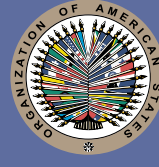

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu
Bağımlılığı İzleme Merkezi

Organization of
American States

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurulması: ortak el kitabı

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu
Bağımlılığı İzleme Merkezi

Organization of
American States

Inter-American
Drug Abuse
Control Commission

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurulması: ortak el kitabı

Yasal uyarı

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ile Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu'nun (CICAD-OAS) bu yayını telif hakkıyla korunmaktadır. EMCDDA ve CICAD-OAS bu belgede yer alan verilerin kullanımından doğabilecek hiçbir sonuç için sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez. Bu yayının içeriği EMCDDA veya CICAD-OAS'ın ortaklarının, herhangi bir AB ye Devleti'nin veya Avrupa Birliğinin herhangi bir ağansı veya kurumunun resmi görüşlerini yansıtmayabilir.

Avrupa Birliği hakkında oldukça ayrıntılı bilgi İnternet üzerinde bulunmaktadır. Bunlara Avrupa sunucusu (<http://europa.eu>) zerinden erişmek mümkündür.

Europe Direct, Avrupa Birliği hakkındaki sorularınıza yanıt bulmanız konusunda size yardımcı olma amaçlı bir servistir.

Ücretsiz telefon numarası (*):
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Bazı cep telefonu operatörleri 00 800'l numaralara erişim sağlamamakta veya bunları cretlendirmektedir.

Katalog verileri bu yayının sonunda bulunmaktadır.

Lüksemburg: Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi, 2010

ISBN: 978-92-9168-452-6

doi: 10.2810/39454

© Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, 2010

Kaynak gösterilmesi şartıyla çoğaltılabilir.

Printed in Spain

BEYAZ KLORSUZ KAğIDA BASILMIşTIR

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu
Bağımlılığı İzleme Merkezi

Cais do Sodré, 1249-289 Lizbon, Portekiz
Tel: +351 211210200 • Faks +351 218131711
info@emcdda.europa.eu • www.emcdda.europa.eu

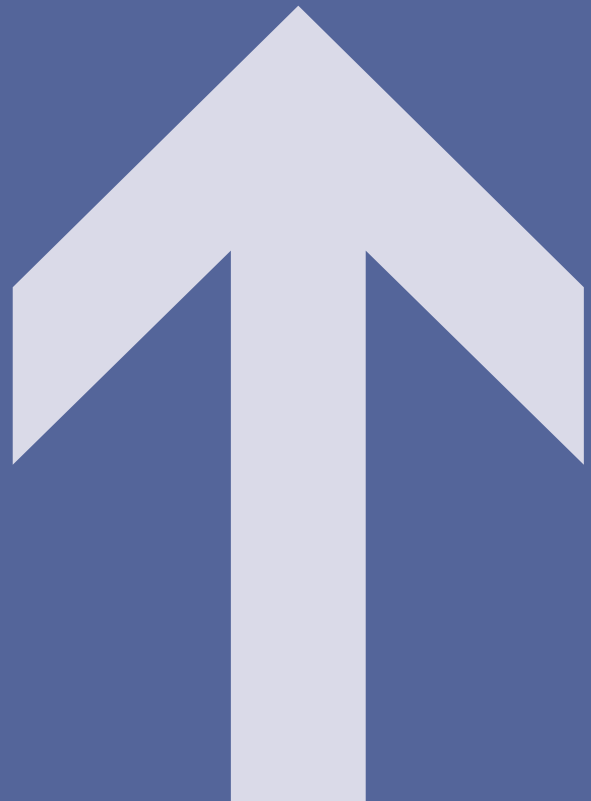
İçindekiler

Önsöz

Teşekkür

1. Bölüm:	Neden bir ulusal uyuşturucu izleme merkezine ihtiyacımız var?	15
2. Bölüm:	Ulusal uyuşturucu izleme merkezi nedir?	21
	Tanımı ve hedefleri	21
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin temel işlevleri	22
	Stratejik gelişim	25
3. Bölüm:	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – veri toplama ve izleme	29
	Hedef ve strateji	29
	Uluslararası referans araçlarının benimsenmesi	29
	Ulusal bir referans çerçevesi oluşturulması	39
	Veri kaynakları ve potansiyel ortakların tanımlanması: bilgi haritası	40
	Bir ulusal uyuşturucu bilgi sistemi kurulması	45
	Bir ulusal ağ inşası	48
	Verilerin kalitesi	51
4. Bölüm:	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – analiz ve yorumlama	55
	Hedef ve strateji	55
	Nicel verilerle çalışmak	55
	Nitel verilerle analiz edilmesi	63
	Verilerin yorumlanması: zorluklar	67
5. Bölüm:	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – raporlama ve yayınlama	71
	Hedef ve strateji	71
	Toplanan verilerin katma değerinin sağlanması	72
	Paydaşları tanımak ve ihtiyaçlarını değerlendirmek	73
	Raporlamanın yaratıcı bir iş haline getirilmesi	77

	Uluslar üstü ve uluslararası örgütlere rapor verme	78
	Bir iletişim stratejisi geliştirilmesi	81
6. Bölüm:	Uyuşturucu izleme merkezinin başarılı olmasını sağlamak	87
	Stratejik tanı	87
	Temel stratejik faktörler (TSF'ler)	87
7. Bölüm:	Merak edilen sorular	99
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi nerede kurulmalıdır?	99
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin hukuki temeli ne olmalıdır?	100
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yetkisinin kapsamı ne olmalıdır?	101
	Ulusal uyuşturucu izleme merkezinde kaç kişinin çalışması ve bunların ne gibi bir eğitime/deneyime sahip olması gerekir?	102
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurmanın maliyeti nedir?	103
	Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin bilimsel bağımsızlığı nasıl garanti edilir?	104
	Ulusal uyuşturucu izleme merkezi ulusal uyuşturucu politikalarının değerlendirilmesinde rol almalı mıdır?	105
8. Bölüm:	Sonuçlar	109

Önsöz

Uyuşturucu durumunun daha hassas bir tablosunun oluşturulması; gerek arz gerekse talep hususlarının ele alınması; yeni ortaya çıkan eğilimlerin erken bir aşamada tespit edilmesi ve karar alıcılara ulusal ve bölgesel uyuşturucu stratejilerinin tasarımı ve bunların değerlendirilmesi için gereken kanıtların sunulması. Bu hususlar Atlantik'in her iki yakasında Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ve Amerika Kıtası Devletleri Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu'nun (CICAD-OAS) karşılaştığı ortak zorluklardan sadece bazılarıdır.

Bu bağlamda, sağladıkları veri ve bilgilerin her türlü uyuşturucu izleme sisteminin temel taşı olması itibarıyla, ulusal uyuşturucu izleme merkezleri veya Avrupa Birliği'nde isimlendirildiği haliyle ulusal temas noktası hayati bir rol oynamaktadır.

Ulusal uyuşturucu izleme merkezleri, hem Avrupa Birliği hem de Amerika kıtasında, bölgesel uyuşturucu izleme sistemleri oluşturmak için alınan kararların doğrudan bir sonucu olarak son yirmi yıl içerisinde hızla gelişmiş ve serpilmiştir.

Önceleri kullanılabilir bir referans çerçeve yoktu. İzleme merkezleri, farklı ulusal ihtiyaçlar ve kaynaklar göz önüne alınmak suretiyle, deneme yanılma yöntemiyle kuruluyordu. Bu durum bugün bunları kuran ülke sayısı kadar izleme merkezi modeli bulunmasının nedenlerini de açıklamaktadır.

Yaşanan bu uzun sürece bakıldığında, görünüşe göre söz konusu alandaki deneyimlerin resmîyete dökülmesine ve ülke veya bölgeye bakmaksızın geçerliliğini koruyan bazı temel kavram ve ilkelerin belirlenmesine yönelik bir ihtiyaç vardı.

EMCDDA ile CICAD-OAS, tüm ulusal uyuşturucu izleme merkezlerine ortak olan temel operasyon süreçleri ve anahtar stratejik faktörleri ilk kez olarak açık ve aydınlatıcı bir şekilde sunan ve tanımlayan, ulusal uyuşturucu izleme merkezleri oluşturulması hakkındaki bu ortak el kitabını sunmaktan gurur duymaktadır.

Buradaki amaç, farklı kıtalardaki oldukça heterojen uyuşturucu izleme merkezleri grubundan başlayarak, bunların deneyimlerinin özünü yakalamak ve nihai sonucu başka gerçeklik ve koşullara göre yeniden yorumlanabilecek şekilde aktarmaktır.

Bu sebeple el kitabını okuyucunun bunu ister klasik bir 'adım adım' yaklaşım olarak kullanmasına, isterse de bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi oluşturma veya güçlendirme sürecinin belirli bir aşamasına daha fazla zaman ve dikkat yoğunlaştırmasına olanak veren tematik bölümler halinde tasarladık.

Bu el kitabı uzun bir hazırlık ve düşünme sürecinin sonucu olmakla beraber, el kitabının kendisi nihai bir başarıdan ziyade bir başlangıç noktası olarak düşünülmelidir.

Bundan dolaydır ki bu el kitabı, okuyucunun başka bibliyografik referanslar, şablonlar ve uygulama kılavuzları ile diğer çalışma belgeleri bulacağı bir 'evrimii araç kutusu' ile birlikte yayımlanmaktadır. Zaman içerisinde, okuyucuların ve faaliyette olan ulusal uyuyturucu izleme merkezlerinin yardımıyla, araç kutusu da gelişecektir: pratik materyal ve referans modelleri paylaşmak için bir platform sunacaktır.

Sizleri bu sanal ulusal uyuyturucu izleme merkezleri topluluğuna katılmaya ve sırası geldiğinde kendileri de başkalarının kendi ulusal uyuyturucu izleme merkezleri oluşturmalarına yardımcı olacak bu el kitabı ile araç kutusunun geliştirilmesine katkıda bulunmak üzere görüş ve deneyimlerinizi paylaşmaya davet ediyoruz.

Wolfgang Götz

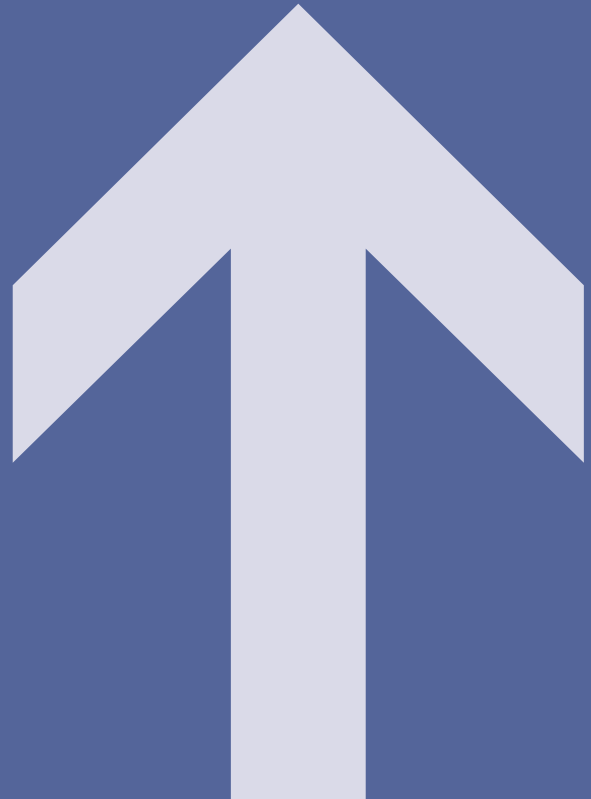
Yönetici
EMCDDA

James Mack

Yönetici Sekreter
CICAD–OAS

Teşekkür

Hazırlayan: Alexis Goosdeel, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi, Lizbon.

Katkıda bulunanlar (Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi'nden): Paul Griffiths, Dominique Lopez, Cécile Martel, Maria Moreira, Jane Mounteney, André Noor, Klaudia Palczak, Alessandro Pirona, Pedro Duarte Ribeiro, Kathryn Robertson, Roumen Sedefov, Roland Simon, Sandrine Sleiman. Düzenleme ve yapım: Marie-Christine Ashby.

Katkıda bulunanlar (Amerika Kıtası Uyuşturucu Gözlemevi'nden – CICAD-OAS): Francisco Cumsille, Pernel Clarke, Marya Hynes.

Diğer katkıda bulunanlar (alfabetik sırada):

Julie-Emilie Adès, *Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies* (OFDT), Fransa.

Alberto Bolognini, *Economisti & Associati*, İtalya.

Jean-Michel Costes, *Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies* (OFDT), Fransa.

Katalin Felvinczi, Ulusal Uyuşturucu Önleme Kurumu, Macaristan.

Brian Galvin, Sağlık Araştırma Kurulu'nun (HRB) Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Birimi (ADRU), İrlanda.

Neoklis Georgiades, Ulusal Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi, Kıbrıs.

Anna Girard, Malta ulusal odak noktası, Malta.

Kari Grasaasen, Ulusal Sağlık Kurulu, Danimarka.

Odd Horvin, Ulusal Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Kurumu (SIRUS), Norveç.

Ruxanda Iliescu, Romanya ulusal temas noktası, Romanya.

Ernestas Jasaitis, Uyuşturucu Kontrol Departmanı, Lituanya.

Alan Lodwick, Birleşik Krallık Sağlık Bakanlığı, Uyuşturucu Temas Noktası, Birleşik Krallık.

Jean Long, Sağlık Araştırma Kurulu'nun (HRB) Alkol ve Uyuşturucu Araştırma Birimi (ADRU), İrlanda.

Artur Malczewski, Ulusal Uyuşturucu Önleme Ofisi, Polonya.

Viktor Mravcik, Devlet Uyuşturucu Politikası Koordinasyon Konseyi Sekreterliği, ek Cumhuriyeti.

Monica K. Nordvik, Ulusal Halk Sağlığı Enstitüsü, İsveç.

Alain Origer, Halk Sağlığı Araştırma Merkezi (CRP-Santé).

Tim Pfeiffer-Gerschel, Almanya Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi, Almanya.

Ieva Pugule, Sağlık Ekonomisi Merkezi — Sağlık Bakanlığı, Letonya.

Marc Roelands, Bilimsel Halk Sağlığı Enstitüsü (IPH) Epidemiyoloji Birimi, Belçika.

Sanna Rönkä, Ulusal Sağlık ve Refah Kurumu (THL), Finlandiya.

Amparo Sánchez, *Delegación del Gobierno para el Plan Nacional Sobre Drogas*, İspanya.

Ana Sofia Santos, *Instituto da Droga e da Toxicodependência* (IDT), Portekiz.

Elisabetta Simeoni, Bakanlar Kurulu Başkanlığı — Uyuşturucu Politikası Departmanı, İtalya.

Ave Talu, Estonya Uyuşturucu İzleme Merkezi, Ulusal Sağlık Geliştirme Enstitüsü (NIHD), Estonya.

Manina Terzidou, Ruh Sağlığı Araştırma Enstitüsü Üniversitesi (UMHRI), Yunanistan.

Abdalla Toufiq, *Observatoire Français des Drogues et des Toxicomanies* (OFDT), Fransa.

Franz Trautmann, Trimbos Instituut, Hollanda.

Orsolya Varga, Ulusal Uyuşturucu Merkezi, Macaristan.

Momtchil Vassilev, Ulusal Bağımlılık Merkezi, Bulgaristan.

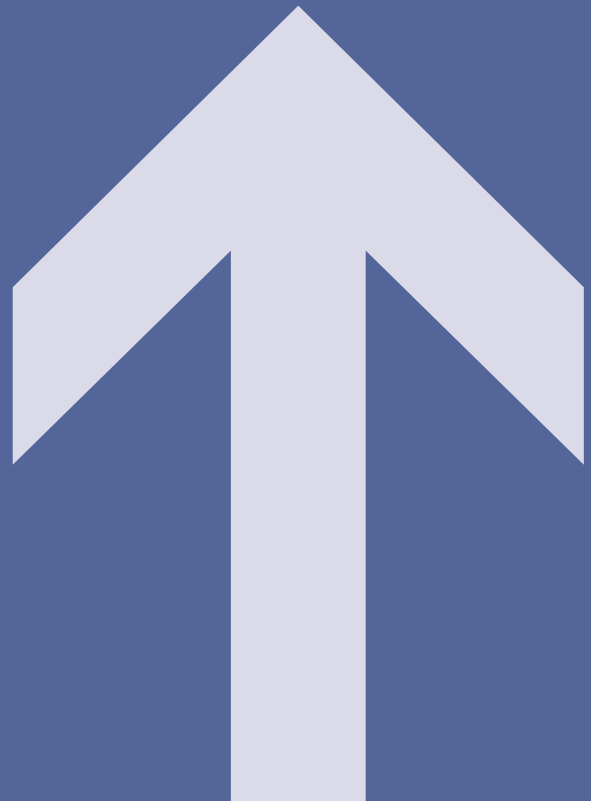
Marion Weigl, *Gesundheit Österreich GmbH* (GÖG), Avusturya.

Tomáš Zabranský, Baęımlılık Merkezi, Psikiyatri Klinięi, 1. Tıp Fakóltesi, Prag Charles Üniversitesi, ek Cumhuriyeti.

EMCDDA, El Kitabının taslağının hazırlanmasında çok değerli yardımlarını esirgemeyen Reitox ağının üyelerine kıymetli destekleri için teşekkür eder.

EMCDDA ve CICAD ayrıca Ekim 2008 tarihinde Guatemala, La Antigua’da gerçekleştirilen IV. İbero-Amerikan Ulusal Uyuşturucu Gözlemleri Toplantısı’nın katılımcılarına da son derece yapıcı geri bildirimleri ve stratejik tanı çerçevesinin hazırlanmasına olan katkılarında dolayı özel teşekkürlerini sunar.

1. Bölüm

Neden bir ulusal uyuşturucu izleme merkezine ihtiyacımız var?

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi (UUM) nedir? Rolü nedir? Bu gibi bir kurumun görevleri ve yetki alanları nelerdir? Bir izleme merkezi nasıl kurulur?

Bunlar bu el kitabının pratik bir şekilde ele almaya çalıştığı sorulardan sadece bazıları olup, en önemli soruyla başlamaktadır: Neden bir ulusal uyuşturucu izleme merkezine ihtiyacımız var?

Artan izleme ihtiyacı

Birleşmiş Milletler Sözleşmelerinin ⁽¹⁾ kabulü Üye Devletler için uyuşturucu durumunun yanı sıra hem arz hem de talebi kapsayan müdahaleler hakkında düzenli rapor vermeyi zorunlu kılmıştır.

Daha yakın zamanda, genel uyuşturucuyla mücadele bağlamında faaliyetler geliştiren diğer uluslararası ve bölgesel örgütler kademeli olarak, hedef veya amaç temelli olan ve uyuşturucu sorununu değerlendirmek ve alınan tedbirlerin uygulanmasını izlemek için giderek daha çok ihtiyaç duyulan güvenilir bilgilere sahip olan kapsamlı stratejilere ve eylem planlarına yönelmiştir.

Bu husus, Aralık 1990'da birinci Avrupa Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planı'nın kabulünden beri Avrupa Birliği'nin uyuşturucu stratejilerinin yapısı, içeriği ve hedeflerinin gelişmesine ve bunları takiben bazı değişimlere yol açmıştır. Amerika kıtasında bu gelişmeler 1986 yılında Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Genel Kurulu tarafından batı yarıkürenin uyuşturucu sorununun tüm yönlerine ilişkin politika forumu olarak Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu'nun (CICAD) oluşturulmasıyla başlamıştır.

Bu resmileştirilmiş yaklaşımın ilk sonuçlarından biri ulusal izleme sistemleri ve izleme merkezleri kurulmasına yönelik ihtiyacın tanınması olmuştur.

'Kanit temeli': politika geliştirme için yeni bir kavram

1990'ların ortalarından beri 'kanıt temelli politika geliştirme' kavramı kamu yönetiminde yeni bir standart olarak ortaya çıkmıştır.

(1) Bunlar: Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Maddeler Tek Sözleşmesi, 1961 (http://www.incb.org/pdf/e/conv/convention_1961_en.pdf); Birleşmiş Milletler Psicotrop Maddeler Sözleşmesi, 1971 (http://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf) ile Uyuşturucu ve Psicotrop Madde Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 1988 (http://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf)

Kanıt temelli politika

Kanıt temelli politika 'araştırmalardan elde edilen mevcut en iyi kanıtları politika geliştirme ve uygulamanın tam kalbine yerleştirmek suretiyle kişilerin politikalar, programlar ve projeler hakkında bilinçli kararlar almalarına yardımcı olan' bir yaklaşım olarak tanımlanmıştır. Bu yaklaşım büyük ölçüde ya seçici kanıt kullanımına (örneğin niteliğe bakmaksızın münferit çalışmalara) ya da birey veya grupların genellikle ideolojik tutumlar, önyargılar veya spekülatif tahminlerden ileri gelen test edilmemiş görüşlerine bel bağlayan kanaat temelli politikaya karşıt bir konumdadır.

Kaynak: Davies, P., 'Is Evidence-Based Government Possible?', Jerry Lee Lecture 2004, 4. Yıllık Campbell Mesleki İşbirliği Sempzyumu, Washington D.C., 19 Şubat 2004.

Bu değişim hükümetlerin daha bilinçli kararlar almalarına ve alınan tedbirlerin uygulanıp uygulanmadığını ve başarılı olup olmadığını değerlendirmelerine yönelik ihtiyacın altını çizmektedir.

Bu alanda birbirine paralel iki eğilim gelişmiştir: siyasi liderler uygulanan tedbirlerin ve müdahalelerin bir etkisi olup olmadığını ve olduysa bunun nasıl bir etki olduğunu değerlendirmek için araçlara ihtiyaç duyarlar. Aynı şekilde, halk da liderlerinden artık bu gibi bilgiyi daha fazla talep eder olmuştur.

İzlemeden değerlendirmeye

Uyuşturucu alanında, son yedi ila sekiz yılda uyuşturucuyla mücadele stratejileri ve diğer ulusal eylem planlarına ilişkin bir etki değerlendirmesi gerçekleştirmek için ulusal veya bölgesel düzeyde artan sayıda girişimde bulunulmuştur.

Söz gelimi, yukarıda söz edilen iki bölgede, ulusal düzeyde toplanan veriler aynı zamanda bölgesel uyuşturucuyla mücadele stratejilerinin sonuçlarının değerlendirilmesi amacıyla da hizmet etmektedir: Avrupa' da bu, Avrupa Komisyonu tarafından gerçekleştirilen AB Eylem Planı'nın değerlendirmesi ve Amerika Kitası Devletleri Organizasyonu'nda ise Çok Taraflı Değerlendirme Mekanizması'nın kapsamı ve hedefidir.

Küresel ölçekte, uluslararası topluluk, 1998'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu Özel Oturumu'nun Uyuşturucu Hakkında Siyasi Bildirgesinin 10 yıllık değerlendirmesi sırasında uyuşturucuyla mücadele stratejilerinin değerlendirmelerine zemin teşkil etmek üzere uyuşturucu bilgi ağlarının daha ileri düzeyde geliştirilmesi ve güçlendirilmesine ayrıca destek vermiştir.

Kuşkusuz, yeni bir karar "Üye Devletleri, Siyasi Bildirge ve Eylem Planı'nın uygulanmasında kaydedilen ilerleme ve karşılaşılan engellere dair tarafsız, bilimsel, dengeli ve şeffaf bir değerlendirme elde etmek amacıyla, veri toplama araçlarını gözden geçirmeye ve iyileştirmeye yönelik çabalarını arttırmaya çağırılmaktadır (...)' (2).

(2) 'Siyasi Bildirge ile Dünyadaki Uyuşturucu Sorunuyla Mücadele için Bütünleşik ve Dengeli bir Stratejiye Doğru Uluslararası İşbirliği hakkındaki Eylem Planının uygulanmasını izlemek amacıyla verilerin toplanması, raporlanması ve analizinin iyileştirilmesi' (52/12 sayılı İlke Kararı) — *Ekonomik ve Sosyal Konsey Resmî Kayıtları*, 2009, 8 sayılı İlave — Narkotik Maddeler Komisyonu, Elli ikinci oturum hakkındaki rapor (14 Mart 2008 ve 11–20 Mart 2009), s. 29.

Ulusal izleme merkezleri için kilit bir rol

2008 ve 2009'da gerçekleşen ve halen sürmekte olan çeşitli çalışma grupları, halka açık tartışmalar ve uzman tartışmalarından çıkarabileceğimiz sonuç son derece basittir:

- Uluslar üstü veya uluslararası uyuşturucu bilgi ağları ancak ilgili katılımcı ülkelerinden yüksek kaliteli, kıyaslanabilir bilgi elde ettikleri takdirde işleyebilir;
- Ulusal uyuşturucu izleme merkezleri uluslararası topluluğun veri toplama, analizi ve yorumuna ilişkin çabalarına çok önemli bir katkıda bulunabilir;
- Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi politika geliştirme konusunda anahtar bir araç teşkil eder, siyasi bir araç değildir. Siyasi sorumluluk karar alıcıların ellerinde kalırken, bunların bilinçli kararlar almak için nesnel, olgusal, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgiye gereksinim duyduklarına dair mutabakat artmaktadır.

Bu el kitabında üç grubun ihtiyaçları hedef alınmakta olup, her biri için belirli bir hedef bulunmaktadır:

- AB üyeliğine aday olan veya olabilecek ülkeler⁽³⁾ ile Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi'nin çalışmalarına katılmak için hazırlanmak isteyen ve/veya hazırlanması gereken komşu ülkeler⁽⁴⁾;
- durumlarını değerlendirmek ve ulusal izleme merkezi iyileştirmek ve/veya güçlendirmek için stratejiler geliştirmek üzere, Amerika Kıtası Uyuşturucu Gözlemevi CICAD-OAS gibi uyuşturucu hakkındaki diğer bölgesel veri toplama sistemlerinin parçası olan ülkeler;
- uyuşturucu meselelerinde AB ile diğer uluslararası örgütlerle, bilhassa BM temsilcilikleri⁽⁵⁾ ve uyuşturucu alanında bağışlarının ve faaliyetlerinin etkinliğini değerlendirmek isteyen kamusal ve özel uluslararası bağışçılarla işbirliği içerisinde olan, ancak AB'ye üye olmayan ülkeler.

Bu yayına ilişkin olarak okuyucuları aşağıdakiler hakkında bilgilendirmeliyiz:

- bu el kitabı ulusal temas noktaları, Reitox ağından oluşan bir Avrupa veri toplama ağı oluşturma ve geliştirme deneyimine dayanır. Kavramsal bir çerçeve sunmakla beraber, 15 yıl önce ağın kurulması ve o zamandan beri 15 ülkeyi daha kapsayacak şekilde genişlemesi sırasında uygulanan pratiklere dayanmaktadır. Burada yıllar içerisinde başarılı olduğu kanıtlanmış temel ilkeler ve işlevleri saptamaya çalıştık;
- kopyalanacak tek bir model değil, stratejik ve operasyonel adımlar ile her ulusal bağlamın yapılandırılmış bir analizine dayanılarak alınması gereken türde kararlara ilişkin bir gösterge sunuyoruz. Bu el kitabı okuyucuya söz konusu stratejik ve operasyonel analizin bir matrisini sunmaktadır;

⁽³⁾ Ayrıca Aday Ülkeler (Hırvatistan, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, Türkiye) veya Potansiyel Aday Ülkeler (Arnavutluk, Bosna Hersek, BM Güvenlik Konseyi 1244 sayılı Kararı uyarınca Kosova, Karadağ, Sırbistan) olarak da tanımlanır. Alternatif olarak: Norveç gibi üyelik için EMCDDA'ya başvurmuş bulunan AB'ye üye olmayan devletler.

⁽⁴⁾ Avrupa Komşuluk Politikası (ENP) kapsamındaki ülkeler: Cezayir, Ermenistan, Azerbaycan, Belarus, Mısır, Gürcistan, İsrail, Ürdün, Lübnan, Libya, Moldova, Fas, İşgal Altındaki Filistin Toprakları, Suriye, Tunus, Ukrayna.

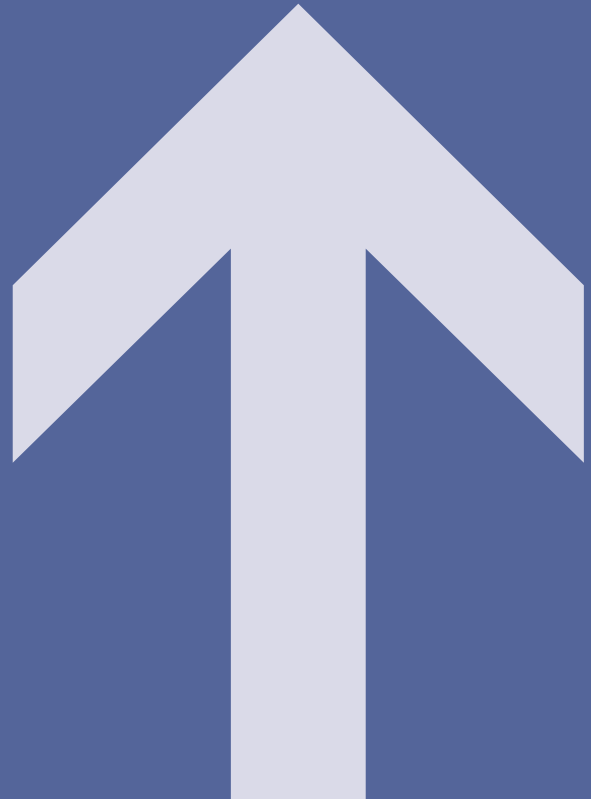
⁽⁵⁾ UNODC, DSÖ, UNAIDS ve BMKP gibi.

- bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi, sıklıkla başka kurumlar tarafından ve farklı düzeylerde (ulusal, yerel) üretilen veri ve bilgiler olmaksızın bir hiçtir; dolayısıyla, bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurulması bir ulusal uyuşturucu bilgi ağı oluşturulması/güçlendirilmesi ile beraber ele alınır.
- bu el kitabı iki bölgesel örgüt, Avrupa Birliği'nde EMCDDA ve Amerika Kıtasında CICAD-OAS arasındaki stratejik işbirliğinin ürünü olup, ilgili Üye Devletleri'nde ulusal izleme kapasitesini daha fazla destekleme amacını taşımaktadır.

El kitabı bazı bölümlere ayrılmıştır:

- Ulusal uyuşturucu izleme merkezi nedir? (2. Bölüm)
- Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi:
  - Veri toplama ve izleme (3. Bölüm)
  - Analiz ve yorumlama (4. Bölüm)
  - Raporlama ve yayma (5. Bölüm)
- Başarının temin edilmesi: stratejik tanı (6. Bölüm)
- Merak edilen sorular (7. Bölüm)
- Sonuçlar

2. Bölüm

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi nedir?

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi (UUIM) uyuşturucu ve uyuşturucu bağımlılığı ile bunların sonuçlarına ilişkin olarak ülkesi için olgusal, nesnel, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgi sağlayan bir örgüttür.

UUIM'nin hedefleri şunlardır:

- ulusal hedef kitlesine politika geliştirme ve uyuşturucuyla ilgili hizmetlerin örgütlenmesi için temel kabul edilen bilgileri ve genel olarak uyuşturucuyla ilgili hususlar hakkında bilgi sunmak;
- ülkesinin uluslar üstü ve uluslararası izleme ve uyuşturucu kontrol programlarına raporda bulunma yükümlülüklerini yerine getirmek için gereken bilgiyi toplamak ve üretmek.

UUIM, hedeflerine ulaşmak için, ya kendi kaynaklarıyla ya da diğer ulusal kurumlar ve uzmanlarla ortaklaşa olarak, üç temel işlevi yerine getirmelidir:

- ulusal düzeyde veri toplama ve izleme;
- toplanan bilgilerin analizi ve yorumlanması;
- sonuçların rapor edilmesi ve yayılması.

UUIM'nin yıllık olarak çıkardığı başlıca yayın ulusal raporu ya da en azından ulusal duruma ilişkin yaptığı güncellemedir. Bir UUIM'nin, bu rapora ek olarak, özel amaca yönelik araştırmalar ve başka raporlar da üretmesi beklenebilir.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurarken veya konumunu değerlendirirken, üç ana stratejik faktör kullanmak suretiyle başarısını ve sürdürülebilirliğini değerlendirmek de şarttır:

- algılanan katma değer;
- kaynakların bulunması ve kombinasyonu ile
- işbirliğine dayanan üretim süreçleri.

Tanımı ve hedefleri

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi (UUIM), kendi ülkesi için uyuşturucu ve uyuşturucu bağımlılığı⁽¹⁾ ile bunların sonuçlarına ilişkin olgusal, nesnel, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgi sağlamayı amaçlayan bir organizasyondur.

(1) Ulusal önceliklere göre, UUIM'nin çalışmalarının kapsamı sadece yasadışı uyuşturuculara odaklanabilir veya aynı zamanda alkol, tütün ve diğer yasal uyuşturucuları (reçeteli ilaçlar gibi) da içerebilir. Buradaki sunumumuza, EMCDDA ve CICAD-OAS'nin birincil görev alanları olmaları itibarıyla, yasadışı uyuşturucularla sınırlıyoruz.

Bir UUIM ideal olarak aşağıdakileri bir araya getiren daha kapsamlı bir sistemin parçasıdır:

- ulusal bir uyuşturucu stratejisi uygulamaya koyan çeşitli aktörleri denetleyen uyumlu ve dengeli bir ulusal uyuşturucu **koordinasyon mekanizması**;
- bilgi ve uzmanlığa ilişkin özel ve genel kaynakların yanı sıra rutin denetleme programları ve hedef gruplar üzerinde özel amaca yönelik araştırmaları da bütünlük sağlayan bir ulusal **uyuşturucu bilgi ağı**.

UUIM iki ana hedef kitle için bilgi toplar ve üretir: ulusal ve uluslar üstü veya uluslararası.

Ulusal hedef kitle: UUIM, ulusal düzeydeki hedef kitlesini teşkil eden dört müşteri grubunun bilgi ihtiyaçlarını ele alır: karar alıcılar, bilimsel topluluk, uyuşturucu alanında çalışan profesyoneller ve genel halk.

Uluslar üstü veya uluslararası hedef kitle: UUIM'nin çalışmaları, uyuşturucu sorunlarının küresel (Birleşmiş Milletler) ve uluslar üstü düzeylerde (örneğin Avrupa Birliği, Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu, vs.) azaltılmasına yönelik genel çabalar bağlamında, uluslararası işlevlere de sahiptir.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin temel işlevleri

Bir UUIM'nin çalışmalarına ilişkin olarak, 'temel işlevler' terimini UUIM tarafından geliştirilecek ve uygulanacak kilit süreçleri tanımlamak için kullanırız. Bir UUIM'nin temel işlevlerini sunmak amacıyla, 'iş süreci' kavramını benimsedik.

'İş süreci' nedir?

Davenport ve Short (1990) iş sürecini 'işle ilgili tanımlı bir sonuca ulaşmak için ifa edilen mantıksal olarak ilişkili görevler dizisi' olarak tanımlamaktadır. Süreç 'belirli bir müşteri veya pazar için özel bir çıktı üretmek üzere tasarlanmış yapılandırılmış, ölçülmüş bir faaliyetler bütünüdür. Bir örgüt içerisinde nasıl iş yapıldığı hususuna kuvvetli bir vurgu yapar' (2).

İş süreçlerinin dört ortak özelliği bulunur:

Örgütler arası sınırlar: UUIM çok ortaklı bir işbirliği çerçevesine, UUIM'nin gereken uzmanlık ve bilgiyi elde etmesine olanak veren yoğun ağ oluşturma pratiklerine dayanır. Bu ortamının sürekli incelenmesini ve tüm ortaklarla müzakere edilen *modus operandi*'de sık sık ayarlamalar yapmayı gerektirir.

Müşteriler veya paydaşlar: kamu sektörüne dayanan veya bağlı olan örgütlerde, fon buldukları ve UUIM'nin işlemlerini sağladıkları için, paydaşlar hayati bir rol oynar.

(2) Malhotra, Y., 'İş Süreci Yeniden Tasarımı: Genel Bakış', *IEEE Engineering Management Review*, cilt 26, No 3, Sonbahar 1998.

Süreç: Temel vurgu faaliyetlerin nasıl organize edildiği ve sonuçların nasıl elde edildiğine ilişkindir. Süreçler, beklenen çıktıların açık bir şekilde tanımlanmış olması ve vaktinde üretilmesi kaydıyla, bağlama, kaynaklara ve kapasitelere göre farklı şekillerde yapılandırılabilir.

Çıktı: temel işlevlerin her biri, ister ham veri veya özel bilgi, analitik raporlar, hedefli yayınlar isterse de standart raporlama olsun, çıktılar üretmek durumundadır.

Bir UUIM'nin üç temel işlevi aşağıdaki gibidir:

- veri toplama ve izleme
- toplanan verilerin analizi ve yorumlanması
- sonuçların rapor edilmesi ve yayılması.

Temel işlevler UUIM tarafından genellikle diğer ulusal kurumlar ve uzmanlarla ortaklaşa olarak gerçekleştirilir. UUIM'nin kaynakları ve yetki alanına ve de ülkede mevcut veriler ile uzmanlığa bağlı olarak Bölüm 7 – Merak edilen sorular'da sunulduğu şekilde bir dizi olası kurulum mümkündür.

Önemli olan bu işlevlerin, UUIM'nin çalışmalarının itibarının ve algılanan katma değerinin kalbinde yer almaları itibarıyla, mümkün olan en yüksek kalitede olması ve özel standartları karşılamasıdır.

Avrupa Birliği'nde, bu, EMCDDA'nın ulusal temas noktalarının görevi olup, bunlar birlikte uyuşturucu hakkında veri toplamaya ilişkin Reitox (*Réseau Européen d'Information sur les Toxicomanies*) adlı Avrupa ağını oluşturur.

Ulusal düzeyde veri toplama ve izleme

Uyuşturucuyla ilgili farklı türlerde bilgi, çoğunlukla hali hazırda yerel veya ulusal düzeydeki ajanslar tarafından bir biçimde üretilmektedir. Bu gibi durumlarda, UUIM elde bulunan tüm bilgileri ulusal bir tabloda birleştirme rolünü üstlenebilir. Bu amaçla, UUIM öncelikle hangi bilgilerin mevcut olduğunu saptamalı ve bir 'bilgi haritası' oluşturmalıdır. Bu belge uyuşturucuyla ilgili potansiyel bilgi sağlayıcıları ve ortak örgütleri belirler ve sınıflandırır.

Bir UUIM'nin çalışmalarının bir kısmı, güçlü yönleri ve noksanları saptamak amacıyla, uyuşturucuyla ilgili bilgi sağlayan ulusal kaynakların 'taranması'ndan ibarettir.

Bilgi haritasında belirlenmiş olan potansiyel ortaklar ve veri sağlayıcılara dayanarak bir ulusal uyuşturucu bilgi ağı oluşturulup, bu ağ son kertede UUIM'nin çıktılarının kalitesinin dayandığı, 'alanında' teknik bilgiyi temsil eder. Bilgilerin düzenli bir şekilde toplanması, üretilmesi, analizi ve yaygın bildirim için UUIM sürekli olarak kendini iyileştirmek üzerine çalışabilecek sürdürülebilir bir ağ kurmalıdır.

UUIM'nin başlıca görevlerinden biri, bilgi haritasında belirlenmiş ortaklar ve kaynaklarla birlikte bir ulusal uyuşturucu bilgi ağı oluşturulmasıdır.

Uyuşturucu olgusu ve bunun toplum üzerindeki etkisi sürekli olarak değişmektedir. Bilim ve uyuşturucu olgusuna ilişkin bilgi ve anlayışımız da sürekli ilerlemektedir. Dolayısıyla, uyuşturucu bilgi ağına ilişkin beklentiler değişimlere duyarlı nitelikte olmalıdır. Diğer bir deyişle, uyuşturucu bilgi ağının geliştirilmesi ve ilgili ağ oluşturma işleri UUIM'nin başlıca ve en zaman alıcı faaliyetini temsil eden süregelen bir sürecin parçasıdır.

Kilit bir görev de bilgi veya veri sağlayıcılarla ilişki kurup bunları ulusal uyuşturucu bilgi ağına katılmaya ve katkıda bulunmaya teşvik etmektir.

Yukarıda sözü geçen ağı geliştirmenin süregelen bir diğer yönü de bilgi tabanının iyileştirilmesine yönelik sürekli çabalaradır. Bu, mevcut süreçlerin ve ulusal raporlama standartlarının iyileştirilmesi ve/veya da yeni bilgi kaynakları oluşturmak suretiyle başarılabilir. Ulusal veri toplama ağının iyileştirilmesi için bilinçlendirme ve fon yaratma becerisi bu bağlamda son derece faydalıdır.

UUIM'nin mükemmel iletişim ve uzlaşma becerilerine sahip ve konsensüs oluşturma yeteneği kanıtlanmış personele ihtiyacı vardır.

Uyuşturucuyla ilgili tüm alanlardaki veri kaynaklarını yönetmek ve kapsamlı bir uyuşturucu bilgi ağını sürdürmek için, hem arz hem de talep azaltma alanlarında çalışan veri sağlayıcıların önündeki en önemli husus farklı alanlardan, değişik hedeflere, mesleki kültürlere ve geleneklere sahip profesyonellerle birlikte çalışmayı öğrenmek ve bilgi paylaşmaktır.

UUIM için mesele, tüm ortaklar için katma değer sunacak ve lojistik açıdan uygulanabilir olacak şekilde, arz ve talebe ilişkin bilgi ağlarının sürekli ve karşılıklı iletişiminden geçmektedir.

UUIM'nin rolü yalnızca eldeki bilgi ve verilerin toplanmasından ibaret değildir: veri setlerinin kayıt altında tutulmasında ve teknik ve yöntemsel destek yoluyla veya verilerin güvenilirliği ve geçerliliğini yıldan yıla arttırmak için önemli ulusal uzmanları bir araya getirmek suretiyle, bu veri setlerinin kalitelerinin ortakları arasında yıl be yıl iyileştirilmesinde de anahtar bir rol oynar.

UUIM'nin hem kurum içinde hem de ağ içerisinde veri toplama, veri analizi, kalite teminatı ve kapasite geliştirme için bilimsel ve yöntemsel bir kapasite geliştirerek, eldeki verilerin kaydını düzenlemesi ve muhafaza etmesi gerekmektedir.

Toplanan bilginin analizi ve yorumlanması

Uyuşturucu bilgi ağı yoluyla derlenen bilgilerin UUIM'nin hedef kitleleri için pratik bir faydası olması için daha ileri düzeyde işlenmesi gerekmektedir. Bu genellikle UUIM personeli ve ulusal uzmanların analitik kapasitesini birleştirmek suretiyle gerçekleştirilir.

UUIM'nin uzmanlığını, tedricen, toplanan verilerin sağlam bilimsel, tarafsız ve spekülatif olmayan yorum ve analizleri ile bunların yapılandırılmış raporlar, kitaplar ve diğer yayınlar halinde sentezlenmesine dayanır. Böylece, UUIM verileri anlaması gerekenlere açıklayan bir bilgi kaynağı görevi görür.

Toplanan bilgilerin analizi ve yorumu aşağıdakilere odaklanmalıdır:

- toplanan verilerin tutarlılığı ve kıyaslanabilirliğinin kontrol edilmesi;
- verilerin doğru şekilde yorumlanması için gereken bağlamsal bilginin incelenmesi;
- bilginin, bunu sağlayanlara danışmak suretiyle, analiz edilmesi ve yorumlanması;
- uyuşturucu durumuna ilişkin kapsamlı bir genel değerlendirme sunmak ve daha iyi anlamak amacıyla, çeşitli alanları kapsayan, farklı kaynaklardan elde edilen bilgilerin bütünleştirilmesi.

UUIM bu çalışmaları gerçekleştirmek amacıyla aşağıdakileri temin etmek için ulusal kurumlar ve diğer uzmanlarla birlikte çalışmalıdır:

- söz konusu ülkedeki uyuşturucu durumuna ilişkin ortak ve kapsamlı bir tablonun kademeli bir şekilde oluşturulması;
- analizlerin ve varılan sonuçların geçerliliği ve güvenilirliği;
- sonuçların mülkiyetinin ilgili tüm ortaklarca paylaşılması.

Sonuçların rapor edilmesi ve yayılması

Sonuçların rapor edilmesi ve iletimi ulusal uyuşturucu izleme merkezinin temel görevlerinden biri kabul edilmelidir. UUIM dolayısıyla mevcut ihtiyaçların karşılanmasına ve yerine getirilmesine yardımcı olan ama aynı zamanda geleceğe dönük ihtiyaçları da farklı hedef kitleleri için tasarlanmış, proaktif bir şekilde ele alan ve öngörebilen bir iletişim stratejisi geliştirmelidir.

Çıktılar, son kertede, UUIM'nin varlığının haklılığını kanıtlamaya yardımcı olur ve UUIM'nin ulusal yönetimler ve uluslararası örgütlerden fon elde etmesinin başlıca sebeplerinden biridir.

Çoğu durumda, UUIM tarafından yıllık olarak oluşturulan başlıca yayın ulusal bağlamda yaşanan son gelişmelere ilişkin ulusal bir rapor veya bunların idari bir özeti olacaktır. UUIM'nin ulusal uyuşturucu durumunu yıllık olarak güncellemesi hem ulusal hem de uluslararası amaçlar açısından bilhassa önem taşımaktadır.

UUIM'nin, ulusal rapora ek olarak, tek seferlik araştırmalar hakkında raporlar üretmesi ve ulusal stratejiler ile eylem planlarının değerlendirmesine yönelik kanıt sağlama da beklenebilir.

Diğer yayınlar arasında ulusal bağlamda uyuşturucuyla ilgili özel hususlar, emsal değerlendirmeli dergilerdeki bilimsel makaleler, özel süreli ve tek seferlik yayınlar, basın bültenleri ve medya ilişkileri araçları ile web tabanlı uygulamalar (web siteleri, e-posta listeleri, vs.) da bulunabilir.

Stratejik gelişim

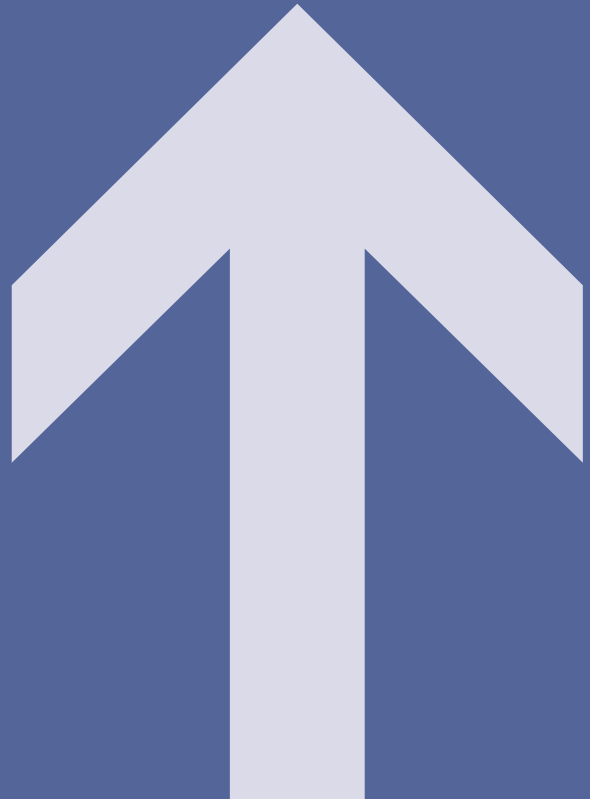
Bir UUIM'nin stratejik konumunu değerlendirmek için göz önüne alınması gereken ilk husus kurumsal meselelerdir; örneğin UUIM'nin rolü, statüsü ve görev alanı. Bununla beraber, bu

hususlar önemli olmakla beraber, UUIM'nin başarısı veya başarısızlığını tek başına öngörmeleri mümkün değildir.

UUIM'nin sürdürülebilirliğini (UUIM projesi) temin etmek için gereken, üç anahtar faktörü göz önüne alan ayrıntılı bir inceleme yapmaktır (bkz. 6. Bölüm):

- Algılanan katma değer: (ulusal veya uluslar üstü) bir UUIM kurmanın ardındaki motivasyon ne olursa olsun, UUIM'nin ve ulusal veri toplama ağının kurulması ve finanse edilmesi hususunda esas karar gücü ulusal ve yerel hissedarların elinde olduğundan UUIM'nin bunlar için bir liyakat ve hizmet imajı oluşturduğundan emin olmak gerekmektedir;
- Birleştirilmiş kaynaklar: pratikte, başarılı bir UUIM, ister insan kaynakları ister bilimsel ve/veya finansal kaynaklar olsun, yerel, ulusal ve uluslar üstü kaynakların birleştirilmesinin bir sonucudur. Dolayısıyla, bu kaynakların belirlenmesi, açıkça ortaya konması ve birleştirilmesine özel önem verilmesi gerekmektedir;
- Ortak üretim: UUIM'nin çıktıları tek başına üretilmeyip, genellikle seçilmiş konu üzerinde özel veri veya bilgiye sahip başka kurumları ve uzmanları da içeren bazen karmaşık bir ortak üretim sürecinin ürünüdür. UUIM'nin gelişimi ve güçlendirilmesi için kritik önem taşıyan bir husus ulusal ve yerel ortaklarıyla işbirliği içerisinde raporlar ve başka yayınların üretimine yönelik kapasitesi ve süreçlerinde yatar.

3. Bölüm

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – veri toplama ve izleme

Hedef ve strateji

Aradığımız nedir? Ne şekilde ilerlemek gerekir?

UUIM'nin birincil hedefi belli bir ülkedeki uyuşturucu durumunun kapsamlı bir tablosunu oluşturmak için gereken bilginin toplanması ve/veya üretilmesi olup, buna arz ve talep ile tepkilere ilişkin bilgiler de dahildir.

Bu husus aşağıdakileri içerir:

- uluslararası referans araçların benimsenmesi;
- raporlama için bir referans çerçeve oluşturulması veya benimsenmesi;
- verilerin ve verileri yorumlayacak uzmanların bulunması;
- bilgi kaynaklarının tutarlı bir sistem halinde yapılandırılması;
- kademeli olarak bir ulusal veri toplama ağı oluşturulması ve geliştirilmesi.

Uluslararası referans araçlarının benimsenmesi

Ne türde veri/bilgiye ihtiyaç var? Referans çerçeveleri var mı?

İzleme ve uyuşturucuyla ilgili diğer veri toplama faaliyetleri, dünyanın farklı bölgelerinde, çeşitli uluslararası ve bölgesel örgütlerin desteğiyle otuz yıl önce başlamıştır.

2000 yılında Lizbon'da gerçekleştirilen uluslararası bir uzman toplantısını takiben, Lizbon Konsensüsü⁽¹⁾ adında, uluslararası ve uluslar üstü örgütler tarafından paylaşılan, veri toplama ve izlemeye yönelik ortak bir referans çerçevesi kabul edilmiştir.

Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Kontrol Programı (UNDCP) tarafından finanse edilen ve EMCDDA'nın ev sahipliği yaptığı toplantıda Avrupa Konseyi Pompidou Grubu, UNAIDS, Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu (CICAD-OAS), Ulusal Uyuşturucu Bağımlılığı Enstitüsü (NIDA), Dünya Sağlık

(1) Belgenin tamamı UNODC web sitesinde, aşağıdaki adreste bulunmaktadır.
http://www.unodc.org/pdf/drug_demand_gap_lisbon_consensus.pdf

Örgütü, Uluslararası Epidemiyoloji Çalışma Grubu ve Küresel HIV Önleme Araştırma Ağı gibi örgütlerden çeşitli uzman ve temsilciler bir araya gelmiştir.

Lizbon Konsensüsü'nde tüm uluslar üstü ve uluslararası örgütler tarafından çeşitli araçlar ve formatlar kullanılarak izlenen, stratejik/politik öneme sahip 13 alan belirlenmiştir:

- Halkın geneli arasında uyuşturucu tüketimi (yaygınlık ve görülme oranı);
- Gençler arasında uyuşturucu tüketimi (yaygınlık ve görülme oranı);
- Özel veya korunmasız nüfuslar arasında uyuşturucu tüketimi;
- Yüksek riskli uyuşturucu tüketimi (örneğin enjekte etme, bağımlılık, vs.);
- Hizmetlerden faydalanma;
- Uyuşturucuya bağlı hastalık oranı;
- Uyuşturucuya bağlı acil servis vakaları;
- Doğrudan uyuşturucu tüketimine atfedilen psikiyatrik hastalık oranı;
- Uyuşturucuya bağlı ölüm oranı;
- Sosyal dışlanma ve dezavantaj;
- Uyuşturucuya bağlı suçlar (uyuşturucu kanunu ihlalleri; uyuşturucu tüketimiyle ilişkili mülkiyet suçlarının oranı; uyuşturucu tüketimiyle ilişkili şiddet suçlarının oranı);
- Uyuşturucu tüketiminin ekonomik maliyetleri;
- Uyuşturucu bulunurluğu ve uyuşturucu pazarları hakkında bilgi.

Bu listeye dayanarak, her bölgesel veya uluslararası uyuşturucu izleme ağı kendi özel ihtiyaçlarını ve kurumsal ortamını göz önüne alarak kendi modelini geliştirmiştir ancak ana veriler aynıdır.

Bu el kitabı Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ve Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu'nun (CICAD-OAS) ortak yayını olduğu için, bunların ilgili referans çerçevelerine kısaca değineceğiz. Diğer yorumlar 5. Bölümde, 'Uluslar üstü ve uluslararası örgütlere rapor verme' başlığı altında yapılmıştır.

Avrupa izleme sistemi: EMCDDA

Avrupa Birliği'nde EMCDDA uyuşturucu sorununu izlemek için bir referans çerçevesi geliştirmiş olup, bu her yıl 30 ve yakında 36 ülkeyi kapsayacak tutarlı, uyumlaştırılmış ve standartlaştırılmış bir ulusal raporlama paketi sunan benzersiz bir bölgesel veri toplama ağına tekabül etmektedir.

EMCDDA, verilerin ulusal düzeyde toplanmasından sorumlu ve ulusal odak noktaları veya ulusal uyuşturucu izleme merkezlerinden oluşan bir ağa (Reitox ağı) dayanmaktadır.

Bu izleme sisteminin en önemli değerlerinden biri AB Üye Devletleri için zorunlu oluşu ve Avrupa uyuşturucu yaklaşımının ⁽²⁾ araçlarından birisi olmasıdır. Bu haliyle, ulusal düzeyde kabulü ve aktarımı gelecekte AB'ye üye olmak isteyen her ülke için zorunludur.

EMCDDA tarafından geliştirilen Avrupa izleme sistemi ⁽³⁾ epidemiyoloji, suç ve pazarlardan oluşan 'durumun izlenmesi' ile müdahaleler, hukuk ve politikalarından oluşan 'izleme tepkileri' olan iki ana alanı kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır.

Durumun izlenmesi – Epidemiyoloji, suç ve pazarlar

Bu alandaki çalışmalar üç ana bileşen etrafında düzenlenmiştir: kilit epidemiyolojik göstergeler, suç ve pazarlar ile yeni uyuşturucular hakkında eylem.

Uyuşturucu durumu: Epidemiyoloji, suç ve pazarlar	<i>5 kilit epidemiyolojik gösterge:</i> Genel nüfus anketleri ve gençlik anketleri Problemli madde kullanımı Tedavi talep göstergesi Uyuşturucuya bağlı ölümler Uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar
	<i>Suç ve pazarlar:</i> Uyuşturucuya bağlı suçlar Yasadışı uyuşturucuların bulunurluğu
	<i>Yeni uyuşturucular hakkında eylem</i> Erken uyarı sistemi Risk değerlendirme Kontrol tedbirleri

Kilit epidemiyolojik göstergeler ⁽⁴⁾

EMCDDA, Merkez tarafından Reitox ağı, Avrupa'dan uzmanlar ve Avrupa Konseyi Pompidou Grubu gibi uyuşturucu ve uyuşturucu bağımlılığı alanında yetkin olan diğer uluslararası örgütlerle yakın işbirliği içerisinde geliştirilmiş beş temel epidemiyolojik gösterge kullanmaktadır.

Bu göstergeler EMCDDA'nın AB'nin uyuşturucu durumuna ilişkin eğilimler ve gelişmeler hakkındaki raporlama çalışmalarını desteklemektedir. Ayrıca tepkilerin kapsamının analizi veya politikaların ve eylemlerin etkisinin değerlendirmesinde de kullanılmaktadır.

⁽²⁾ Ayrıntılar için bkz. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/drugs/strategy/fsj_drugs_strategy_en.htm.

⁽³⁾ Bu EMCDDA'nın faaliyetlerine ilişkin genel bir değerlendirmedir. Daha ayrıntılı bilgi için lütfen EMCDDA web sitesinin 'uyuşturucu durumu' ve 'tepkiler' bölümlerine bakın: <http://www.emcdda.europa.eu/>

⁽⁴⁾ Beş temel epidemiyolojik göstergeye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: <http://www.emcdda.europa.eu/themes/key-indicators>

1. Genel nüfus anketleri ve gençlik anketleri

Nüfusun geneli arasında uyuşturucu kullanımının yaygınlığı ve biçimleri yetişkin ve okul nüfusuna ilişkin anketler ile ölçülmektedir. Genel nüfus ve okul nüfusuna ilişkin uyuşturucu anketlerinden elde edilen veriler kullanım alışkanlıkları, risk algıları, sosyal hususlar ve sağlık hususları arasındaki ilişkiler ile yasadışı uyuşturucu ve diğer psikoaktif madde kullanımının sonuçlarının anlaşılmasına yardımcı olan temel bilgiler sunmaktadır.

2. Problemleri madde kullanımı

Bu temel göstere ulusal ve yerel düzeyde problemleri madde kullanımının (PDU) yaygınlık ve görülme oranı hakkında veri toplar. Problemleri madde kullanımı 'enjekte ederek uyuşturucu kullanma veya uzun süreli/düzenli afyon ve türevleri, kokain ve/veya amfetamin kullanımı' olarak tanımlanmaktadır. Bu nüfus gizli ve erişilmesi güç olduğundan, bu göstere problemleri madde kullanıcısı sayısına ilişkin bir tahmin elde etmek ve üretmek için mevcut farklı veri setlerini kullanan bir dizi dolaylı yöntemle dayanmaktadır. Tahminlerin hesaplanmasında kullanılan veri kaynakları her ülkede farklı olup, söz konusu ülkede kullanılan rutin bilgi sistemlerine bağlıdır.

3. Tedavi talep göstergesi

Tedavi talep göstergesi her yıl tedaviye başlayan uyuşturucu kullanıcıları popülasyonunu ve yıldan yıla tedaviye devam edenlerin sayısını belirlemek için kullanılır. Tedavi talep göstergesi (TDİ), uyuşturucu tedavi merkezlerine başvuran sorunlu uyuşturucu kullanıcılarına ilişkin yöntem, tanımlar ve toplanması gereken maddelerle ilgili önerilerden oluşur. Bu veriler ulusal olarak toplanıp karşılaştırılmakta ve yıllık olarak sunulmaktadır.

4. Uyuşturucu kullanıcıları arasında uyuşturucuya bağlı ölümler ve ölüm oranı

Bu göstergenin amacı, uyuşturucu kullanımının doğrudan veya dolaylı bir sonucu olarak ölen kişilerin sayısı ve özellikleri hakkında istatistiksel veriler elde etmektir. Uyuşturucuya bağlı ölüm oranı karmaşık bir olgu olup, pek çok ülkede gençler arasındaki ölümlerin önemli bir yüzdesine karşılık gelmektedir. Bu epidemiyolojik göstergenin iki bileşeni vardır: doğrudan yasadışı uyuşturucuların yol açtığı ölümler (uyuşturucu kaynaklı ölümler) ve problemleri madde kullanıcıları arasındaki ölüm oranları.

Bu iki bileşen, bilhassa uyuşturucu kullanımının genel olarak sağlık üzerindeki etkisi ile bu etkinin bileşenlerine ilişkin bir göstere olarak halk sağlığına ilişkin ve yöntembilimsel bazı hedefleri yerine getirebilir, özellikle riskli olabilecek kullanım alışkanlıklarını saptayabilir ve potansiyel olarak yeni riskleri belirleyebilir.

5. Uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar (DRİD)

Bu temel göstere, bilhassa uyuşturucu enjekte eden kişiler (enjekte eden uyuşturucu kullanıcıları veya EUK'ler) arasındaki uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıkların (öncelikli olarak HIV, hepatit C ve hepatit B enfeksiyonu) kapsamı (yaygınlık ve görülme oranı) hakkında veri toplar. EUK'ler hakkındaki veriler her takvim yılı iki ana yöntem kullanılarak toplanır. Bunlar: (a) EUK'lere ilişkin,

serolojik testleri de içeren anketler ve (b) EUK'ler arasında HIV, hepatit C ve hepatit B enfeksiyonuna ilişkin yeni vakaların rutin tanısal testlerinin izlenmesidir.

Avrupa dışındaki duruma göre, tüberküloz ve cinsel yolla geçen hastalıklar gibi uyuşturucu kullanımı veya uyuşturucu kullanıcılarıyla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkili başka bulaşıcı hastalıklar hakkında veri toplamak da gerekebilir.

Suç ve pazarlar

Uyuşturucu durumuna ilişkin tabloyu uyuşturucuyla ilgili suçları ve uyuşturucu bulunurluğunu hedef alan kanunların uygulanışı perspektifinden tamamlamak için başka veriler de toplanmaktadır.

Uyuşturucuya bağlı suçlar

Uluslararası literatür ve değerlendirme süreçleri temelinde, uyuşturucuya bağlı suçlar dört kategoriye kapsamaktadır:

- Psikofarmakolojik suçlar: psikoaktif bir maddenin akut veya kronik kullanımı sonucu, bu maddenin etkisi altındayken işlenen suçlar.
- Ekonomik-zorlanımlı suçlar: uyuşturucu kullanımını desteklemek için para (veya uyuşturucu) elde etmek için işlenen suçlar.
- Sistemik suçlar: uyuşturucu arzı, dağıtımı ve kullanımı işinin parçası olarak, yasadışı uyuşturucu pazarlarının işleyişi dahilinde işlenen suçlar.
- Uyuşturucu kanunu suçları: uyuşturucu mevzuatı (ve ilgili diğer mevzuat) ihlal edilmek suretiyle işlenen suçlar.

Yasadışı uyuşturucuların bulunurluğu

Uyuşturucuların bulunurluğu ve uyuşturucu pazarları, bilhassa uyuşturucu talebiyle ve soruna yönelik yerel düzeydeki tepkilerle nerede ve nasıl etkileştikleri anlamında, uyuşturucu kullanımının hem başlıca etkenleri hem de başlıca sonuçlarıdır.

Uyuşturucu yakalama vakaları, kanuni yaptırım faaliyetlerine ilişkin olarak uyuşturucu bulunurluğu kadar arz azaltma anlamında da bir gösterge olabilir ama nicel bilgilerle çapraz kontrol edildiğinde uyuşturucu akışlarını teyit edebilir.

Yasadışı uyuşturucuların fiyatı ve etki gücü/saflığının her ikisinin de yasadışı uyuşturucuların algılanan bulunurluğu üzerinde etkisi olabilir ve (uyuşturuculara erişimi etkileyen) arza ilişkin yan faktörleri yansıtabilirler. Bu haliyle, uyuşturucu bulunurluğuna ilişkin dolaylı göstergeler olarak kabul edilmektedirler.

Yeni uyuşturucular hakkında eylem

Avrupa Birliği'nde yeni psikoaktif maddeler hakkında bir hızlı bilgi değişim mekanizması yoluyla yeni sentetik uyuşturucuların tespiti ve değerlendirilmesinde EMCDDA'ya kilit bir rol tahsis edilmiştir.

Bu mekanizma üç adımlık bir yaklaşıma dayanmaktadır ⁽⁵⁾:

- Avrupa pazarında ortaya çıktıkça yeni uyuşturucuları tespit edecek bir 'erken uyarı sistemi'
- bu uyuşturucuların risklerini değerlendirmeye yönelik bir mekanizma ve
- bu ürünlerin AB Üye Devletleri'nde kontrol altına alınmasına olanak verebilecek bir karar alma süreci (kontrol tedbirleri).

Yeni uyuşturucu mekanizması hakkında eylem:

- çok disiplinli bir risk değerlendirmesi sunmak amacıyla halk sağlığına ilişkin ve kanun uygulayıcı kurumlar ve bilgiyi bir araya getiren benzersiz bir araçtır;
- Üye Devletlerde narkotik ve psikoaktif maddelerin kontrolü için geçerli tedbirlerin yeni psikoaktif maddeler için de uygulanmasına olanak veren AB hukuki çerçevesi kapsamında belirli bir enstrümana (bir Konsey kararı) tabidir;
- Konsey tarafından karar verilebilecek kontrol tedbirleri AB Üye Devletleri için zorunludur.

İzleme tepkileri – Müdahaleler, hukuk ve politikalar

Bu alandaki çalışmalar dört ana bileşen etrafında yapılandırılmıştır ⁽⁶⁾: en iyi uygulama portalı, talep azaltma, ceza adaleti sistemi ve ulusal stratejilerde müdahaleler, koordinasyon mekanizmaları ve mevzuat.

Tepkiler – Müdahaleler, hukuk ve politikalar.	<i>En iyi uygulama portalı:</i> Etkinlik kanıtları Değerlendirme araçları Standartlar ve kılavuz ilkeler
	<i>Talep azaltma:</i> Önleme Uyuşturucuya bağlı zararın azaltılması Uyuşturucu tedavisi Sosyal yeniden bütünleşme
	<i>Ceza adaleti sistemindeki müdahaleler:</i> Cezaevindeki uyuşturucu kullanıcılarının durumu ve bunlara destek Cezaevine alternatifler Uyuşturucuya bağlı suçların önlenmesi
	<i>Politika ve hukuk:</i> Ulusal stratejiler, koordinasyon mekanizmaları ve mevzuat Kamu harcamaları

⁽⁵⁾ <http://www.emcdda.europa.eu/drug-situation/new-drugs>

⁽⁶⁾ Tepkilere ilişkin temel veri setleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz.: <http://www.emcdda.europa.eu/responses>

En iyi uygulama portalı

EMCDDA uyuşturucuyla ilgili önleme, tedavi, zarar azaltma ve sosyal yeniden bütünleşme alanlarında profesyoneller, politika geliştiriciler ve araştırmacılar için çevrimiçi bir kaynak geliştirmiştir.

Portal, yasadışı uyuşturucular ile çoklu uyuşturucu kullanımına yoğunlaşmış olup, açıkça Avrupa odaklıdır. Başlıca amacı, müdahalelerin kalitesinin iyileştirilmesine yönelik araç ve standartlar sunmak ve Avrupa çapında en iyi uygulama örneklerine dikkat çekmektir.

Talep azaltma

Önleme

1994 yılından beri, önlemeyi evrensel, seçici ve göstergeli önleme müdahaleleri şeklinde sınıflandıran yeni bir çerçeve önceki birincil, ikincil ve üçüncül önleme kavramlarının yerini almıştır. Bu yeni sınıflandırmaya yön veren ilke, madde bağımlılığı riskine ilişkin varsayımlar uyarınca hedef kitle olup, daha önce olduğu gibi bir önleme müdahalesinin genel hedefi veya içeriği değildir.

Uyuşturucuya bağlı zarar azaltılması

Uyuşturucuya bağlı hasarın minimize edilmesi, ölümlerin azaltılması ve kamuya zararlı davranışın hafifletilmesine yönelik tedbirler pek çok ulusal uyuşturucu stratejisinin vazgeçilmez bir parçası olup, ülkelerin çoğunda açık bir politika önceliğidir.

Bu alandaki veri toplama, Avrupa çapında uzmanlık aktarımını desteklemek için ulusal stratejiler ve tepkilerin izlenmesi, mevcut bilgilerin analiz edilmesi ve kanıt tabanlı projelerin belgelendirilmesi yoluyla kanıt temelli hasar azaltma tedbirlerinin uygulanma düzeyindeki bilgi temelinin iyileştirilmesini hedeflemektedir.

Uyuşturucu tedavisi

Hedeflenen ve çeşitlendirilmiş tedavinin bulunurluğu ve bunlara erişimin temin edilmesi ile tedavi kalitesinin artırılması uyuşturucu talebinin azaltılmasında temel öneme sahiptir.

EMCDDA aşağıdakilerin hedeflendiği bazı tedavi izleme araçları yoluyla bilgi toplar:

- Üye Devletlerin kanıt temelli uyuşturucu tedavisi sunmak için geliştirmiş olduğu politika ve müdahalelerin ele alınması. Daha doğrusu, uyuşturucu tedavisine ilişkin politikalar ve örgütsel çerçevenin yanı sıra tedavinin bulunurluğu, erişilebilirliği ve çeşitliliği hakkında veri toplamaya yönelik belirli bir araç bulunur;
- Ülkelerin yüksek kaliteli tedavi hizmeti sunmayı başarmak ve bunu korumak için almış olduğu kalite güvence tedbirlerinin belgelendirilmesine olanak verecek verilerin toplanması;
- Üye Devletlerde uyuşturucu tedavisinin erişilebildiği kişilerin sayısı, daha özel olarak ise ikame/idame tedavisi görmekte olan hastaların sayısı hakkında nicel veri toplanması.

Sosyal yeniden bütünleşme

EMCDDA, Üye Devletlerin uyuşturucu kullanıcılarını daha fazla dışlanmaktan korumak ve sosyal katılımlarını arttırmak için oluşturduğu politika ve müdahaleleri ele alan bir izleme aracı geliştirmiştir. Bu araç sosyal katılımı ve bilhassa kişilerin uyuşturucu tedavisine katılımını arttıran müdahalelerin bulunurluğu, erişilebilirliği ve çeşitliliğine ilişkin genel bir değerlendirme sunmak için veri toplamaya yöneliktir.

Ceza adaleti sistemindeki müdahaleler

Bu çalışma alanı üç hususu kapsamaktadır:

- cezaevlerindeki uyuşturucu kullanıcılarının durumu ve bunlara destek;
- uyuşturucu suçluları için cezaevine alternatif olarak kanuni yaptırım tedbirleri ve
- ceza adaleti sistemine girmelerini önlemek amacıyla, bilhassa genç suçlulara yönelik yasal dönüşümleri hedef alan kanuni yaptırım tedbirleri.

Ulusal stratejiler, koordinasyon mekanizmaları ve mevzuat

Ulusal ve Topluluk uyuşturucu stratejileri ve politikaları ile bunların uyuşturucu durumu üzerindeki etkisinin izlenmesi EMCDDA'nın temel bir faaliyetidir ve üç ana hedefi vardır:

- politikaların, politika çerçevelerinin ve bunların ilgili bağlamlarının izlenmesi ve tanımlanması;
- politika analizine katkıda bulunma;
- politika değerlendirmesine katkıda bulunma.

Kapsanan özel konulardan bazıları şunlardır:

- AB uyuşturucu stratejisi (2005–12) ve eylem planı (2009–12);
- AB uyuşturucu mevzuatı;
- uyuşturucular hakkındaki ulusal stratejiler/eylem planları;
- ulusal uyuşturucu mevzuatı;
- uyuşturucu alanında koordinasyon düzenlemeleri;
- uyuşturuculara yapılan kamusal harcamalar.

Amerika Kıtası Uyuşturucu İzleme Merkezi (OID)

Amerika Kıtası Uyuşturucu İzleme Merkezi (OID) Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu'nun (CICAD) istatistiksel, bilgiye ilişkin ve bilimsel araştırma koludur.

İzleme merkezi ülkelerin uyuşturucuyla ilgili veri toplama ve analizi çalışmalarını iyileştirmelerine yardımcı olur: bunu ulusal izleme merkezlerinin oluşturulmasını ve standart yöntem ve verilerin

kullanımını teşvik etmek yoluyla ve uyuşturucu hususlarında çalışan profesyoneller için bilimsel ve teknik eğitim sunmak ve bunlar arasında deneyim alışverişi sağlamak yoluyla yapar.

Latin Amerika ve Karayipler’de uyuşturucu kullanımı epidemiyolojisi

OID’deki birincil uyuşturucu araştırma sistemi Amerika Kıtası Uyuşturucu Kullanımı Veri Sistemi (7) (SIDUC) olup, popülasyonlar için uyuşturucu kullanımı hakkında araştırmalardan oluşan epidemiyoloji tabanlı bir sistemdir. SIDUC sistemi, uyuşturucu kullanımı hakkında ülkeler arasında kıyaslanabilir veriler üretmek için standartlaştırılmış yöntemlilikler uygular.

Sistemin amacı ülkeler arasında uygun, güvenilir ve kıyaslanabilir veriler elde etmektedir. Bu, OID’nin bölgedeki uyuşturucu sorununu bir göstergeler kümesine dayanarak izlemesine olanak verir:

- yasadışı uyuşturucu madde ve ayrıca alkol ve tütün kullanımı yaygınlık oranı (yaşam boyu, önceki yıl, geçmiş ay);
- madde kullanımı görülme oranı (önceki yıl ve geçmiş ay);
- madde kullanımına başlama yaşı;
- problemi madde kullanımı, yani madde kullanımı ve madde bağımlılığı;
- uyuşturucu kullanımıyla ilişkili risk algısı.

OID, bu hedefi karşılamak amacıyla, aşağıdaki popülasyonlarda uyuşturucu kullanımına ilişkin araştırmalar gerçekleştirmek üzere bir dizi standartlaştırılmış anket ve yöntemlilik geliştirmiştir: orta öğretim öğrencileri; üniversite öğrencileri ve nüfusun geneli (hane).

Ayrıca, uyuşturucu kullanımının sonuçlarını çalışmaya yönelik aşağıdaki araştırma protokolleri geliştirilmiş veya hali hazırda geliştirilmektedir: acil servis bölümleri; tedavi merkezleri ve uyuşturucu kullanımıyla ilişkili ölüm oranı.

Son olarak, uyuşturucu kullanımı ile yetişkin cezaevlerinde suç, çocuk suçlular ve tutuklular arasındaki ilişkiyi araştırmak için standartlaştırılmış üç protokol bulunmaktadır.

OID, nicel araştırmalara ek olarak, diğerlerinin yanı sıra sokak çocukları ve seks işçileri üzerinde nitel araştırmalar da gerçekleştirmiştir. Ayrıca ülke içerisinde sağlam bilgi ağları oluşturmak için Karayipler’deki bazı ulusal hükümetlerle de yakın işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Barbados ile Trinidad ve Tobago’daki ağların da içinde bulunduğu bu ağlar uyuşturucuyla mücadeleye katılan ve katkıda bulunan pek çok toplumsal kesimden elde edilen bilgileri bütünlüştürür.

OID’nin Araştırma ve Geliştirme Programı

Epidemiyolojik araştırmalar OID’nin Latin Amerika ve Karayipler’deki tabanını oluşturup, her türlü uyuşturucu bilgi sisteminin olmazsa olmazıdır. Bölgenin tümünde sağlam uyuşturucu bilgi ağları geliştirmek amacıyla, OID’nin öncelikli olarak odaklandığı husus her ülkede uyuşturucu

(7) <http://www.cicad.oas.org/oid/Estadisticas/default.htm>

kullanımına ilişkin eğilim verilerinin bölgenin her yerinde gelişmesini sağlayacak sağlam bir epidemiyoloji tabanlı ağ oluşturmaktır.

OID, araştırma ve geliştirmeyi daha fazla desteklemek için, Latin Amerika Epidemiyoloji Çalışma Grubunu ⁽⁸⁾ (*Red Latinoamericana de Investigadores en Drogas — REDLA*) geliştirmiştir. REDLA ağı, bölgedeki uyuşturucu sorununu analiz etmek ve konuyla ilgili araştırma belgeleri yayımlamak üzere OID ile birlikte çalışmanın yanı sıra, bir uyuşturucu izleme ağı görevi de görmektedir.

İstatistiksel Bilgiler

OID'nin uyuşturucuya ilişkin kanuni yaptırım bilgilerine yönelik istatistiksel bilgi sistemi Amerika Kıtası Standart Uyuşturucu Arzı İstatistik Sistemi'dir (CICDAT). Bu sistem arz kontrol verilerinin toplanmasını son teknoloji ürünü, İnternet tabanlı yazılımla birleştirerek, uyuşturucu yakalama vakaları, kimyasal maddeler, silahlar, ekipman, araçlar, para ve taşınmaz mallar ile ekim ve üretim, ortaya çıkarılan yasadışı uyuşturucu laboratuvarlarının yanı sıra uyuşturucu ticareti, bulundurma ve para aklama suçlarından tutuklanan, yargılanan ve hüküm giyen kişiler hakkında istatistikler derlemektedir.

Ülkeye göre Uyuşturucu İstatistikleri Profilleri ⁽⁹⁾ 34 Üye Devlet'te sosyal ve nüfusa ilişkin faktörler, uyuşturucu talebi ve uyuşturucu arzı ile uyuşturucu kontrolü hakkında veri sağlamak üzere birden fazla kaynaktan beslenen, yeni bir araçtır.

Uyuşturucu sorununun ekonomik etkisi hakkındaki araştırmalar

OID programı uyuşturucunun Amerika Kıtasındaki insani sosyal ve ekonomik maliyetlerine ilişkin tahminlerde bulunur (Maliyet Programı ⁽¹⁰⁾). Kullanılan yöntem bilim 'Uyuşturucu Bağımlılığının Maliyetlerini Tahmin Etmeye Yönelik Uluslararası Kılavuz İlkeler'e ⁽¹¹⁾ dayanmakta olup, bunlar Kanada Madde Bağımlılığı Merkezi ile Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yayımlanmakta ve dört alandaki 17 göstergeden oluşmaktadır: sağlık hizmetleri, suç, işgücü verimliliği ve diğer maliyetler.

Maliyete ilişkin çalışmalar bugüne kadar Arjantin, Barbados, Şili, Kosta Rika, El Salvador, Meksika ve Uruguay'da gerçekleştirilmiştir. Kolombiya da bu programda uyuşturucu kullanımına atfedilebilecek suçlar hakkında bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar bu bölgede uyuşturucu sorununun söz konusu ülkeler üzerindeki etkisini ekonomik anlamda ölçen kendi türlerindeki ilk çalışmalar olma özelliğine sahiptir.

Latin Amerika ve Karayipler'deki uyuşturucu izleme merkezinin güçlendirilmesi

OID bölgede uyuşturucu izleme merkezleri geliştirilmesi ve kurulmasını desteklemektedir. OID, bu çabaları daha ileri götürmek amacıyla, ulusal uyuşturucu izleme merkezinin bölge çapındaki

⁽⁸⁾ <http://www.cicad.oas.org/oid/NEW/en/REDLA.asp>

⁽⁹⁾ <http://www.cicad.oas.org/oid/eng/statisticscountryprofile.asp>

⁽¹⁰⁾ <http://www.cicad.oas.org/oid/new/research/Costs/default.asp>

⁽¹¹⁾ Single vd. (2001), 'Uyuşturucu Bağımlılığının Maliyetlerinin Tahmin Edilmesine Yönelik Uluslararası Kılavuz İlkeler', Kanada Madde Bağımlılığı Merkezi (CCSA).

gelişimini ve güçlendirilmesini desteklemek için yöntemsel bir araç geliştirmek üzere Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi ile işbirliğine adım atmaktadır.

Ulusal bir referans çerçevesi oluşturulması

Yerel veri toplama çalışmaları hali hazırda mevcut olabilse de bir Ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurma süreci genellikle alt-bölgesel veya uluslararası örgütlere ulusal uyuşturucu durumu hakkında veri sağlama ihtiyacıyla bağlantılıdır.

Bu sebeple ilk olarak yapılması gereken, uyuşturucu izlemeye yönelik referans çerçevesinin bunu özetleyen ve gereken farklı destek ve yöntemsel araçlarını düzenleyen ulusal bir çerçeveye aktarımıdır: gereken bilgilere ilişkin genel bir değerlendirme; göstergeler listesi de dahil, kapsanması gereken her alan veya konuya ilişkin kısa bir tanım ve bunların ilgili protokolleri. Bunlar politika geliştiriciler tarafından değerlendirilmek üzere açık ve özlü bir şekilde belgelendirilmelidir.

UUIM'nin ulusal yetkisi, söz gelimi UUIM'nin görev alanına göre, referans çerçevesinin tanımını etkileyebilir: örneğin sadece yasadışı uyuşturucular veya yasadışı uyuşturucular, alkol ve tütün (ayrıca bkz. 7. Bölüm: Merak Edilen Sorular). Pek çok durumda, olası tüm paydaşları sürece dahil etmek için ulusal dil(ler)de idari bir özet hazırlanabilir.

Bu aşamada, birkaç yılda ideal olarak nelerin başarılabilmesine ilişkin genel bir değerlendirme sunan özet bir belge olmalıdır.

Ne şekilde ilerlemek gerekir?

Uluslararası kılavuz ilkeler, veri setleri, şartnameler ve protokoller

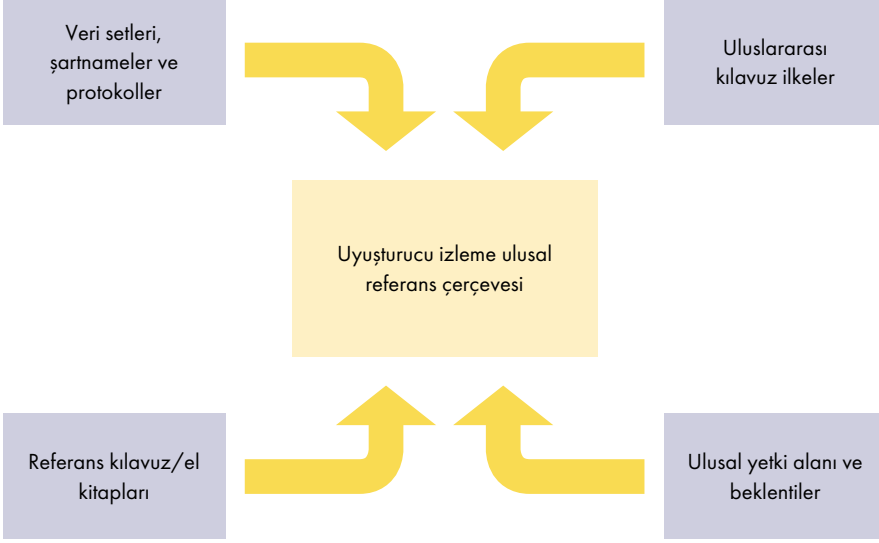
Bunlar coğrafi bölgeye göre değişiklik gösterir: Avrupa Birliği, AB'ye Aday ve Potansiyel Aday Ülkeler için raporlama paketi zorunludur; CICAD-OAS'ye üye ülkeler OAS Genel Kurul Kararlarından ⁽¹²⁾ alınan yetkiye dayanan farklı bir referans çerçevesi kullanırlar ve diğer ülkeler de BM'ye rapor verir.

Referans kılavuzları ve el kitapları

Bunlar bazı özel protokoller ve yöntemselimler için mevcut olup, aşağıdaki adreste yer alan çevrimiçi araç kutusunda bazı örnekler bulabilirsiniz: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint/ndo-handbook>

⁽¹²⁾ Bilhassa CICAD hakkında 2537 sayılı İlke Kararı ile Uyuşturucu Stratejisini onaylayan 2556 sayılı Kararı (nokta 12). Ayrıntılı bilgi için bkz. <http://www.oas.org/consejo/sp/AG/Documentos/AG05071501.doc>

Şekil 1: Ulusal bir referans çerçeve oluşturulması

UUIM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Raporlama için ulusal bir referans çerçevesi kabul ederken:

- İlgili uluslararası referans çerçevesini, UUIM'nin yetki alanını dikkate alarak, ulusal bir çerçeveye uyarlayın ve bunu ulusal dil(ler)e tercüme edin
- UUIM'yi' yetki alanını, hedeflerini ve amaçlarını, beklenen ürünleri/sonuçları sunan açıklayıcı bir belge hazırlayın (en fazla üç sayfalık)
- Gereken bilgilerin kısa bir tanımıyla beraber ulusal referans çerçevesinin idari bir özetini hazırlayın ve ulusal anlamda getireceği faydalara bilhassa dikkat çekin.

Veri kaynakları ve potansiyel ortakların tanımlanması: bilgi haritası

Neden harita hazırlamalı?

Bir UUIM kurulmadan önce, uyuşturucuyla ilgili bilgiler hali hazırda ulusal düzeyde o veya bu şekilde mevcuttur. Bununla beraber, sıklıkla karşılaşılan bir sorun bu bilgilerin, sürece dahil olan bazı aktörlerin birlikte çalışmadığı durumlarda birleştirilebilecek koordine ve sistematik bir şekilde toplanmamasıdır.

Dolayısıyla bilgi haritasının ikili bir amacı vardır:

Bilgi kaynakları/veri tabanı

UUIM ilk olarak, hem talep hem de arzı içeren mevcut bilgi kaynaklarını saptamak ve sınıflandırmak suretiyle, hangi bilgilerin hali hazırda mevcut olduğunu belirlemelidir. Bu 'bilgi haritası' bir kereye mahsus bir iş değil, sürekli olarak bilgi gereksinimlerini veya yeni veri kaynaklarını yansıtacak şekilde güncellenmesi gereken, yaşayan bir belgedir.

Mevcut uzmanlık kaynakları

Karmaşık uyuşturucu olgusuna ilişkin veriler bağlama oturtulup analiz edilmedikçe değersizdir. Ulusal duruma ilişkin anlayışın gelişmesine veya daha iyi raporlama çalışmalarına katkıda bulunabilecek ulusal uzmanlar ve profesyonellerin belirlenmesi son derece önemlidir.

Dolayısıyla bilgi haritası çalışması aşağıdakileri yapmanıza olanak tanır:

- mevcut veri ve bilgilerin envanterinin yapılması;
- potansiyel ağ üyeleriyle bir ilk irtibat kurulması;
- ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurma projesinin teşvik edilmesi.

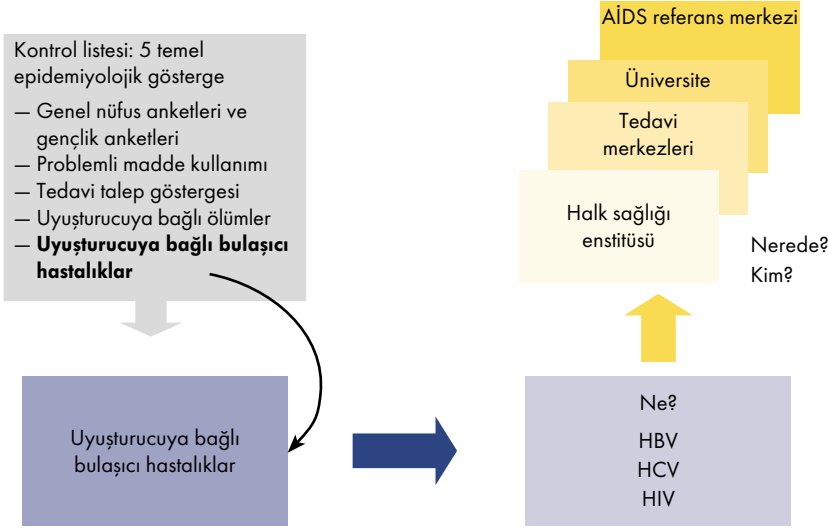
Harita nasıl hazırlanmalı?

Başlangıçta kiminle irtibat kurulacağı ve bu kişilerin nerede bulunacağını belirlenmesi güç olabilir. Bundan dolayıdır ki irtibata geçilmesi gereken alanlar, sektörler ve kurumların saptanması için bir kontrol listesi gerekir.

Bir kurumlar grubu bir kez saptandıktan sonra, kişiler ve iletişim bilgileri için ayrıntılı arama çalışmalarına başlanabilir. Bu gibi bilgilere günümüzde İnternet veya devlete ait telefon rehberleri yoluyla ulaşmak kolaydır. Bu potansiyel irtibat kişi ve kurumları daha sonra eksiklikleri ve gereken yeni araştırmaları saptamak için bir kontrol listesine eklenir.

İrtibatlar takip edildiğinde bilgilerin bazılarının büyük olasılıkla değiştirilmesi gerekecektir (yanlış isim veya yanlış bölüm, yeni bilgiler, vs.) ancak bilgi haritasının belleğinin önemli bir bölümünü teşkil ettiklerinden, değişiklikleri takip edip kaydetmek son derece önemlidir.

Şekil 2: Kontrol listesi örneği — uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar

Bu aşamada, kişilerle irtibata geçmeden önce aşağıdakilerin sunulduğu tek sayfalık bir belge hazırlamak faydalı olacaktır:

- projenin kapsamı (= bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurulması);
- girişime karar veren veya destekleyen yetkili makam (= faaliyetin önemi);
- projeden sorumlu kurum ve kişi (= UUİM'nin kurucusunun meşruiyeti);
- düzenlenecek toplantının amacı (= verilerin ve uzmanlık kaynaklarının tanımlanması);
- bu envanterden beklenen sonuç (= bilgi haritası ve bir ulusal çalışma grubu).

İlgili irtibat kişileri belirlendikten sonra, ilk toplantıya hazırlanmak amacıyla bu özet belge bu kişilere gönderilmelidir.

Bu gibi bir belge göndermek sürece dahil kişi ve kurumlara aşağıdaki hususlarda yardımcı olur: (1) toplantının amacını anlama ve hatırlama; (2) söz konusu amaç için faydalı olabilecek bilgileri hazırlama ve (3) davet edecekleri diğer uzman(lar)ı çalışmanın hedefi ve bağlamının ne olduğunu açıklama.

Dolayısıyla bir irtibat kişisiyle telefonla veya şahsi bir görüşme sırasında kısa bir giriş yapmak için kullanılacak üç veya dört cümle hazırlamak faydalı olacaktır (6. Bölümde 'asansör konuşması'na yapılan referansa bakınız).

Kuşkusuz, bilgi haritası sürecinin başında, hedef herhangi açıklayıcı bir belge göndermeden önce belirlenen kişilerle irtibata geçmektir. Bu, söz konusu kişinin doğru ve ilgili kişi olduğundan emin olmak ve projeye ilgilenmelerini sağlamak, bu sayede daha sonra kendilerine gönderilecek belge ve teklife daha sıcak yaklaşımlarına yardımcı olmak için gereklidir.

Anketler, fizibilite çalışmaları, mektup veya e-posta gibi araçların tümü hızlı bir değerlendirme yapmak için iyi yollardır ama kişisel irtibat her projenin başarısı için temel öneme sahiptir. İnsanlar, ya ilginç buldukları için ya da verilerini ve olasılıkla sorumluluklarını paylaşmaktan imtina ettikleri için süreci kolaylaştırabilir veya yavaşlatabilirler. Dolayısıyla sürecin bu aşamasında kişisel irtibat kurmak güven ve itimat oluşturmak için hayati önem taşır.

Aynı şekilde, UUIM personeli de potansiyel uzmanlık kaynakları ve (umuyoruz ki) gelecek ortakları saptamak amacıyla, irtibat kişileri ile sıklıkla görüşmelidir.

Bilgi haritasında yer alması gerekenler nelerdir?

Tamamlanmış bilgi haritası hem veri mülkiyeti, işleme, yazılım, depolama, kapsam, vs. hakkındaki teknik bilgileri hem de uyuşturucuyla ilgili mevcut verilerin güçlü ve zayıf yönlerini açıklayan uyuşturucuyla ilgili bilgilerin bulunurluğuna ilişkin durumun bir özeti şeklinde olmalıdır.

'Bilgi' veya 'uyuşturucuyla ilgili veri' derken, rutin, tekrar eden veya tek seferlik olarak toplanan ve uyuşturucu olgusunun bir veya daha fazla yönüyle bağlantılı her türlü nicel veya nitel bilgi kastedilmektedir.

Her bilgi kaynağı için, bilgi haritasında aşağıdakilerin (aşağıdaki sırayla) kaydı tutulmalıdır ⁽¹³⁾:

- verilerin ismi ve/veya tanımı
- veri türü
- sağlayıcı: kurum ve adresi
- irtibat kişisi (tüm iletişim bilgileri)
- veri tabanı/veri toplama sisteminin amacı
- söz konusu istatistiksel birim (örneğin kişi, test, suç) veya özel konu ile tanımı
- söz konusu popülasyonun özellikleri
- coğrafi kapsam
- kurumsal kapsam
- dönemsellik
- veri toplama için finansman kaynağı (kaynakları).

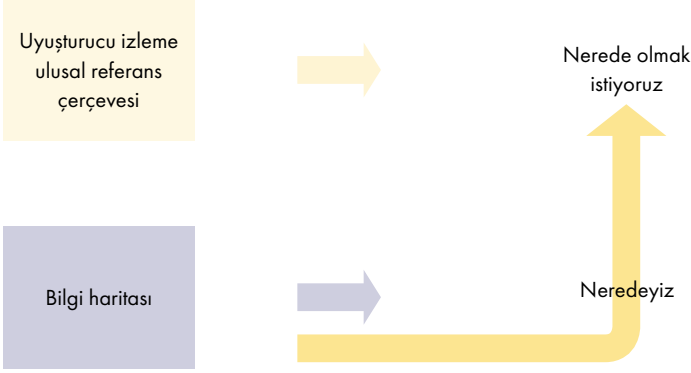
Bilgi haritasının ilk sürümü, bir kez taslağı hazırlandıktan sonra, mevcut veri ve bilgi noksanlarına dikkat çeken bir özet tablosuyla birlikte tüm paydaşlara ve katılımcılara gönderilmelidir. Bundaki amaç: geri bildirim ve kontrol edilmesini istemek; belge üzerinde anlaşma/mutabakat elde etmek ve potansiyel tamamlayıcı nitelikte bilgi ve/veya uzmanlık kaynaklarının saptanmasında yardım almaktır. Olası hatalar düzeltildikten ve noksanlar giderildikten sonra, nihai sürüm tüm ortaklara gönderilecektir.

⁽¹³⁾ Bilgi haritasına yönelik şablon ve kılavuz ilkeler için aşağıdaki adreste yer alan çevrimiçi araç kutusuna bakınız: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint/ndo-handbook>

Prensipde, bu aşamada, ortaklardan derlenen bilgilerin doğru olması gerekir. Proje bazı ortakların ilgisini çekebilir veya bazıları işbirliği hususunda tereddüt edebilirler. Bu husus ağıın kuruluş aşamasında çözülmeye çalışılabilir.

Bu aşamanın sonunda, UUİM ve ortakleri bilgi haritasıyla 'neredeyiz' sorusuna dair genel bir değerlendirmeye sahip olacak olup, bunun uyuşturucu izleme referans çerçevesinde sunulduğu haliyle 'nerede olmak istiyoruz' sorusu ile karşılaştırılması gerekmektedir.

Şekil 3: Bilgi haritası ile referans çerçeve arasındaki bağlantılar

UUİM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Bilgi haritası çalışması başlatılırken:

- (1) kilit oyuncuları belirleyin (2) amaçlarınızı bunlarla paylaşın (3) bilgi toplamak için toplantı düzenleyin
- İrtibat kişilerin potansiyel bilgi kaynakları ve/veya uzmanlar ile toplantılar düzenleyebilmesi için açıklayıcı bir belge gönderin
- Aynı anda birden fazla uzman/kurum temsilcisiyle toplantılar düzenleyin: bu daha fazla bilgi toplamanıza yardımcı olur ve insanların birbirini tanımalarına yardımcı olur
- Yüz yüze toplantı yapmak mümkün değilse (ülke büyüklüğü, bütçe kısıtlamaları), tanışmak istediğiniz uzmanlar/kurum başkanlarının katıldığı video konferans veya başka bir etkinlikten (örneğin konferans) yararlanın
- Geri bildirim vermeleri ve kontrol etmeleri için toplantıdan çıkan önemli noktaları irtibat kişilerinize gönderin
- İrtibat kişilerinize bilgi haritasının nihai sürümünü gönderin
- Bunları takip çalışmaları ile sonuçlardan haberdar edin.

Bir ulusal uyuşturucu bilgi sistemi kurulması

Neden ulusal uyuşturucu bilgi sistemi?

'Sistem' derken uyuşturucu durumunun kapsamlı bir değerlendirmesinin yapılması için gerekli olan heterojen bilgi kaynaklarının yapılandırılmış bir örgütlenmesi kastedilmektedir.

Sistem ulusal referans çerçevesi tarafından istenen bilgi kaynakları ve akışlarını tanımlar.

Bu sistemi oluşturan unsurların hiyerarşik ilişkilere tabi olması gerektiği gibi, finansmanı tek bir finansman kaynağından gelmez.

Bu etapta iki gözlemlerde bulunmak gerekir:

- UUIM'den önce kapsamlı bir yapı bulunmamasıyla beraber belli bir ülkede genellikle bir kısım bilgi hali hazırda mevcut olduğundan, sistemin bilgi haritasında belirlenen bilgi kaynakları ve diğer veri sağlayıcıların katılımıyla tanımlanması gerekmekte olup, bu da uyuşturucu bilgileri için ulusal bir ağın oluşturulması ve geliştirilmesi ile gerçekleştirilir;
- ağın oluşturulma süreci belgelendirilmeli ve izlenmelidir: bu, uyuşturucu bilgi sistemine yönelik ulusal eylem planının rolüdür (NAPDIS — bkz. S. 46).

1. Adım: Ulusal uyuşturucu bilgi sistemi için teklif taslağı hazırlamak

Bilgi haritası ulusal uyuşturucu sisteminin düzenlenmesi için ön koşuldur. Bir sonraki adım veri toplama ve raporlamaya yönelik bir yapı tasarlamak ve sunmak olup, burada her bir paydaştan beklenen olası katkı ve mevcut bilgilerdeki boşluklar ayrıntılı olarak anlatılmalıdır. Bu noktada, ortak kazanmak ve destek temin etmek için potansiyel aktörlere danışmak ve bunları bilgilendirmek hayati önem taşımaktadır.

Teklifte çalışma süreçleri ile iletişim kanallarının açık bir tanımı yer almalıdır.

Kapsamlı bir ulusal uyuşturucu bilgi sisteminin iki ana bileşeni olması gerekir: bir ulusal veri toplama ağı ile ulusal uyuşturucu izleme merkezi:

- Ulusal veri toplama ağı: veri toplama genellikle farklı düzeylerde yapılıp (ulusal, yerel, vilayet, belediye, vs.), çeşitli alanları kapsar (arz veya talep) ve çalışmalar bakanlıklar, üniversiteler, araştırma merkezleri ve STK'lar gibi çeşitli kurumlar tarafından gerçekleştirilir;
- Ulusal uyuşturucu izleme merkezi: UUIM'nin bütçesi, verilerin hali hazırda mevcut olmadığı ve UUIM'nin özel bir yetki alanı ve bütçesi bulunan birkaç durum haricinde, veri toplama maliyetini kapsamaz.

Dolayısıyla, bir uyuşturucu bilgi ağı oluşturma ve sürdürmenin maliyetleri tamamen yeni bir bütçe gerektirmez. Bu husus daha ziyade, noksanların nerede olduğunu bulmak ve tamamlayıcı nitelikteki potansiyel çözümler aramak için çeşitli bilgi ve finansman kaynaklarının eklenmesi ve birleştirilmesi sorunudur.

2. Adım: Ulusal uyuşturucu bilgi ağının resmi onayı

Bir ulusal uyuşturucu bilgi ağına yönelik teklif hazırlandıktan sonra, yetkili ulusal makamlar tarafından onaylanması gerekmektedir. Bazı durumlarda, farklı kurumlar ve UUIM arasında işbirliği protokollerine ilişkin anlaşma yapmak gerekebilir. Bu husus farklı kurumlardan uzmanlar UUIM'nin çalışmalarına katılacağı zaman da, söz gelimi ulusal raporun hazırlanmasına yönelik olarak geçerli olabilir.

3. Adım: Uyuşturucu bilgi sistemine yönelik ulusal eylem planı (NAPDIS)

Sürecin bir sonraki aşaması uyuşturucu bilgi sistemine yönelik bir ulusal eylem planının (NAPDIS) hazırlanmasına dair olup, burada hedefler ve yapılması gereken eylemleri belirlemek üzere bilgiler bir araya getirilir. NAPDIS gelecek yıllar boyunca yapılacak işlere yönelik ana esaslar sunmalıdır.

Eksik olan verilerin türüne ve bunları toplamak için gereken araçlara bağlı olarak (rutin veri toplama veya özel araştırma ve anketler), farklı aktörlerin sürece dahil olması gerekebileceği gibi, bütçeler de buna göre farklılık gösterebilir.

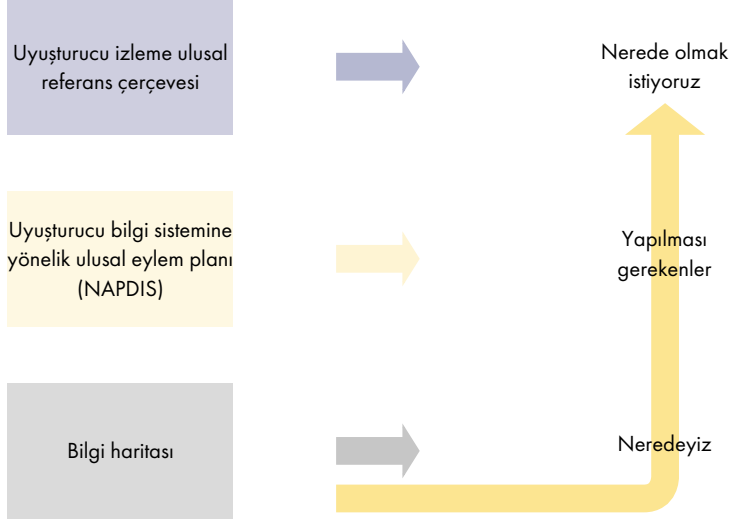
Hedefler ideal koşullarda erişilmesi gereken bir şeyi tanımlamakla beraber, NAPDIS'in hazırlanması sırasında bazı araç ve kaynaklar eksik olabilir ve bu aşamada fazladan orta vadeli bütçe kaynakları garantilenmiş olmayacaktır. Dolayısıyla, burada önemli olan ek kaynaklar bulunduğunda başlatılacak somut eylemlerin belirlenmesi ve bunlara yönelik tahminlerde bulunulmasıdır. UUIM ve ortaklar böylelikle daha sonraki bir aşamada kaynak arayışında bulunabilecektir.

NAPDIS'de ayrıca, yetki alanı ve finansman sınırlamaları uyarınca ulusal uyuşturucu izleme merkezinin sorumluluğunda olan tamamlayıcı nitelikteki üç görev yer almalıdır:

- Veri toplama: ek veri toplama çalışmaları için noksanların ve ihtiyaçların saptanması ve bu bilgilerin yetkili ulusal makamlara iletilmesi UUIM'nin sorumluluğundadır. UUIM, eldeki araçlara göre, bilgi eksiğini gidermek için yeni çalışmalar ve araştırmalar yapılmasını teşvik edebilir veya bunları kendisi yapabilir. Başlıca amaç, her yeni araştırma veya veri toplama çalışmasının ulusal uyuşturucu çerçevesinde sunulan şart ve protokolleri yerine getirmesini sağlamaktır;
- Kalite güvence: UUIM'nin bilgi haritasında yer alan her veri setini belgelendirerek bunların kaydını tutması ve bunların kalitesini ve konuyla ilişkisini arttırmak için alınması gereken tedbirleri önermesi beklenir. Söz gelimi, AB'de bu genellikle EMCDDA'nın beş temel epidemiyolojik göstergesinin her birinin uygulanması ve geliştirilmesi için oluşturulan ulusal çalışma grupları bağlamında gerçekleştirilebilir;
- Kapasite geliştirme: UUIM, ortaklarıyla beraber istatistiksel analiz, örnekleme yöntemleri, standart protokollerin uygulanması, kalite kontrol tedbirleri gibi özel hususlar üzerine ekstra eğitime yönelik ihtiyaçları analiz etmeli ve söz konusu ihtiyaçları karşılamak için olası çözümleri araştırmalıdır. UUIM'nin aynı zamanda uluslararası örgütlerden elde edilecek ekstra finansman olanaklarının saptanmasında da etkili olabileceği nokta burasıdır.

UUIM ve ortakları, NAPDIS ile birlikte, başlangıç noktası olarak bilgi haritasını kullanmak suretiyle, uyuşturucu izleme referans çerçevesini uygulamak için uzun vadede yapılması gerekenleri belirler. Ancak unutulmamalıdır ki 'yapılması gerekenler' her şeyin yapılabileceği ya da aynı zamanda yapılabileceği anlamına gelmez: bunlar ancak uzun vadeli hedeflerdir.

Şekil 4: Bilgi haritası, NAPDIS ve ulusal izleme referans çerçevesi arasındaki bağlantılar

NAPDIS başlıca paydaşlarından destek aldığı anda, UUIM yıllık çalışma programı hazırlayabilir. Bazı ülkelerde, bu iki çalışma (NAPDIS + yıllık çalışma programı) tek bir belgede birleştirilmiştir.

NAPDIS ulusal uyuşturucu izleme sistemini geliştirmek için oryantasyon sunar ve ne yapmak gerektiğini gösterir: pek çok durumda UUIM'nin sorumluluğu dahilinde olmayan ne yapıp ne yapılmaması gerektiği hususunda önceden karar vermez ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁴⁾ UUIM, son aşamada, erişimi dışındaki kararlar için sorumluluk alamaz ama ilgili kararlara etki edilmesine yardımcı olabilir.

UUIM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Ulusal uyuşturucu bilgi sistemi oluşturmak için:

- (1) bir ulusal uyuşturucu bilgi sistemine yönelik bir teklif hazırlayın, (2) ulusal uyuşturucu bilgi sistemini yetkili ulusal makamlara onaylatın, (3) bir ulusal eylem planı hazırlayın (NAPDIS)
- Somut çıktılar ve bunların önemi hakkında düşünün
- Şeffaf bir sistem oluşturun
- Ortaklık bütünüyle bir ağ oluşturma işi olup hiyerarşik veya merkezileştirilmiş bir süreç değildir – ama para ve desteğin yardımı olabilir!
- Bir yerlerde başka finansman olasılıkları olabilir: ihtiyaçlar ve maliyetlere dair net bir fikriniz olsun
- Faaliyet/projenize dair sorulara kısa, yalın ve açık yanıtlar vermeye hazırlıklı olun

Bir ulusal ağ inşası

Neden bir ulusal ağ oluşturmalıdır?

Hem talep hem de arz azaltma alanlarındaki veri sağlayıcıların önündeki en önemli husus, çeşitli alanlardan farklı hedeflere, mesleki kültürlere ve geleneklere sahip profesyonellerle beraber çalışmayı öğrenmek ve bilgi paylaşmaktır.

Ağ oluşturma ve ortaklık kurmak dört amaca hizmet eder:

- Bilgi/veri kaynaklarının birleştirilmesi
- Uzmanlık alanları ile analiz ve raporlama kapasitesinin aynı havuzda birleştirilmesi
- Sınırlı kaynakların paylaşılması
- Veri bulunurluğu ve kalitesinin iyileştirilmesi ve veri analiz kapasitesinin geliştirilmesi için bir temel oluşturulması.

Bu çalışmaya zemin teşkil eden temel ilkeler şunlardır:

Ortaklar arasında eşitlik

Tüm ortaklar aynı hak ve yükümlülüklerle sahip olup, hiçbirinin özel bir üstünlüğü söz konusu değildir.

Ağ = liderlik + katılımcı yönetim

Ortaklar arasındaki ilişki hiyerarşik olmayıp ağ, UUIM'nin liderliğinde koordine edilen bir proje etrafında var olur. İşbirliği sürecini ortak bir amaca doğru yönlendirerek projenin yolunda gitmesini sağlamak UUIM'nin görevidir.

Yetki alanları, kaynaklar ve mülkiyete karşı saygı

Ortakların, bilhassa UUIM tarafından üretilen çıktılar hususundaki katkıları teslim edilmelidir; ağda mevcut olan yetkiler kullanılmalı ve tanınmalıdır. UUIM personelinin kendi sınırlarını bilmeleri ve tamamlayıcı nitelikteki uzmanlıklardan beslenmeleri önemlidir. Tüm yazar ve katılımcılar yayımlanan tüm raporlarda takdir edilmelidir.

İşbirliğinde karşılıklı faydalar aranması

UUIM'nin yetki alanı ve rolü ne sadece ilgili uzmanların katılımını temin edebilir ne de UUIM'nin kaliteli veri almasını garanti eder. Motivasyon ve katılıma hükmedilemez; bunlar güçlü iletişim ve karşılıklı açık menfaatler yoluyla elde edilir. Bazı mevcut veya potansiyel veri sağlayıcılar başlıca amaçları dosyalama ve anket toplama gibi idari işler olmayan, sahada çalışan klinisyenler ve profesyonellerdir: bu kişilerin söz konusu işin neden faydalı olduğunu bilmeleri ve çabalarının doğrudan veya dolaylı faydasını görmeleri gerekmektedir.

İletişim hayatı önem taşıyor

Bir ağ, üyeleri arasındaki bilgi alışverişi sayesinde varlığını sürdürür. UUIM ve/veya yetkili ulusal makamların girişimi veya talebi üzerine oluşturulan ağlar için, UUIM'nin koordinasyon rolü iki yönlü olmalıdır. Bir ağ sadece yılda bir veya iki kere bir merkez noktasına bilgi iletme amacına hizmet ediyorsa ne işleyebilir ne de varlığını sürdürebilir: ağı canlandırmak, ortakları süregelen gelişmelerden haberdar etmek ve bunun ortaklar için nasıl daha kullanışlı kılınabileceğini değerlendirmek UUIM'nin sorumluluğudur (bu husus 6. Bölümde, Stratejik tanı bölümünde daha ayrıntılı olarak ele alınacaktır).

Ulusal uyuşturucu bilgi ağı örneği

X ülkesinde, bir ulusal uyuşturucu bilgi ağı aşağıdakiler gibi kurum ve kaynakları bir araya getirebilir:

- Sağlık Bakanlığı (tedavi gören uyuşturucu kullanıcıları hakkında bilgi, uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar hakkında veriler)
- İçişleri Bakanlığı (uyuşturucu yakalama vakaları, fiyat, saflık, uyuşturucuya bağlı suçlar hakkında veriler)
- Bakanlıklar Arası Uyuşturucu Komitesi (ulusal raporun üretimini koordine eden ve ulusal raporlama yükümlülüklerinin karşılanmasını sağlayan UUIM personeli)
- Biri gizli popülasyonlarda sero-yaygınlığı, diğeri cezaevindeki uyuşturucu kullanıcıları hakkında – yapan iki doktora öğrencisi ile DSÖ veya başka bir uluslararası örgütten ek fonlarla araştırmayı üstlenen iki üniversite
- Dünya Bankası veya başka bir uluslararası bağışçı (tedavi görmekte olan uyuşturucu kullanıcıları hakkında bir genel nüfus anketi ve elektronik veri toplama sistemi)
- Uyuşturucu kullanıcıları arasında bazı tek seferlik araştırmalar ve/veya nitel çalışmalar için diğere ulusal örgütler
- Yeni uyuşturucular ve bunların sonuçlarının belirlenmesi için laboratuvarlar
- Tüm ağın koordinatörü rolüyle ulusal uyuşturucu izleme merkezi.

Ağ oluşturma işi nasıl yapılmalı?

Mümkün olduğunda, bilgi haritası çalışması sırasında belirlenen uzmanlar ve kurumlara dayanarak, her gösterge seti ile temel veriler ve ulusal raporlama için bir ulusal çalışma grubu kurun.

Ülkedeki uyuşturucu durumunun (daha iyi) izlenmesini sağlamak için bu grupların mevcut kaynaklarla erişilebilir hedefler saptamalarına yardımcı olun ve bu yönde teşvik edin.

Tüm ulusal çalışma gruplarını diğer grupların faaliyetleri ve başarıları hakkında düzenli olarak bilgilendirin.

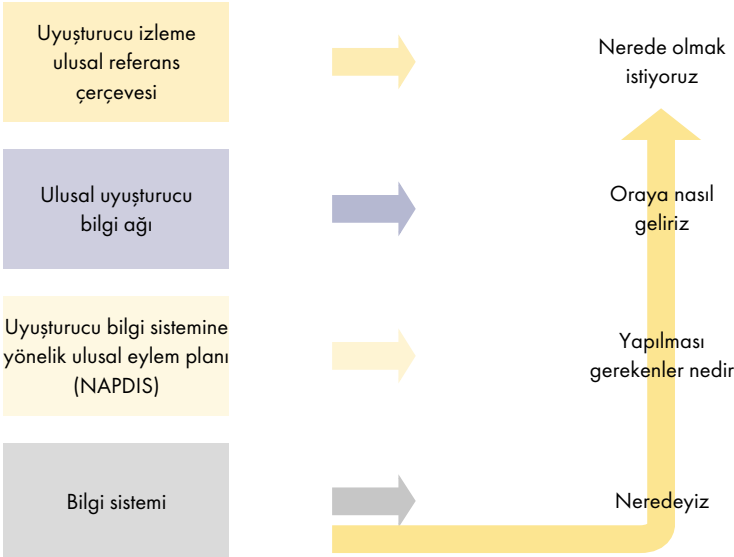
Her yılda veya iki yılda bir gruplarla ulusal raporu ve rapor edilen ulusal verileri sunduğunuz ve tartıştığınız bir ulusal toplantı organize edin.

Gruplarla birlikte yapılması gereken iyileştirmeleri, yeni veya daha iyi veri toplamaya yönelik perspektifleri ve diğer tek seferlik çalışmalarını saptayın ve olası finansman kaynakları hakkındaki bilgilere erişmek için kolaylaştırıcı görevi görün.

Sözleşme veya anlaşmalar işbirliğinin resmileştirilmesine yardımcı olabilir ama ortakların motivasyonunun yerini tutamaz.

Ağın kritik rollerinden biri budur (bkz. Şekil 5): 'olmak istediğimiz yere nasıl geliriz?' sorusunun yanıtlanmasına yardımcı olabilir. Temelde, ağ NAPDIS'in tanımlanmasına ve daha sonra hayata geçirilmesine yardımcı olur.

Şekil 5: Ulusal uyuşturucu bilgi ağının NAPDIS'deki hayati rolü

UUIM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Bir ulusal uyuşturucu bilgi ağı oluştururken:

- UUIM ile ulusal uyuşturucu bilgi ağının misyonlarını sunun: nihai hedef ulusal raporlama yükümlülüklerinin yerine getirilmesidir
- Temel bilgi alanlarında çalışma grupları oluşturun ⁽¹⁾
- Ortaklarınıza saygı gösterin ve çalışmalarına dikkat çekin
- Verdiğiniz sözleri tuttuğunuzdan emin olun
- Ortaklarınızın çıkarını veya ilgi alanlarını göz önüne alın
- Tüm katılımcıların yaptıkları çalışmalar için takdir gördüğünden emin olun
- Güven oluşturmak çok zaman alır... ama çabucak sonsuza dek kaybedilebilir!
- Ortaklarınıza danışın, geri bildirim isteyin ve UUIM yayınlarını kontrol etmelerini sağlayın
- Ortaklarınızı takip çalışmalarına dahil edin
- Ağı gelişmelerden haberdar edin ve ağ üyelerinin de UUIM'yi gelişmelerden haberdar etmesini sağlayın
- Onlar için faydalı olmaya çalışın (örneğin potansiyel finansman kaynakları hakkında bilgi sunmak, uluslararası örgütlere bağış başvuruları, ilgili uluslararası konferanslar)
- Bilgi paylaşmak, raporlarınızın sonuçlarını tartışmak ve güncel eğilimler hakkında düşünmek için her 1-2 yılda bir ortaklarınızla bir toplantı düzenleyin.

⁽¹⁾ Avrupa Birliği'nde en iyi uygulama, mümkün olduğu hallerde, beş temel epidemiyolojik gösterge, ulusal raporlama ve kanuni yaptırım göstergeleri için ulusal çalışma gruplarına sahip olmak gerektiği anlamına gelir.

Verilerin kalitesi ⁽¹⁵⁾

Kalite güvencesi, gerçekçi olduğu ve hazır bulunan kaynakları dikkate aldığı sürece, uyuşturucu bilgi ağına yönelik bir ulusal eylem planının temel bir parçası olmalıdır.

Kalite güvencesi, mevcudiyetinin temin edilebileceği yöntemleri belirleyerek ve uygunluk temin edecek şekilde ölçülebileceği yolları belirleyerek 'kalite'nin bağlam içinde ne anlama geldiğinin tespit edilmesi yoluyla sağlanır. Kalite kontrolü verilerin kalitesinin belirlenmiş bir standarda veya teknik özelliğe göre kontrol edilmesi anlamına gelir.

Kalitenin temin edilmesi bir UUIM için büyük bir zorluktur ve UUIM personeli ve ortakları için eğitim faaliyetleri düzenlemek veya bunlara aracı olmak ve açık bir kalite temin süreci tanımlamak suretiyle gerçekleştirilebilir. UUIM bu hususta bilinçlendirme konusunda ve toplanan verilerin kalitesini arttırmak için atılması gereken somut adımlara ilişkin fikir birliği sağlama konusunda kilit rol oynar.

⁽¹⁵⁾ Kalite teminatı, bir örgütün sunduğu ürün veya hizmetin kabul edilmiş kalite standartlarını karşıladığına dair garantisidir. Bkz. Eurostat çalışma grubu belgesi 'İstatistikte kalite değerlendirmesi', yöntembilimsel belgeler el kitabı, *Kalite raporu nasıl hazırlanır*, 2003.

UUIM'nin ağ oluşturma stratejisi veri sağlayıcıların kaliteli veri sunmak ve kalite hususunu veri toplama sürecinin parçası olarak ele alma konusunda motive olmalarına da yardımcı olabilir.

Veri kalitesi nasıl kontrol edilir ve iyileştirilir?

Potansiyel sorunların veya yetersizliklerin ilk etapta saptanmasını takiben uyuşturucuyla ilgili hususlara ilişkin bilgi kalitesinin iyileştirilmesi yeni bilgi kaynakları oluşturulması veya kapasite geliştirme yoluyla gerçekleştirilebilir.

UUIM, bu çalışma için EMCDDA, WHO, UNODC ve diğerleri gibi uzmanlaşmış örgütlerden elde edilebilecek yöntemsel materyal kullanmayı tercih edebilir ⁽¹⁶⁾. Bu sürecin akabinde, ortaklarınıza, değişiklik ve/veya iyileştirme önerileriyle beraber, veri kalitesine ilişkin güçlü ve zayıf yönleri özetleyen nihai bir rapor sunun.

UUIM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI (1)

Kalite güvencesi geliştirirken:

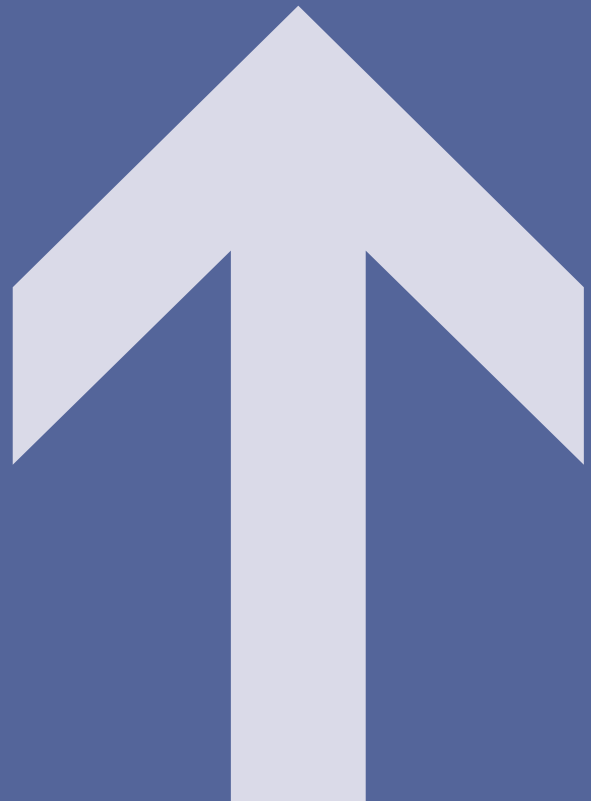
- Çalışma grupları ile diğer ağ oluşturma etkinliklerine katılın
- İlgili uluslararası veya bölgesel uzman toplantıları ile bu husustaki alt projelerle irtibat kurun ve/veya bunlara katılın
- Bir uzman paneliyle ulusal düzeyde veri kalitesi ve bulunurluğuna ilişkin resmi bir değerlendirme gerçekleştirin
- Sonuçları uluslararası kılavuz ilkeler ve standartlarla karşılaştırın
- Daha az iddialı olup başarı şansı daha fazla olan daha küçük projeler yoluyla işbirliğini teşvik edin
- UUIM bilgi kalitesini arttırmak için ne yapabiliriz?
- Açık olmayan bilgileri kontrol ve takip edin
- Kılavuz ilkeler sunun (yani kontrol listeleri, uluslararası örgütlerden yöntemsel destek araçları)
- Kalite standartlarınızı net bir şekilde belirtin
- Düşük kaliteli bilgi kabul etmeyin
- Nihai bir kalite geri bildirim sunun ve ortaklara yönelik eğitim düzenleyin veya bu gibi eğitimi destekleyin.

Bu alanda kaydedilecek her türlü ilerlemenin mutabakat oluşturma kapasitenize bağlı olduğunu unutmayın!

(1) Dr Colin Taylor'ın 'Veri kalitesinin değerlendirilmesi' başlıklı sunumundan esinlenilmiştir, Reitox akademi uzmanlık kursu, Selanik, Haziran 2004 (yayımlanmamıştır).

(16) Aşağıdaki adreste yer alan çevrimiçi araç kutusuna bakınız:
<http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint/ndo-handbook>

4. Bölüm

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – analiz ve yorumlama

Hedef ve strateji

Toplanan bilgiler nasıl analiz edilir?

Bu temel işlemin hedefi, uyuşturucu durumuna ilişkin kapsamlı bir tablo sunmak amacıyla, nicel ve nitel bilgileri birleştiren heterojen verilerin yorumlanması ve sunulmasıdır.

Bu kritik süreç aşağıdakileri içermelidir:

- nicel verilerle çalışmak;
- nitel bilgilerin analiz edilmesi;
- tüm bilgi kaynaklarının yorumlanması ve bir araya getirilmesi.

Nicel verilerle çalışmak

Bu bölümde UUIM'ye sunulan nicel verileri kontrol ve analiz ederken göz önünde bulundurulması gereken başlıca kriterlere ilişkin genel bir değerlendirme yapılacak olup, ilgili olduğu durumda somut örnekler verilecektir.

İstatistiksel yöntemler ve veri toplamaya ilişkin özel protokoller hakkında daha ayrıntılı bilgiler el kitabının çevrimiçi araç kutusunda bulunmaktadır ⁽¹⁾.

Bu hususu tartışmaya geçmeden önce, UUIM tarafından izleme ve raporlama işlevleri için kullanılmakta olan verilerin pek çok durumda 'ikincil veriler' teşkil ettiğini, yani bir takım kurum ve/veya örgütler tarafından başka amaçlarla toplanan ve incelenen veriler olduğunun altını çizmek isteriz.

UUIM bazı veri toplama çalışmalarında denetleyici olarak doğrudan veya dolaylı olarak yer alabilse de, bu 'ikinci el veriler' UUIM'nin veri ve istatistiklerin idaresi ve analizinde dikkate değer bir uzmanlığa sahip personele güvenebilmesi gerektiği anlamına gelir. Personelin her türlü raporlama için kullanılan verilerle ilgili tüm bilgilerin kaydını tutması da önemlidir.

⁽¹⁾ Bkz: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/joint/ndo-handbook>

Nicel uyuşturucu verilerine ilişkin yaygın kaynaklar

Devlet kayıtları ve kayıtları

Devlet kayıtları genel olarak Devlet düzeyinde resmi olarak toplanan her türlü nicel veriyi kapsamakta olup, bunlar ulusal sağlık ve ekonomi istatistiklerinden suç veya tedavi kayıtlarına ilişkin olanlar gibi daha özel istatistiklere kadar çeşitlilik göstermektedir. Çoğu durumda, bu veriler rutin olarak toplanır.

Bu tür veri ve istatistikler genellikle ülkede kaydedilmiş tüm durumlar hakkında – söz gelimi belirli bir dönemde meydana gelen ölümcül acil durumlar – bilgi sunar ve dolayısıyla (referans bir popülasyon örneğini çalışan anketlerin tersine) bütünüyle istatistiksel bir popülasyon olarak kabul edilirler.

Uyuşturucu durumunun Avrupa Birliği'nde EMCCDA tarafından uygulandığı şekliyle izlenmesi söz konusu olduğunda, bu husus söz gelimi (genel ölüm kayıtları ve özel uyuşturucuya bağlı ölüm kayıtları yoluyla) uyuşturucuya bağlı ölümler, (uyuşturucu tedavisi raporlama sistemleri yoluyla) tedavi görmekte olan uyuşturucu kullanıcıları ve (bulaşıcı hastalıklar gözetim sistemi yoluyla) uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar hakkında toplanan nicel verileri kapsayacaktır. Kapsamı genişletecek olursak, kanuni yaptırım alanında uyuşturucuya bağlı tutuklamalar ve uyuşturucu yakalama vakaları veya söz gelimi mahkeme kararları gibi sistematik olarak toplanan veriler de bu tanımın kapsamına girecektir (ayrıntılı bilgi için bkz. 3. Bölüm, 'Uluslararası referans araçlarının benimsenmesi').

Anketler

Ulusal uyuşturucu izleme merkezleri tarafından toplanan bir diğer önemli veri kategorisi de ya periyodik ya da tek seferlik olarak düzenlenen anketlerden elde edilecektir.

Araştırmalar devlet kurumları, uluslararası ajanslar ve örgütler, üniversiteler ve özel kuruluşlardan gelecek finansal destek ile veya bu tür bir destek olmaksızın ya da ulusal uyuşturucu izleme merkezinin kendisi tarafından uygulanabilir.

Bu tür çalışmalarda uluslararası standartlaştırılmış protokoller ve yöntem bilimler kullanılıp kullanılmadığını değerlendirmek önem taşımaktadır.

Periyodik olarak düzenlenen anketler anlamında, uyuşturucu durumunu izlemek için en yaygın olarak kullanılanlar genel nüfus anketleri ve okul çağındaki çocukların uyuşturucu kullanımına ilişkin anketlerdir (bkz. 3. Bölüm, 'Uluslararası referans araçlarının benimsenmesi' başlıklı bölüm).

Tek seferlik çalışmalar, nüfusun uyuşturucu kullanımı açısından yüksek risk altında bulunan belirli kesimleri (evsiz kişiler ve tutuklular gibi) arasında yapılan anketler veya söz gelimi, uyuşturucuya bağlı bulaşıcı hastalıklar hakkındaki anketler olabilir. Anket, bir popülasyonda zamanın belirli bir noktasında görülen durumu tanımlamak için kullanılır. 'Uyuşturucu sorununa verilen tepkiler' alanında toplanan veriler de bu gruba dahil olabilir.

Zaman serileri çalışmaları özel bir durum sergiler ve çok ilgi çekici bir bilgi kaynağı teşkil ederler. Bunlar esasen iki alanda bulunur:

- Grup çalışmaları (tedavi grupları, doğum grupları, özel gruplar);
- Yinelenen kesitsel seriler; örneğin okul anketleri.

Dolaylı tahmin yöntemleri

Anketler veya devlet kayıtları yoluyla toplanan veriler bir tür ölçüme olanak verse de, uyuşturucu durumunun doğrudan ölçülemeyen bazı alanları veya yönleri bulunmaktadır.

Bu durum bilhassa bir ülkedeki sorunlu veya 'yüksek riskli' uyuşturucu kullanıcılarının sayısını öğrenmeye çalışırken geçerlidir: bu 'gizli' popülasyon içerisinde sadece bazıları, çoğunlukla sağlık veya adalet sistemleri içinden, Devlet hizmetleriyle irtibat halindedir.

Dolayısıyla, durumun yaklaşık bir tablosunu oluşturmak için, hedeflenen kesimin kolaylıkla belirlenebilen bazı alt gruplarını ifade eden, dolaylı yöntemlerin bir kombinasyonuna dayanarak tahminlerde bulunmak gerekmektedir (bkz. 3. Bölüm, 'Uluslararası referans araçlarının benimsenmesi' başlıklı bölüm).

İstatistiksel meta verilerin önemi

Meta veri nedir?

'Meta veriler, veriler ve veri üretme ve kullanma süreçleri hakkında bilgi sağlar. Meta veriler hakkında bilgi verdikleri verilerin doğru üretimi ve kullanımı için gereken verilerdir' (2).

Meta veriler bize verilerin nasıl toplandığı, neyi tanımladığı ve neye karşılık geldiği ile sunulan bilgilerin güvenilirliği ve kıyaslanabilirliğine dair kavrayış sağlar.

Meta veriler aşağıdaki gibi soruların yanıt bulmasına yardımcı olabilir:

- Ne tür bir çalışmadan bahsediyoruz: rutin bir veri toplamanın parçası mı? Bu çalışma kıyaslanmakta olan başka çalışmaların parçası mıdır yoksa tek sefere mahsus bir çalışma mıdır?
- Veriler rutin olarak toplanıyorsa, bunların kökeni nedir ve veri toplama işi nasıl organize edilir?
- Veriler a) bilinen hükümet organlarından mı b) özel/gönüllü kuruluşlardan mı, yoksa c) üniversitelerden ve araştırma merkezlerinden mi gelmektedir? Yanıt b) ise, ülkede bu hizmetlere yetki vermek ve denetlemek için uygulanmakta olan bir sistem mevcut mudur (örneğin, yetkili ulusal makamlarca onay belgesi verilmeksizin bir nevi tedavi sağlayan STK'lar)?

(2) 'İstatistiksel Veriler ve Meta Verilerin Modellenmesine Yönelik Kılavuz İlkeler', Birleşmiş Milletler İstatistik Komisyonu ve Avrupa Ekonomik Komisyonu, Birleşmiş Milletler, Cenevre 1995.

- Kaynaklar standartlaştırılmış ve sistematik veri toplama usulleri mi kullanmaktadır yoksa toplanan veriler başka amaçlara mı hizmet etmektedir (örneğin tedavi takibi - polis operasyonları)?
- Kaynakların veri kalite teminatı için resmi bir değerlendirme sistemi var mıdır, yakın zamanda usuller ve kaliteye ilişkin gözden geçirme çalışmaları yapılmış mıdır ve veri kalitesi resmi olarak değerlendirilmekte midir? Bu resmi değerlendirmeler ulusal düzeyde mevcut mudur? Veri kaynakları kendi kalitelerini değerlendirmek için genellikle ne yapmaktadır, kendi rakamlarını nasıl değerlendirmektedirler? Söz konusu çalışmalar veya veriler bilimsel bir dergide veya emsal değerlendirmeli bir dergide yayımlanmış mıdır?

Meta veriler verilerin kendileri kadar önemli olup, ulusal uyuşturucu izleme merkezi tarafından bazen 'istatistiksel meta veri sistemi' olarak anılan sistem kapsamında saklanmalı ve güncellenmelidir.

Nicel veriler nasıl değerlendirilmelidir

Burada nicel bilgilerin değerlendirilmesi için dört grup altında incelenen kriterlere kısaca değineceğiz: tanımlar, temsili nitelik, geçerlik ve güvenilirlik.

Tanımlar

Tanım bir kelime, soru, ölçüt veya ifadenin ne anlamına geldiğinin kısa ve net bir şekilde açıklanmasıdır. Münferit bir araştırmayı anlamak ve toplanan veya elde edilen verilerin nasıl birleştirileceğini bilmek için UUIM'nin bunların kabul edilen açık, geçerli ve ortak tanımlar olup olmadığını ve bunların nasıl uygulamaya konduğunu değerlendirmesi gerekmektedir.

Aşağıdaki sorular UUIM'nin görevini ifa etmesinde kılavuzluk edebilir:

- Standart tanımlar var mıdır ve bunlar bir ülkede coğrafi ve zamansal olarak standart bir şekilde mi uygulanmaktadır?
- Vaka tanımlarını sunan ve açıklayan referans belgeler var mıdır ve bunların her yerde aynı şekilde kullanıldığından emin olmak için sağlanan herhangi bir eğitim veya takip çalışması mevcut mudur?
- Rapor edilen ölçümler açık ve net midir (söz gelimi sadece 'esrar kullanan' değil, ama 'yaşamı boyunca 40 + kere esrar kullanan')?
- Yaygınlık oranını tanımlamak için kullanılan dönem standart protokollere uygun mudur ve yaş grupları uluslararası standartlara uygun olarak mı tanımlanmıştır?

Sonuçların belgelendirilmesi ve UUIM'nin veri kütüğünde yer alması gerekmektedir.

UUIM tanımların uyumluluğu ve bunların uluslararası standart ve protokoller uyarınca uygulanmasına ilişkin sorunlar saptadığında, bu tutarsızlıkların sebeplerini veri sağlayıcılar ile birlikte incelemeli ve çözüm bulmaya çalışmalıdır.

Temsili nitelik

UUIM için birincil öneme sahip bir husus, toplanan verilerin hedef kitleyi temsil edebilir nitelikte olup olmadığıdır. Devlet istatistikleri ve kütükleriyle ilişkili olarak, mesele kütüklerin hedef kitlenin tamamını kapsayıp kapsamadığıdır. Örnekleme kullanıldığı durumda, örnekleme yöntemi örneklemin hedef kitleyi veya belli bir alt kümesini temsili nitelikte olup olmadığını belirleyebilir (3).

Burada UUIM'nin elde ettiği verilerin temsili niteliğini daha ileri düzeyde araştırmasına yardımcı olabilecek bazı anahtar soruları (4) sunuyoruz. UUIM, daha ayrıntılı bir değerlendirme için ya tam zamanlı çalışan bir istatistikçi istihdam etmeli ya da söz gelimi bir üniversitede veya bir kamu sağlık kuruluşunda çalışan bir istatistikçinin hizmetlerinden faydalanmalıdır.

Coğrafi kapsam

Ulusal kapsama alanı gerçek midir yoksa tüm bölgeleri kapsamakla beraber bunu ancak bir ölçüye kadar mı yapmaktadır?

Yerel bölgeler hakkında bilgi mevcut mudur: kent büyüklükleri, hizmet alanları, kapsam dışında kalan bölgeler? Ayrıca coğrafi kapsam yerel dağılımlar sunabilir mi?

Örnekleme sadece ulusal düzeyde mi temsili niteliktedir yoksa yerel bölgelere ilişkin kriterleri karşılamakta mıdır?

Nüfus kapsamı

Veriler nüfusun tamamını kapsamakta mıdır yoksa bir kısmını mı kapsamaktadır (örneğin belirli yaş grupları, tedavide bulunan kişiler veya hastaneye kabul edilmiş kişiler, tutuklular, istihdam edilen kişiler, tedavi masraflarını karşılayabilen kişiler)?

Veri kaynağında bilinen demografik hususiyetler mevcut mudur (örneğin azınlık grupları)?

Dağılım tercihleri var mıdır (örneğin bazı yaş grupları veya cinsiyet), durumlarının daha ayrıntılı analiz edilmesine olanak vermek için nüfusun belli bir alt grubuna ilişkin fazla örnekleme yapılmış mıdır?

Kapsamdaki değişiklikler

Kapsamda değişiklik meydana gelmekte midir? Neden?

Bu durumun gerekçesi katılımcı kurumların genişlemesi/değişmesi midir, hukuki şartlarda meydana gelen değişiklikler midir yoksa vaka tanımlarının genişletilmesi midir (ölüm kütükleri, post mortem usuller, Hastalıkların Uluslararası Sınıflaması kodlama pratiklerindeki değişiklikler)?

(3) Golbeck, A. L., 'Araştırma raporlarında istatistiksel geçerliğin değerlendirilmesi: yöneticiler, planlamacılar ve araştırmacılar için kılavuz', Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı, Pasifik Güneybatı Orman ve Açık Alanlar Deney İstasyonu, Genel Teknik Rapor PSW-87, Mayıs 1986.

(4) Dr Colin Taylor'ın 'Veri kalitesinin değerlendirilmesi' başlıklı sunumundan esinlenilmiştir, Reitox akademi uzmanlık kursu, Selanik, Haziran 2004 (yayımlanmamıştır).

Örnelemeye ilişkin diğer yorumlar

Örnekleme yöntemleri arasındaki en yaygın ayırım olasılıklı olan (basit rasgele örnekleme, kademeli rasgele örnekleme... veya bunların bir karışımı) ile olmayan (amaçlı örnekleme, kartopu örnekleme...) yöntemler arasındakidir.

Olasılıklı örnekleme uygulanan yöntemin dayandığı temel, tutarlı bir örnek çerçevesinin veya hedef kitle listesinin bulunup bulunmamasıdır. Doğru şekilde uygulanan olasılıklı yöntemler örnek çerçevesinde listelenen popülasyonda genellemeler yapılmasına olanak vermekte olup, burada örnekleme hatasına ilişkin bildirimler güven aralıkları biçiminde yer alır. Bir araştırmacı bir deneyi incelemek, bir olguyu araştırmak veya yeni bir teori geliştirmek istediğinde olasılıklı olmayan örnekleme kullanılır.

Bu gibi örnekleme nitel örnekleme ile ilişkilidir ve genellenebilirlikten (bulguların örneğin elde edildiği popülasyonu temsil ettiğinden emin olur) ziyade saturasyon (deneyimi veya olguyu bütünüyle tanımlar) ile ilgilenir.

Araştırma bulgularının prensipte genellenebilir olduğu görülürse, örneğin temsili nitelikte olduğundan emin olmak şarttır. Bu, UUIM'nin sadece üretilen rakamlara değil, aynı zamanda kullanılan örnekleme yöntemine ve araştırmacının uygulanmasına ilişkin bilgilere de erişimi olmasının önemli olduğu anlamına gelir.

Geçerlilik

Bir araştırmanın geçerliliği nasıl değerlendirilebilir?

Bir araştırma ölçmek istediği şeyi ölçtüğü zaman geçerli kabul edilir.

Farklı disiplinler farklı türde geçerlilik kavramlarına referansta bulunabilir ancak nicel araştırmalarda önemli olan aşağıdakilerin sağlanmasıdır:

- Ölçütün araştırma popülasyonu için alakalı olması;
- Ölçütün konunun uzmanları için alakalı olması;
- Anket popülasyonunun yönetim değerlendirmesi yöneline dışsal yapıları öngörebilir veya bunlarla uyuşabilir;
- Yanıtların diğer ilgili yapılarla öngörülen şekilde bağdaşması.

Tanımlar için standart yöntem bilim metinlerine başvurulabilir ⁽⁵⁾.

UUIM'yi bilhassa ilgilendiren bir husus, araştırma için kullanılan araçların geçerliliğine ilişkin bibliyografik referanslar bulunup bulunmadığı ve yanıt 'evet' ise, bibliyografinin aracın araştırmada kullanış şekliyle tutarlı olup olmadığı gibi sorulardır. Sonuçların ve bunlara ilişkin

⁽⁵⁾ Örneğin bkz. Carmines, E. G. ve Zeller, R. A. (1979), 'Güvenilirlik ve Geçerlilik Değerlendirmesi', Sage Publications, Londra.

yorumların kalitesinin değerlendirilmesine yardımcı olabilecek ilgili yayınlar, raporlar, dergiler, emsal değerlendirmeleri var mıdır?

Araştırmaların veya anketlerin geçerliliği değerlendirilirken, verilere giren olası sapmalara veya rastgele olmayan ya da sistematik hatalara özellikle dikkat edilmelidir. Sapmanın kaynakları arasında örnekleme yöntemleri, soruların ifade tarzı ve görüşme teknikleri bulunabilir.

Veri toplama sapmaları

Bu kriter meydana gelebilecek ve araştırma üzerinde bir etkisi olabilecek ve sonuçları saptırabilecek teknik meselelerle ilgilidir. Bu amaçla, lütfen aşağıdakileri kontrol edin:

- yanıtızlık durumunda öngörölmüş olan durum: görmezden gelinirse meydana gelebilecek olası sapma ve varsayımlar
- yanıt vermeyen kişiler üzerinde hangi kontroller yapılmıştı? Görüşmeciler tarafından örnekleme yöntemini etkileyebilecek herhangi bir karar alınmış mıydı?

Analiz yöntemleri

Aşağıdakilere ilişkin tamamlayıcı nitelikte bilgi bulunmalıdır:

- uygun olduğu durumda, analizin tanımı;
- kullanılan istatistiksel veya nitel yazılımın tanımı.

Anket formları

Yazarlar tanınan ve bilinen ölçekler kullanıyor mu? Bunların geçerliliği ve tutarlılığı nasıl değerlendirilmektedir?

Görüşme teknikleri

Görüşmeciler işe nasıl alındı? Görüşmeci ve anket katılımcısı arasındaki ilişki neydi (resmi, dost, öğrenci, özel pazar araştırmacısı)?

Görüşmede veya anket formu doldurulurken kimler bulunuyordu ve bunların statüsü neydi (ebeveyn, okul öğretmeni, ilaç reçeteyi veren doktor, meslek sahibi veya polis)?

Uzunluk, kendi kendine tamamlama ve gizlilik. Gizlilik nasıl garanti edilmiştir ve gizliliğin garanti edildiğine güvenilmesi şansı nedir?

Güvenilirlik

Göstergeler yaklaşık olup, bunlar uyuşturucu kullanımına bağlı söz konusu olaylar veya sonuçların niteliği ve kapsamına ilişkin genellikle kusursuz olmayan ölçütlerdir. Veri kaynaklarının kalitesinin, kaynakların bir sistem içerisinde seçilmelerinin önkoşulu olarak, sistematik olarak kontrol edilmesine yönelik bir ihtiyaç vardır. Kullanılan veri kaynaklarının niceliği kendi başına daha geçerli bir sistem sağlamaz. Veri kaynakları olgunun farklı yönlerini yansıtır.

UUM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI (1)

Rutin nicel veri setleri analiz edilirken aşağıdakileri kontrol edin:

- Verilerin kaynağı nedir?
- Uyuşturucuyla ilgili hizmetlere ilişkin bir envanter bulunuyor mu?
- Uyuşturucuyla ilgili tüm hizmetler için personel temin edildi mi?
- Coğrafi kapsamı nedir?
- Raporlamaya katılım düzeyi nedir?
- Benzersiz bir tanımlayıcı var mı?
- Vaka tanım(lar)ı ne(ler)dir?
- Bunlar yayımlanmış mıdır yoksa dahili protokolleri mi vardır?
- Ulusal protokoller herhangi uluslararası bir protokolü izliyor mu ve öyleyse, hangilerini?
- Tanınan bir değerlendirme sistemi var mı?
- Protokol veya veri toplama sürecinde yakın zamanda değişiklik oldu mu?
- Veriler mantık hataları açısından kontrol edildi mi?

Nicel bir araştırmayı okur veya tasarlarken, kendinize aşağıdaki soruları sorun veya gerekirse ortaklarınızla görüşün:

- Bu çalışma ne tür bir çalışmadır (denetim sistemi, yaygınlık araştırması, boylamasına çalışma, grup çalışması, vaka serisi, vaka kontrol çalışması, rastgele kontrollü çalışmaları?)
- Çalışma ulusal mı, bölgesel mi yoksa yerel mi?
- Tek seferlik bir çalışma mı yoksa bir serinin mi parçası?
- Ölçtüğünüz nedir?
- Nicel bir çalışma uygun mu?
- Çalışma tasarımı uygun mu?
- Hedef kitle kim ve dahil etme ile dışlama kriterleri neler?
- Örneklem büyüklüğü ve örnekleme yöntemleri neler?
- Tepki oranı neydi?
- Çalışma orijinal popülasyona genelleştirilebilir mi ve bu nasıl ölçülüyor?
- Ölçümler geçerli, güvenilir ve kıyaslanabilir mi? Anket formunun bir kopyasını ve diğer ölçüm araçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi isteyin.
- İstatistiksel analiz uygun mu?
- Etik bakımından onaylandı mı?
- Söz konusu olan bir yaygınlık çalışmasıysa, veriler ağırlıklandırıldı mı ve oranların güven aralığı var mı?
- Başka türde bir çalışmaysa, analiz yönteminin uygun olup olmadığını belirleyin.
- Çalışmanın sınırlamaları neler?
- Çalışmayı kim yazdı ve kim gözden geçirdi?
- Çalışmayı kim yayımladı: emsal değerlendirmeli dergi, araştırma kurumu veya başkası?
- Kuşkularınız varsa, söz gelimi üniversiteden, Kamu Sağlık Kuruluşundan, araştırma kurumundan veya veri sağlayıcı(lar)ınızdan uzman tavsiyesi alın

Nicel bir çalışmaysa, 66. sayfadaki kutuya bakınız

(1) Dr Colin Taylor'ın "Veri kalitesinin değerlendirilmesi" başlıklı sunumundan esinlenilmiştir, Reitox akademi uzmanlık kursu, Selanik, Haziran 2004 (yayımlanmamıştır).

İstatistiksel analiz

Daha önce belirtildiği gibi, UUIM'ye sunulan veriler genellikle ikincil niteliktedir. Bu birleştirilmiş veriler doğrudan istatistiksel analizi imkansız kılar. Bu da, kuşkusuz, UUIM'nin farklı gruplar veya örneklemeler arasında istatistiksel karşılaştırma yapma olanağını sınırlandırır.

Nicel verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması istatistiksel analiz ve en yaygın olarak kullanılan istatistik yazılımlarına ilişkin sağlam bilgi sahibi olmayı gerektirir.

UUIM'den beklenen, istatistik bilgisini kendisine sunulan rapor ve anket sonuçlarını değerlendirmek ve/veya birincil verilerin istatistiksel analizini yapmak veya buna katkıda bulunmak için kullanmaktır.

UUIM'nin devamlı personeli arasında istatistik uzmanı bulunmuyorsa, bir üniversite veya bilimsel araştırma kurumuyla (söz gelimi bir kamu sağlık kuruluşu veya ulusal istatistik kurumu ile) bir işbirliği anlaşması yapılmalıdır.

Nicel verilerin üretimi ve toplanması UUIM'nin çalışmalarının ve ulusal uyuşturucu bilgi ağının en temel kısmını oluşturduğundan, sunulan verilerin mümkün olan en yüksek kalite kriterlerini karşıladığından emin olmak hayati önem taşır.

Bilimsel nesnellik ve bağımsızlık UUIM ve ortaklarının çalışmalarının meşruiyeti ve inanılabilirliği için olmazsa olmaz koşullardır. Bundan herhangi bir şekilde ödün verilmesi tüm sistemin uygulanabilirliğini sarsar.

Nitel verilerle analiz edilmesi

Nitel veriler: verilerin bağlama oturtulması

Nitel bilgiler nasıl analiz edilmelidir? Bunlar nasıl doğru şekilde yorumlanır?

Bir UUIM tarafından kullanılan nitel veriler genellikle iki farklı kaynaktan gelir: ana bilgi kaynaklarından gelen bağlamsal bilgiler ve formel nitel araştırma çalışmaları.

Madde kullanma davranışındaki güncel veya yeni alışkanlıklar, tedaviye ilişkin ana esaslar ve standartlar, önleme programları, ulusal stratejiler ve koordinasyon mekanizmalarının gelişimi ve değerlendirmesi gibi hususlar uyuşturucu durumuna ilişkin olarak ana bilgi kaynaklarından gelen bağlamsal bilgilerden sadece bazılarıdır.

Bilgilerin bu denli çeşitli olması, bilgi toplama çalışmaları için nicel veriye yönelik olanlardan daha esnek araçlar ve dönemsellik gerektirir. Söz gelimi, bu bilgiler yapılandırılmış veya yarı-yapılandırılmış anket formları kullanılarak toplanabilir. Bu veriler, alanda çalışıyor olup ilgili konuya ilişkin doğrudan deneyime sahip kişileri saptayan ve bunlar için bilgi talebinde bulunan uzman anketleri biçiminde olabilir.

Nitel araştırmalar, nitel bilgilerin ne ifade ettiğini anlamamız için bize olanak sunmakta olup, bunu yapmak için aşağıdakileri ayrıntılı olarak araştırır:

- sosyal bağlam;
- davranışın toplumsal anlamı ve;
- daha kapsamlı bir toplumsal dinamiğin parçası olarak davranış.

Uyuşturucu kullanımı alanında, nitel araştırmaların aşağıdakiler için temel öneme sahip olduğu görölmüştür:

- istatistiksel verilerin yorumlanması ve bağlama oturtulması;
- çeşitli uyuşturucu kullanma alışkanlıklarıyla ilişkili sorunlar ve ihtiyaçlara dair kavrayış sunmak;
- müdahalelerin daha etkili olabileceği bağlamın değerlendirilmesi ve
- uyuşturucu kullanıcılarının müdahalelere ilişkin deneyimlerinin değerlendirilmesine yardımcı olmak;
- yeni uyuşturucu kullanma olgularının anlaşılması;
- uyuşturucu pazarlarına dair kavrayış sunmak.

UUİM, bulunduğu ülkede bu gibi araştırma sonuçlarının envanterinin çıkarılmasında ve bu sonuçların analizi ve raporlarına entegre edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca daha fazla nitel araştırma gereken alanları belirleyebilir ve kaynak bulunduğu takdirde, ortaklarıyla ortak bir proje başlatabilir.

UUİM'ler sıklıkla net ve doğru bir sonuca varmak için kendi başına yeterli olmayan sınırlı bir takım bilgiler aldıkları durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu gibi durumlarda, hem nicel hem de nitel bilgilerin bir kombinasyonu söz konusu durumun daha doğru veya daha kapsamlı bir tablosunu oluştırmalarına yardımcı olabilir.

UUİM'İN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI (1)

Verileri bağlama oturturken tamamlayıcı nitelikte bilgiler edinmeye çalışın; söz gelimi:

- Talep azaltma faaliyetlerinin içeriği ve hedefleri
- Uyuşturucu kullanma alışkanlıkları
- Bu gibi faaliyetler için bilimsel kanıtlar
- Faaliyetin hedef aldığı durumu tanımlayan nicel verilerle bağlantılar
- Talep azaltma faaliyetlerinin daha kapsamlı kamu sağlığı stratejisine yerleştirilmesi
- Değerlendirme raporları
- Yöntembilimsel standartlar ve kılavuz ilkeler

(1) J. Hillebrand'in 'Veri kalitesinin değerlendirilmesi' başlıklı sunumundan esinlenilmiştir, Reitox akademi uzmanlık kursu, Selanik, Haziran 2004 (yayımlanmamıştır).

Nitel araştırmaların kalitesinin değerlendirilmesi

Nitel araştırmalar çok çeşitli yaklaşımlar ve veri toplama teknikleriyle çalışılmakta olup, nitel bir araştırmanın kalitesinin nasıl değerlendirileceğine karar vermek benimsenen yaklaşıma göre değişecektir. Nitel araştırmalarda nicel araştırmacıların geçerlilik ve güvenilirlik dedikleri şeylerin yerine geçecek kabul edilmiş kriterler geliştirme yönünde çabalar gösterilmiştir.

Nitel araştırmaların güçlü yönü evrensel bir hakikat mefhumunu dışlayarak araştırmacı ile araştırma nesnesi arasındaki ilişkiyi ele almasıdır.

Bununla beraber, göz önünde bulundurulması gereken birkaç ortak husus vardır:

- Yazarlar araştırma hedeflerine ve hangi belirli sorunun ele alındığına ilişkin açıkça formüle edilmiş bir önerme belirledi mi?
- Nitel bir yaklaşım araştırma için uygun muydu?
- Ortam ve kişiler nasıl seçildi? Nitel araştırmalar genel olarak bir 'ortalama' ile ilgilenmez, belirli grup veya bireylerin deneyimlerini anlamaya çalışırlar. Söz gelimi hastanelere ana esaslar sunmak amacıyla, hastanede doğum yapan, etnik azınlıklara mensup uyuşturucu kullanan kadınlar hakkındaki nitel bir çalışma için kasıtlı olarak farklı doğum deneyimlerine sahip, uyuşturucu kullanan kadınlar seçilebilir. Her halükarda, sonuçları anlamak ve araştırmadan sonuçlar çıkarmak için örneklemin nasıl seçildiğini anlamamız gerekmektedir.
- Hangi yöntemler kullanıldı ve bunlar ayrıntılı olarak açıklanıyor mu? Yöntemleri açıklamak nitel araştırmalarda kolay bir iş değildir ancak kullanılan yöntemlerin araştırma sorusunun ele alınması için makul ve uygun bir yol olup olmadığını değerlendirebilmeniz gerekmektedir.
- Verilerin analiz edilmesinde hangi yöntemler kullanıldı? Her biri kendi özel yöntembilimsel perspektifine sahip, çok çeşitli nitel yöntemler bulunmaktadır.
- Ara gözlemcilerin güvenilirliği ile bulguların geçerliğine dikkat edildi mi? Söz gelimi, görüşmelerde yer alan sokak çalışanlarına eğitim veya el kitabı verilmiş miydi?
- Sonuçlar inandırıcı mı? Ne gibi sonuçlar çıkarıldı ve bunlar araştırmanın sonuçları tarafından destekleniyor mu? Alınan sonuçlar beklentileri karşılıyor mu yoksa aşağıdakilerle çelişiyor mu:
  - araştırmanın diğer bölümleriyle;
  - aynı çevrede yapılan diğer araştırmaların sonuçlarıyla?

Bilgiler ana bilgi kaynaklarına dayandığı zaman, aşağıdaki hususlara özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Ana bilgi kaynağının perspektifi neydi? Ana bilgi kaynaklarından elde edilen bilgiler asla yansız değildir; kişilerin konuları ile kişisel, siyasi veya kültürel yönelimlerinden etkilenirler: motivasyonları nedir?
- Seçilen ana bilgi kaynaklarının sayısı birden fazla mıydı (örneğin uzman paneli)? Bunlar nasıl seçilmişti?
- Ana bilgi kaynakları yansızlıklarını etkileyebilecek her türlü özel yönelimlerini açıklamaya teşvik edilmelidir.

UUİM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Nitel bir *çalışmayı* değerlendirirken...

- Araştırmanın hedefleri nelerdir?
- Ne tür bir araştırmadır (basit tematik analiz, eylem araştırması, gömülü teori, görüngübilim, etnografya veya diğer)?
- Araştırma tasarımı doğru mu?
- Hedef popülasyon kim?
- Örnekleme yöntemi doğru insan gruplarının katılımına olanak veriyor mu?
- Hedef popülasyondaki tüm grupların katılması isteniyor mu?
- Tüm gruplar katılıyor mu?
- Verilerin toplandığı koşullar açık bir şekilde anlatılıyor mu?
- Açık anket formu veya konu rehberinin tasarımı nasıl, nasıl genişletilmiş veya eklenti yapılmış?
- Görüşmeler ortaya yeni deneyimler çıkmayana kadar gerçekleştiriliyor mu?
- Deneyimler kendini tekrar etmeye başlıyor mu?
- Her görüşmeden sonra saha notları alınıyor mu?
- Görüşmeler banda alınıyor mu?
- Veriler harfi harfine mi yazıya aktarılıyor?
- Her gözlem dönemi veya her görüşmeden sonra saha gözlemleri kaydediliyor mu?
- Odak grupları nasıl oluşturuluyor?
- Bir moderatör hazır bulunuyor mu?
- Odak gruplarının tüm üyeleri katılıyor mu?
- Kodlar, kategoriler ve temaların nasıl ortaya çıktığını gösteren bir denetim izi var mı?
- Veriler ne şekilde kodlanıp sınıflandırılıyor?
- Kodlamayı kontrol eden bir ikinci araştırmacı var mı?
- Bulguların orijinal araştırma popülasyonundan kişiler ile sağlaması yapılıyor mu?
- Araştırmanın sınırlandırmaları neler?
- Yazar(lar) kendi görüş açısını (açılarını) belli ediyor ve görüşünün (görüşlerinin) araştırmayı ne şekilde etkileyebileceğini tartışıyor mu?
- Araştırmayı kim kaleme aldı ve kim gözden geçirdi?
- Araştırmayı kim yayımladı? Emsal değerlendirmeli dergi, araştırma kurumu veya diğer?
- Kuşkularınız varsa, uzman tavsiyesi alın.

Ana bilgi kaynaklarınca sağlanan bilgileri kullanırken...

- Ana bilgi kaynaklarının perspektifi ve motivasyonu nedir?
- Ana bilgi kaynakları nasıl seçildi?

Verilerin yorumlanması: zorluklar

Daha geniş bağlamda eğilimlerin analiz edilmesi

'Eğilim, daha uzun bir zaman süresi, genellikle birkaç yıl boyunca yavaş bir şekilde meydana gelen değişimler olup, genellikle ölçülen olguya etki eden yapısal nedenlerle ilişkilidir. Zaman serileri analizi tesadüfi (düzensiz veya gelişigüzel), çalışma günündeki ve mevsimsel değişimleri bir zaman serisinden çıkardıktan sonra geriye kalan değişimdir (6)'.

Raporlarda en sık karşılaşılan hata, iki farklı zaman süresinde de toplanan veriler arasındaki farkı betimlemek için 'eğilim' kelimesinin kullanılmasıdır: bu durum yöntemsel bakımdan kabul edilemez ve gerçek durumun yanlış bir şekilde yorumlanmasına yol açabilir.

İlgili gösterge verileri ve/veya eğilimleri açıklamak için sosyal, demografik, ekonomik veya siyasi bağlam kullanılabilir. Bazı örnekler şunlar olabilir:

- Sosyo-demografik özellikler (örneğin işsizlik oranı);
- Müzik kültüründeki gelişmeler (uyuşturucu tüketimiyle ilişkili müzik kültürlerinin popülaritesinin artması);
- Kamusal sağlık harcamaları (kamusal harcamalar veya tedavi birimlerinin sayısındaki değişiklikler);
- Sosyal dışlama/yoksulluk;
- Göç/etnik köken (örneğin göçmenler arasında yerel arza etki edebilecek yeni uyuşturucu kullanma alışkanlıklarının ortaya çıkması);
- Turizm (örneğin turistler arasındaki talebe bağlı olarak yerel pazarda yeni uyuşturucuların ortaya çıkması).

Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirli bir veri setindeki değişkenler arasındaki ilişkinin kuvvetine odaklanan özel araştırmalarda incelenmesi ideal bir durumdur (örneğin sosyo-ekonomik marjinalite ile Güney Londra'da bir ayakta tedavi merkezine devam eden 120 eroin kullanıcısından oluşan bir örneklem içinde sağlık hizmetlerinin kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran bir çalışma). Bu gibi araştırmalar, sonuçların başka popülasyonlara dümdüz aktarılamayacağı akıldaki tutulmak kaydıyla, ek bilgi kaynakları olarak kullanılabilir.

Bu ilişkileri araştıran formal çalışmalar bulunmadığı durumda, nitel araştırmaların sonuçları ile ana bilgi kaynakları gibi bilgi kaynakları (örneğin tedavi merkezlerinde çalışanlar) verilere ilişkin tartışmalarda bahsi geçebilecek potansiyel olarak önemli etkiler ortaya koyabilir. Daha eksiksiz istatistiksel analizlerin yokluğunda ve istatistiksel açıdan dikkate değer ilişkiler tespit edilemezsiniz, ancak varsayımlarda bulunulabilir olup, bu varsayımların akla yatkın olması ve varsayım olduklarının açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

(6) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Trend_cycle

Eğilimlerin analizi: hatalar, tehditler ve risk

Uyuşturucu eğilim izleme sistemlerinde güvenilirlik ve geçerliliğe ilişkin güçlükler veya hata olasılığı iki genel alanda yatmaktadır: bireysel kaynaklar düzeyinde ve tüm sistem düzeyinde. 1. türde hata, orada olmayan bir şey bulunmasının mevcut olmayan bir eğilimin saptanmasına yol açacağı anlamına gelir. 2. türde hata – orada olan bir şeyin gözden kaçırılması – ise sistemin yeni bir uyuşturucu eğilimini saptayamaması demektir (7).

Var olmayan bir eğilim saptanması (1. türde hata veya yalancı pozitifler): 1. türde hatalar veri toplama, analiz veya raporlama hatalarına bağlı olabilir. Bunun sebepleri arasında çok az sayıda veya kalitesiz veri kaynakları kullanılması; geçerliliği rutin verilerle yeterince denenmemiş hassas veri kaynaklarına aşırı güvenilmesi; mevsimsel tüketim alışkanlıklarının gerektirdiği ayarlamaların yapılamaması; bulguların küçük bir örneklem veya zayıf kanıtlara dayanılarak daha geniş popülasyonlara aşırı genellenmesi ve raporlama fazla hızlı bir şekilde yapılarak bir alışkanlık veya yönelimin yanlış bir adlandırma ile 'eğilim' olarak saptanması bulunabilir. Burada söz konusu olan en önemli risk yeni bir eğilim yaratılmasıdır.

Mevcut bir eğilimin saptanamaması (2. türde hata veya yalancı negatifler): 2. türde hatalar veya mevcut yeni bir eğilimin saptanamaması ve rapor edilememesi kötü veri seçimi veya uygun olmayan analiz tekniklerinin sonucu olabilir. Söz gelimi, yavaş raporlama yöntemlerine aşırı güvenilmesi, olasılıkla belli bir eğilimin geç rapor edilmesine yol açacaktır. Sistemlerin, doğru araştırma sorularını sormamak suretiyle, yeni ortaya çıkan uyuşturucu eğilimlerini gözden kaçırmaya riski bulunmaktadır. Bunun alabileceği şekiller çeşitli olup, bunlar arasında izlenen madde sayısının sınırlandırılması, 1980'lerde ekstazi kullanıcılarına ilişkin olarak meydana gelen durum gibi eğilim belirleyici uçlarda bir koruyucu işlev sürdürmektense bilinen kullanıcı gruplarına aşırı odaklanmak bulunabilir (8). Burada yavaş gelişen eğilimlerin durumu hassastır. Tüketimdeki çok küçük ama sürekli artış veya düşüşler hiçbir zaman raporlama eşliğine ulaşamayabilir ama daha uzun vadede önemli bir değişim meydana getirirler.

Farklı göstergeler arasındaki ilişkinin analizleri

Diğer verilerle ilgili dipnot düşmenin amacı bazı eğilim veya gözlemlerin diğer göstergelerde görülen eğilim/gözlemlerle ilişkili veya bunları doğrular nitelikte olup olmadığını anlamaktır (örneğin, tedavi görmek isteyen kokain kullanıcılarının sayısındaki bir artış aynı zaman süreci ve coğrafi kapsamda meydana gelen kokaine bağlı tutuklama vakalarının sayısındaki artışla örtüşür). Daha önce de belirtildiği üzere, göstergelere ilişkin veri kalitesinin değerlendirilmesi kritik önem taşımaktadır.

Ulusal raporda yapılan çapraz referanslar, diğer etkiler ve sapmalar göz önüne alınarak, göstergeler arasındaki olası ilişkileri sunmak amacıyla yapılmaktadır. İstatistiksel modeller ideal

(7) Mounteney, J., Fry, C., McKeganey, N. ve Haugland, S. (2010), 'Yeni ortaya çıkan uyuşturucu eğilimlerinin saptanması ve izlenmesinde güvenilirlik ve geçerliliğe ilişkin güçlükler', *Madde kullanımı ve istisman* 45, s. 266–287.

(8) Griffiths, P., Vingoe, L., Hunt, N., Mounteney, J. ve Hartnoll, R. (2000), 'Uyuşturucu bilgi sistemleri, erken uyarı ve yeni eğilimler: Uyuşturucu izleme sistemleri uyuşturucu tüketiminde yeni ortaya çıkan eğilimlere daha duyarlı hale gelebilir mi?', *Madde kullanımı ve istisman* 35, s. 811–844.

olarak göstergeler arasındaki bu ilişkiyi incelemelidir. Ne var ki yeterli bir geçerlilik düzeyini yakalamak için gereken farklı göstergelerin kalite eksikliğinden dolayı genellikle bu gibi araştırmalar bulunmamaktadır.

Karma yöntemler

Bazı araştırmacılar uyuşturucu eğilimlerinin izlenmesinde aynı anda hem nicel hem nitel yöntemlerden faydalanılan karma yöntemler kullanılmasının lehine bir tutum almıştır (9).

Tüm yöntemlerin kendi kör noktaları olduğu kabul edilirse, karma yöntem yaklaşımlarının olgunun daha üç boyutlu ve daha güvenilir bir tablosunun çizilmesine yardımcı olduğu ve geçerliliği daha fazla olan yargılara olanak verebileceği öne sürülmüştür.

Karma yöntemli araştırmaların temelinde üçgenleme ilkesi yatmaktadır. Tek bir araştırma yöntemine aşırı güvenmenin önüne geçilmesine sağlar ve böylece, birden fazla yaklaşım kullanılması suretiyle, bulgulara olan güvenin artırılmasını amaçlar.

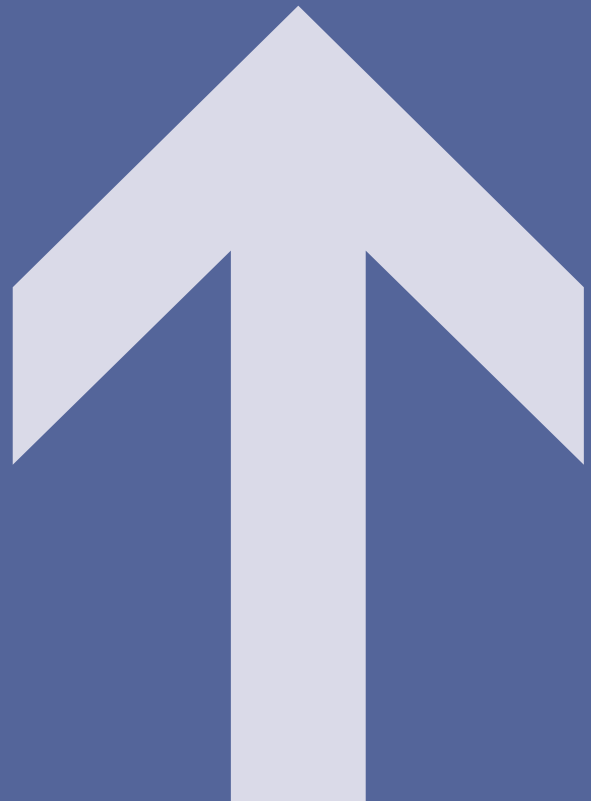
Karma yöntemli örnekleme stratejileri bir araştırma için birimlerin hem (dışsal geçerliği arttırmak için) olasılıklı örnekleme hem de (aktarılabiliği arttırmak için) amaçlı örnekleme stratejileri kullanılarak seçilmesi anlamına gelir.

Karma yöntemlerin kullanımı her yöntem için sapma kontrol usullerinin izlenmesini gerektirir.

Karma yöntemli yaklaşımlar hakkında yazanlar, geçerlilik usullerinin araştırmanın hem nitel hem de nicel etaplarında kullanılması gerektiğini savunmaktadır; örneğin anketler için içsel geçerliliğe yönelik potansiyel tehditlerin kontrol edilmesi ile üye kontrolü, ayrıntılı betimleme ve üçgenleme yoluyla nitel bulguların doğruluğunun kontrol edilmesi (10).

(9) Hartnoll, R. (1997), 'Avrupa'da sorunlu uyuşturucu kullanımına ilişkin yaygınlık oranının tahmin edilmesi', *EMCDDA Bilimsel Monografi*'nda, No 1, Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığını İzleme Merkezi, Lisbon ve Griffiths vd., a.g.e.

(10) Cresswell, J. (2003), 'Araştırma Dizayını: Nitel, Nicel ve Karma Yöntemli Yaklaşımlar', Sage Publications, Londra.

5. Bölüm

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yürütülmesi – raporlama ve yayınlama

Raporlama ve iletim, uzun bir sürecin ürünü de olsa, ulusal uyuşturucu izleme merkezinin hayati bir işlevi olarak kabul edilmelidir. Çıktılar hem ulusal hem de uluslararası olarak görünürlük sağladığından, çıktı üretimi ve yaygın bildirim son kertede UUIM'nin varlığının temelini teşkil eder.

UUIM'nin sürdürülebilir olması ve ortak kazanmak için paydaşlar ve hedef kitleleri tarafından hem ulusal hem de uluslar üstü düzeyde katma değer sağladığının düşünülmesi gerekmektedir.

Uzun vadede, görünürlük sağlayamamak ve katma değerini gösterememek UUIM'nin inanırlılığı üzerinde otomatik olarak olumsuz bir etki yapacaktır.

Diğer bir deyişle, uyuşturucu bilgi ağının sadece ağ oluşturmuş olmak için değil (ki bu 'gözlemek dışında ne yapıyorsunuz?' sorusunu doğurur), sağladığı verilerin asli değeri ile müşterilerinin ağın sunduğu bilgilere dayanarak alabilecekleri karar ve eylemler için oluşturulmuş olduğunu göstermesi gerekmektedir.

Hedef ve strateji

UUIM çıktıları arasında nelerin yer alması gerekir?

Hedef, veri analizi sonuçlarının ve yorumlarının paydaşların sorularını yanıtlamak için kullanılmasıdır. Bu da raporların içerik ve format bakımından UUIM'nin paydaşların veya 'müşterileri'nin ihtiyaçlarına uygun olarak oluşturulması gerektiği anlamına gelir.

UUIM'nin bu hedefe ulaşmak için aşağıdakileri gerçekleştirilmesi gerekmektedir:

- çıktılarının katma değerine öncelik vermek;
- paydaşları tanımak ve ihtiyaçlarını anlamak;
- yalnızca geçmiş veya güncel durumun betimlenmesinin ötesine geçmek;
- uluslararası raporlama usullerine uymak;
- iletişim ve yaygın bildirim için strateji geliştirmek.

Toplanan verilerin katma değerinin sağlanması

Ulusal düzeyde raporlama nasıl olur?

Bu husus UUIM'nin raporlama çalışmalarının bazen hafife alınabilecek bir yönünü teşkil eder; söz gelimi çalışmalarının veya yetki alanının odak noktası uluslar üstü veya uluslararası örgütlerin ulusal raporlama yükümlülüklerini karşılamak olduğu zaman.

Bu örgütler UUIM'nin kurulmasının başlangıç noktası da olsa, bu ne veri sağlayıcıların katılımını ve motivasyonunu garanti etmek ne de daha uzun vadede karar alıcılardan ulusal finansman elde etmek için yeterlidir.

Raporlama faaliyetleri 'müşterilere' veya paydaşlara yönelik olmalıdır: rapor veya çıktıının içeriği ve yapısı, formatı, dili ve ayrıntı düzeyi bunu okuyacak olanlarla yakından ilgilidir.

Bu, ideal olarak, UUIM'nin üretilen her çıktı için hedefini belirlemesi, hedef grubunu saptaması ve ilgili formatı seçmesi gerektiği anlamına gelir. Taslak hazırlama süreci ancak bu ilksel analizin sonrasında başlayabilir.

UUIM'nin yapması gereken bilgi ihtiyaçlarına yanıt vermek ve müşterilerin tatmin olduğundan emin olmaktır. Bu kolay bir iş değildir. Bilgiler tamamlayıcı nitelikte veya farklı olabilir; söz gelimi, ulusal ihtiyaçlar ve uluslararası raporlama yükümlülüklerinin dengelenmesinde karşılıklı ödün vermek gerekebilir.

Bunun yanı sıra bilgi ihtiyaçları belirsiz ya da bilinmiyor olabilir. Söz gelimi, kamusal hizmetler müşterilerinin bilgi ihtiyaçlarını önceden tahmin etmek güçtür. Bunun yerine belirli çıktıların önemini ayrıntılı olarak değerlendirebilmek için, son kullanıcı alt gruplarıyla odak grupları oluşturmak gibi katılımcı teknikler kullanmak mümkündür.

UUIM için tehlikeli olabilecek şey, hedef kitlesinin hem içerik hem de format anlamındaki ihtiyaçları hususunda danışmadan karar almak olacaktır. İlgili kişilere ihtiyaçlarının ne olduğunu sorması gerekmektedir. Bununla beraber, UUIM'nin toplumu ilgilendirebilecek çıktı ve hususlar önerme gibi bir görevi bulunmaktadır: ileriye dönük olması gerekir.

Bu gibi teklifler ileri sürmek veya inisiyatif almanın UUIM'nin yetki alanının dışında olduğuna dair itirazlar olabilir. İşin aslı biraz farklıdır: UUIM'nin ulusal politika için tavsiyelerde bulunması beklenmemekle beraber, yetkili makamlara ülkedeki uyusturucu kullanımına ilişkin son eğilimlerin doğru bir analizini sunmak ve bu makamları söz konusu bulguların olası sonuçları hakkında bilgilendirmek tamamıyla UUIM'nin bilgi rolü kapsamındadır.

UUIM’NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Çıktı ve yayınların planlaması yapılırken, UUIM ve ortaklarının çalışmaları aşağıdakileri birleştirmelidir:

- Doğrudan ‘müşterileri’ ile düzenli diyalog kurmak, söz gelimi ürünleri hakkında geri bildirim istemek yoluyla, ulusal düzeydeki paydaşların bilgi ihtiyaçlarının değerlendirilmesi
- Uzmanlar arasında ve paydaşlar için ulusal uyuşturucu durumuna ilişkin ortak bir anlayış geliştirilmesine katkıda bulunma.

Paydaşları tanımak ve ihtiyaçlarını değerlendirmek

Ulusal düzeyde kimlere raporda bulunmalıyız? Ne için? Ne türde rapor?

Bu el kitabının amaçları açısından, ‘paydaş’ ‘bir iş kuruluşunda doğrudan veya dolaylı çıkarı bulunan ve dolayısıyla kuruluşun eylemleri, hedefleri ve politikalarını etkileyebilen veya bunlardan etkilenebilen bir kişi, grup veya örgüt’ anlamına gelmektedir. (...) Paydaşlık genellikle kendi kendini meşrulaştıran bir mefhum olmakla beraber (kendilerini paydaş olarak görenler bilfiil öyledir), tüm paydaşlar eşit değildir ve farklı paydaşların farklı hususlara ilişkin hakkı vardır ⁽¹⁾.

UUIM’nin potansiyel paydaşlar ile potansiyel müşterileri karar alıcılar, uyuşturucu alanında çalışan profesyoneller, bilimsel topluluk ve genel halktır. Bunlar birlikte UUIM’nin çıktılarının müşterileri olarak kabul edilmelidir.

Bunlardan bazıları UUIM’nin finansman ve/veya yönetimi için de karar alıcılık yapıyor olabileceğinden, başka beklentileri de olabilir (söz gelimi, UUIM’yi finanse eden Bakanlık, verilen ödeneği hak edildiğini gösteren iyi belgelendirilmiş bir rapor sunulmasını bekleyebilir).

Paydaşlar belirlendikten sonra UUIM’nin bunların ihtiyaçlarının neler olabileceği, bu ihtiyaçların nasıl karşılanabileceği ve gereken kaynaklar/ortakların neler olduğuna dair bir değerlendirme yapması gerekmektedir.

Bizim önerimiz UUIM’nin paydaşlarını aşağıdaki önem sırasına göre sınıflandırmasıdır ⁽²⁾:

Karar alıcılar

Karar alıcılar ve daha genel olarak UUIM’ye doğrudan veya dolaylı olarak sponsorluk yapanlar; hükümet ve parlamento temsilcileri; uyuşturucu koordinatörleri ve uyuşturucu politikasının uygulanmasından sorumlu yetkililer; yerel yönetim memurları.

⁽¹⁾ Bkz. Businessdictionary.com

⁽²⁾ Medya çalışanları için bkz. 5. Bölüm

 nemi

Kararları ulusal uy sturucu izleme merkezinin varlığı ile ulusal uy sturucu ağına yapılan yatırımlar üzerinde etkilidir.

Bunlara gereken, uluslararası bağlamda ulusal uy sturucu durumu ile uy sturucuya ilişkin olarak ulusal öneme sahip konular hakkında son derece  zet halinde sunulacak nesnel bilgilerdir. Talep  zerine daha ayrıntılı bilgi sağlanmalıdır.

Gereken  ıktı türü

Daima ulusal dil(ler)de ve bazen çok kısa sürede sunulması gereken net, kısa ve basit bilgiler.

Profesyoneller

Uy sturucu alanında çalışan profesyoneller; tedavi merkezleri;  nleme ve eğitim uzmanları; sosyal yardım çalışanlarının yanı sıra kanuni yaptırım alanında çalışanlar.

 nemi

Bunlar UUIM'nin kilit ortakları ve veri sağlayıcılarıdır; katkılarını korumaları ve hatta arttırmaları için motive edilmeleri gerekmekte olup, çabalarının karŐılıđını bir Şekilde görmeleri gerekmektedir.

Gereken  ıktı türü

Bunların potansiyel ihtiyaçları çok çeşitli bilgiyi kapsar: eğitim ve eğitim materyalleri, bađıŐlar, vs. için dış finansman kaynakları; uluslararası bağlamda ulusal uy sturucu durumu; ilgili faaliyet alanlarındaki uluslararası standartlar ve yöntembilimsel araçlar. Bilgiler net olup, kendi çalışmalarında uygulayabilecekleri düzeyde ayrıntı içermeli ve ulusal dil(ler)de sunulmalıdır.

Genellikle UUIM'nin iletişim ve yaygın bildirim stratejisinin birincil hedefi olmamakla beraber, paydaş listesine eklenebilecek iki grup daha vardır. Ancak, UUIM'nin hali hazırda diğer amaçlar için üretilmiş bulunan bilgi veya verileri bu iki grubun avantajına kullanması faydalı bir yaklaşım olabilir;

Araştırmacılar

Bunlar uy sturucu alanında çalışan araŐtırmacılarıdır: Üniversitedeki araştırmacılar ve bilimsel personel; araştırma kurumları; STK'lardaki saha araŐtırmacıları.

Önemi

Bunların çalışmaları söz konusu hususu açıklamak ya da davranışlar ile tutumların ardında yatan gerekçeleri anlamak için ulusal düzeyde üretilen bilgilerin önemli bir bölümünü temsil eder. UUİM'nin bunların çalışmalarına katkısı bilgi sunmak veya araştırma sonuçlarının yaygın bildirimine katkıda bulunmak şeklinde olabilir.

Gereken çıktı türü

Bu grubun bilimsel çalışmalarını geliştirmek için, ham veri olmasa da, son derece ayrıntılı bilgiye ihtiyacı vardır: bilimsel rapor ve analizler; ulusal ve uluslararası düzeyde istatistiksel veriler; yeni konular hakkında bilimsel literatür ve bazen de bilimsel yayınlar ve özetlere erişim. Bilgiler kapsamlı, son derece ayrıntılı ve kolaylıkla erişilebilir olmalıdır.

Genel halk

Bu grup bilhassa uyuşturucu sorunuyla doğrudan veya dolaylı olarak karşı karşıya bulunanları kapsar: öğrenciler, gençler, uyuşturucu kullanıcıları ve aileleri.

Önemi

Açık ve anlaşılır bilgilerin halkın geneline sunulması halkın temel haklarının bir parçasıdır; ayrıca halkın parasıyla kurulan örgütler için de bir yükümlülüktür. Yurttaşların temel olarak aşağıdaki gibi anahtar sorular için yanıtla ihtiyacı vardır: ülkedeki uyuşturucu durumu ve bunun tehlikeleri hakkında ne düşünmeliyim ve bu sorunu önlemek veya bununla başa çıkmak için ne yapmalıyım? Durum ciddi mi? Çocuğum bu durumdan etkilenecek mi? Yardım için nereye başvurabilirim?

Gereken çıktı türü

Bilgiler açık, öz olmalı, basit terimlerle sunulmalı, sansasyon yaratmaktan uzak olmalı ve yardım arayışlarında yurttaşlara kendi dillerinde somut çözüm veya tavsiyeler sunmalıdır.

Aşağıdaki tablo (Şekil 6) paydaşların ihtiyaçlarına ilişkin olarak, iki kritere referansla, bir ilk yaklaşım oluşturmak için kullanılabilir: bu iki kriter format, yani sunulacak bilginin, düşükten (birkaç sayfa) yükseğe (tüm veri setleri ve ham rakamlarla ifade edilir) kadar, ayrıntı düzeyi ile özel hususların ele alındığı veya durum hakkında genel bilgi sunulan içeriktir.

Şekil 6: İçerik ve formatı gösteren bilgi matrisi

		Format, ayrıntı düzeyi	
		Düşük	Yüksek
İçerik	Genel	Genel halk	
	Özel	Karar alıcılar	Araştırmacılar

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi, bu analizi takiben, aşağıdakileri değerlendirebilir:

- Ulusal düzeyde ihtiyaç duyulan UUIM ürünleri ile çıktıların görünümü ve niteliği ile
- veri analizinin sonuçları ile yorumların farklı kullanıcıların ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde nasıl kullanılacağı ve biçimlendirileceği.

Aynı yaklaşım sürecin sonunda, nihai ürünlerin tabloda belirlenen format ve içerik ihtiyaçlarına uygun olup olmadığını kontrol etmek için de kullanılabilir.

UUIM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Ulusal paydaşlarınızı tanıyın ve ihtiyaçlarını değerlendirin:

KİM?

Karar alıcılar

İHTİYAÇLAR

Özel hususlar, önemli konular hakkında özet bilgi: örneğin politika brifingleri, ulusal raporların idari özeti.

Uyuşturucu alanında çalışan profesyoneller

Çeşitli teknik ve yöntemsel hususları ve iyi belgelendirilmiş içerikleri fazla ayrıntılı olmayan bir şekilde kapsayan bilgiler (söz gelimi literatür taraması, bir belge derlemesinin analizi).

Araştırmacılar

Özel konularda, kendi analizlerini ve yorumlarını yapmalarına olanak veren, ham verileri de kapsayan, son derece ayrıntılı bilgi.

Genel halk

Genel önem arz eden konular hakkında, kişilerin uyuşturucu durumundaki değişimlere dair ve her şeyden önemlisi, ihtiyaçları için önemli olabilecek tepkiler hakkında kavrayış edinmesine olanak veren özet bilgi.

Raporlamanın yaratıcı bir iş haline getirilmesi

Analiz ve raporlama neden birbirinden ayrılır? Bunlar aynı sürecin parçası değil mi?

UUIM'nin, yetki alanının sınırları dahilinde, çalışmalarını ve ürünlerini ulusal hedef kitlesi için nasıl daha kullanışlı ve daha dikkate değer hale getirebileceğini araştırması gerekmektedir.

Bunu yapmanın birbirini tamamlayıcı nitelikte iki yolu vardır: basit bir betimleyici raporlama yaklaşımının ötesine geçerek ve ürünleri hedef kitlenin ihtiyaçlarına göre tasarlayarak.

Durumun basit bir betimlemesinin ötesine geçen bir rapor oluşturmak ya ileriye dönük ya da elde bulunan bilgileri daha yaratıcı bir şekilde kullanmak suretiyle yapılabilir:

- ileriye dönük yaklaşım: güncel durum hakkında bilinenleri kullanmak suretiyle, gelecek gelişmeleri ve olası sonuçları öngörmeye çalışmak; örneğin 'uyuşturucu durumunun gelişimi düşünüldüğünde, birkaç yıl içinde yeni tedavi veya önleme ihtiyaçları neler olabilir ve profesyoneller ile karar alıcıları bu konuda nasıl bilgilendirebiliriz?'
- mevcut bilgilerin yaratıcı bir şekilde kullanımı elde bulunan bilgilerin UUIM'nin varlığından ve çalışmalarından haberdar olmayan kitleler için yenilikçi bir şekilde nasıl kullanılabileceğine ilişkindir. Örneğin, 'bu ülkede ilk kez olarak uluslararası bir örgütle işbirliği içinde halkın geneli arasında yasadışı uyuşturucu kullanımı hakkında kapsamlı bir çalışma gerçekleştirdik. Sonuçları yetkili ulusal makamların ilgisini çekecek bir şekilde kendilerine nasıl sunabiliriz?'

İlk yaklaşımda UUIM tarafından ek bilgiye ihtiyaç olduğu saptanabilir ve eksik bilgilerin nasıl elde edileceği veya üretilebileceğine ilişkin karar almak gerekebilir. Bu husus böylelikle UUIM ve ortakları için yeni bir projeye dönüşebilir.

Bütüncü bir yaklaşımla ulusal durum hakkındaki bilgiler bölgesel veya uluslararası düzeydeki durumla ilişkilendirilebilir. Bu nokta aynı zamanda UUIM'nin çalışmalarının uluslararası boyutunun işe yarayacağı yerdir zira UUIM'yi başka ülkelerde üretilmiş ve uluslararası örgütlerce onaylanmış önemli bilgileri ulusal paydaşların dikkatine sunma konumuna getirir.

... O halde?

UUIM raporlar ve başka çıktılar üretirken daima '...o halde?' sorusuna cevap verebilmelidir. Raporlar genellikle okur göz önünde bulundurulmaksızın yazılır: bunlar çok uzun, fazla ayrıntılı veya fazlasıyla betimleyici olup, okuyucunun sunulan duruma ilişkin kendi fikrini oluşturmasına olanak verecek net bir sonucu olmaz. Bu da okuyucunun 'o halde?' sorusunu sormasına yol açar.

Dolayısıyla, ulusal hedef kitlenin (algılanan veya değil) ihtiyaçları içerik, format ve uygunluk anlamında haritalandırılırken, müşterilerin veya paydaşlarının kendileri akılda tutularak üretilmiş ürünlerden doğrudan faydalanabilmeleri gerektiğini göz önünde bulundurmak temel önem taşır.

'O halde?' sorusuna verilen her belirsiz yanıt bir ürünün hedefini tutturamadığı veya yeterince iyi belirlenmemiş olduğu anlamına gelir.

UUİM'NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Bilgileri ulusal paydaşlar için önemli hale getirin:

- Toplanan bilgilerin nasıl kullanışı ve görünür kılınabileceğine dair daha fazla araştırma yapın
- İleriye dönük olun: elde bulunan verilere dayanarak, süregelen zorlukları ve perspektifleri veya yeni riskleri saptamaya çalışın
- Yaratıcı olun: derlenen verilerle başka ne yapabilirsiniz?

...Ee o halde? Sadece betimlemekle yetinmeyin — sonuçlar çıkarın.

Uluslar üstü ve uluslararası örgütlere rapor verme

Bu örgütlere raporda bulunmak, beklenen format ve içerikler verili olduğundan, biraz daha kolaydır.

Ancak raporlama sistemleri arasında, çalışmanın amacı, veri toplama için izlenen usuller ve başlıca aktörlerin rolüne ilişkin olarak, bazı önemli farklar bulunur.

Bizim de dünya çapında kullanılan BM raporlama sisteminden başlayarak kısaca anlatacağımız nokta budur.

Birleşmiş Milletler raporlama sistemi

BM raporlama sistemi Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından yönetilmektedir.

'Uluslararası Uyuşturucu Kontrol Anlaşmaları kapsamında, Üye Devletlerin her yıl uluslararası uyuşturucu kontrol anlaşmalarının işleyişi hakkında bilgi vermeleri resmi olarak zorunludur. Otuz yıldan fazla bir süre boyunca bu bilgi her yıl Yıllık Raporlama Anketleri (ARQ) yoluyla toplanmış ve düzenli olarak CND'ye bildirilmiştir (...)'⁽³⁾.

⁽³⁾ 'Yeni bir yıllık raporlama anketi geliştirilmesi için veri toplama süreci ve hazırlık çalışmalarının gözden geçirilmesi. Bilgi toplama ve raporlama mekanizmasının revizyonu', Veri toplama hakkındaki uzman grubu toplantısı, Viyana, 12-15 Ocak 2010.

Şu anda revizyondan geçirilmekte olan ARQ, UNODC'nin küresel uyuşturucu durumuna ilişkin analizleri ve raporları için bilgi sağlayan uyuşturucu hakkındaki uluslararası veri toplama çalışmalarının temel taşıdır.

Narkotik Uyuşturucular Komisyonu (CND): Birleşmiş Milletlerin uyuşturucuya ilişkin hususlardaki merkezi politika yapıcı organıdır. Komisyon, Üye Devletlerin uyuşturucuya ilişkin küresel durumu analiz etmelerine, dünya uyuşturucu sorunu hakkındaki yirminci Genel Kurul oturumu için takip çalışmaları sunmalarına ve eylem kapsamı dahilinde küresel düzeyde önlem almalarına olanak verir. Ayrıca üç uluslararası uyuşturucu kontrol sözleşmesinin uygulanmasını izler ve uluslararası kontrol altına alınacak maddelerin programlanması da dahil olmak üzere, sözleşmelerin amacına ilişkin tüm hususları değerlendirme yetkisi bulunur.

CICAD raporlama sistemi

CICAD-OAS (4) sisteminde veri toplama işi genel olarak Amerikan Kıtası Uyuşturucu İzleme merkezi (OID) bağlamında gerçekleşir. Veri toplama başlıca iki sistem yoluyla yapılır:

- Amerika Kıtası Uyuşturucu Tüketimine ilişkin Standart Veri Sistemi (SIDUC) uyuşturucu kullanımı hakkında anketler, uyuşturucu kullanımının sonuçları hakkında araştırmalar ve uyuşturucu kullanımı ile suç arasındaki ilişki hakkında çalışmalar gerçekleştirmeye yönelik bir dizi standart protokolden oluşur. Protokollerin her biri ülkeler arasında kıyaslanabilir bilgi üretmek amacıyla standartlaştırılmıştır.
- Uyuşturucu arz kontrolü hakkında istatistik toplamaya yönelik CICDAT sistemi (tedarik bölgesinin kontrolü hakkında standart istatistik sistemi). Bu sistem ülkelerin uyuşturucu ve kimyasal hammadde yakalama vakaları, uyuşturucu ticaretiyle ilgili tutuklamalar ve arz tarafıyla alakalı diğer göstergelere ilişkin istatistiksel bilgi girebilecekleri bir çevrimiçi yanıt sistemini içerir.

Buna ek olarak, CICAD Çok Taraflı Değerlendirme Mekanizması (MEM) olarak bilinen üç yıllık bir değerlendirme süreci gerçekleştirir. MEM, üye devletlerin birbirlerini yarım kürede yaşanan uyuşturucu sorunuyla mücadele etmek için alınan önlemlerin gelişimi hakkında değerlendirdikleri emsal değerlendirmeli bir süreçtir. Değerlendirmede kullanılan bilgiler MEM Enstrümanını bir anket şeklinde içeren 50 göstergeye ilişkin ülke yanıtlarından elde edilmiştir (5). Her ülke, MEM enstrümanını gerçekleştirmenin yanı sıra enstrümanda yer alan bilgileri bağlama oturtmak için anlatı niteliğinde tanıtıcı bir belge hazırlar.

EMCDDA raporlama sistemi

EMCDDA ulusal raporlama paketinin üç unsuru bulunur: ulusal rapor, istatistik tabloları ve yapılandırılmış anket formları.

EMCDDA tarafından toplanan veriler iki farklı amaca hizmet eder:

(4) Kaynak: Çok Taraflı Değerlendirme Mekanizması (MEM): Usule ilişkin el kitabı
(5) <http://www.cicad.oas.org/MEM/ENG/Questionnaires/Fifth%20Round/index.asp>

- bir Avrupa resmi oluşturmak, olgunun ve tepkilerin durumunu ve gelişimini analiz etmek için kullanılırlar;
- EMCDDA tarafından derlenen bilgiler Avrupa Komisyonu ve Üye Devletlere uyuşturucu hakkındaki Avrupa stratejisi ile ilgili eylem planlarının uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek için ihtiyaç duydukları bilgilerin bir kısmını temin etmek için kullanılır.

Uluslararası izleme sistemleri – ortak güçlükler

Yukarıda kısaca anlatılan üç uluslar üstü veya uluslararası örgütün çalışma belgeleri, kapsamı, amaçları ve yetkilerinden bağımsız olarak, dikkatle analiz edildiğinde, en azından iki güçlüğü paylaştıkları görülür:

- bu izleme sistemleri büyük ölçüde ilgili Üye Devletleri tarafından sağlanan bilginin niceliği ve niteliğine bağlıdır – bu bilgilerin doğru, gincel ve güvenilir olması gerekir;
- değerlendirme genellikle veri toplamadan ayrılmıştır ama veri toplama, sırası geldiğinde kendi de karar alma sürecini besleyen değerlendirme süreci için temel öneme sahiptir.

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi kendi görevlerini ifa etmeyi sürdürürken uluslararası standartlara ve sağlam protokollere dayanan nesnel, olgusal, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgi sunmak yoluyla önemli bir katkı sağlayabilecekleri nokta da burasıdır.

Bu aşamada iki görev kritik önem arz eder:

1. Raporlama sürecinin açık ve seçik bir şekilde tanımlanması (kim kime ve nasıl rapor verir?): bazı raporlama sistemlerinde UUIM uluslararası örgüte doğrudan rapor vermez (BM sistemi, CICAD, vs.) ama verileri ve raporları resmi ulusal raporlama çalışmalarını besler. Bu gibi durumlarda, her bir paydaşın rolü ve sorumluluklarını tanımlayan bir anlaşmanın yanı sıra UUIM tarafından sağlanan bilgilerin ulusal raporlama sürecine doğru bir şekilde entegre edilebilmesini sağlayan bir istişare mekanizması hazırlamak faydalı olabilir.
2. Raporlama paketinin gönderilmeden önce doğrulanmasına yönelik bir mekanizma oluşturulması: bu, yayın/gönderimden önce yapılacak kalite kontrolleri, emsal danışması, bilimsel bir komite veya başlıca kurumsal paydaşlar ile istişare yoluyla yapılabilir... Burada önemli olan bilgilerin gönderilmeden önce UUIM'nin yönetim kurulu tarafından resmen desteklendiğinden emin olmaktır. Bu doğrulama süreci birkaç hafta alabilir ama doğrulanmamış bilgi göndermek veya yayımlamaktan doğacak risk son kullanıcı (yanlış bilgilendirme veya yanlış yorumlama riski) ve UUIM'nin kendisi için (inanırlılığı ve dolayısıyla varlığı için risk) çok büyüktür.

UUIM’NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Uluslar üstü veya uluslararası bir örgüte rapor verirken:

- Gönderim sürecini açık bir şekilde tanımlayın ve raporunuzun nihai faydalanıcısını belirleyin (uluslararası örgütün kendisi veya ulusal koordinasyon kurumu, Sağlık Bakanlığı ya da ulusal uyuşturucu koordinasyon organı, vs.)
- Öncesinden bir bilimsel ve kurumsal doğrulama süreci belirleyin (bilimsel komite, emsal değerlendirme, vs.)
- Verileri ve diğer ulusal raporlama paketlerini vaktinde sunduğunuzdan emin olun
- Gerçekçi ve yansız olun, rolünüzü aşmayın: UUIM’ nin inanırlılığı personelin siyasi görüşlerine değil, nesnelliliğine dayanır
- Gönderilen bilgilerin uygun şekilde doğrulanmış olduğundan emin olun.

Bir iletişim stratejisi geliştirilmesi

Yaygın bildirim iletişim stratejisine entegre edilmesi

Daha önce tartışıldığı üzere, UUIM tarafından üretilen belge ve verilerin yaygın bildirimini aşağıdakilerin gerçekleştirildiğinden emin olmak üzere düzenlenmelidir: (1) ürünün son kullanıcıya ulaşması; (2) son kullanıcının ihtiyaçlarını karşılaması ve (3) uluslararası standartlar ve şartlara uygun olması.

İhtiyaçların analiz edilmesinden sonra sıra UUIM’ nin yetki alanı ve mevcut kaynaklarına göre seçim yapmaya gelir. UUIM kaynaklarını, verilerin bulunurluğunu ve öncelikleri göz önüne alan bir ortak strateji yapmak da bu yüzden önemlidir.

Ne var ki ürünlerinin doğru şekilde dağıtılmasını sağlamakla UUIM görevini tamamlamış olmaz. İletişim stratejisinin sadece UUIM’ nin ürünleri ve çıktılarını değil, daha geniş anlamda müşterilerine sunduğu hizmetleri ve müşterileri arasındaki görünürlüğü ve inanırlılığını arttırmak için geliştirilecek faaliyetleri de kapsamaması gerekmektedir.

Kuşkusuz, UUIM’ nin uzun vadede yapması gereken bilgi ihtiyaçlarına yanıt sağlamak ve çeşitli ‘müşterileri’ nin tatmin olmasını sağlamaktır.

UUIM, ihtiyaçlar analizine dayanarak, kaynaklar ve bilgi bulunurluğunu göz önünde bulundurmak suretiyle, bir ortak strateji hazırlar: her paydaş grubu için, ihtiyaçlarını karşılayabilecek ürünleri belirler ve UUIM’ nin çalışmalarını buna uygun olarak organize eder.

Medya ile iletişimin organize edilmesi

İletişim ve yaygın bildirimle ilişkin olarak, özel bir müşteri grubuna özel önem atfedilmesi gerekmektedir: medya çalışanları.

Sıradaki adım UUIM'nin yetki alanının medya ile doğrudan iletişime izin verip vermediğini dikkate almaktır. Bununla beraber, 21. yüzyılda, iletişim bunun medya ile veya medya olmadan olup olmadığına indirgenemez. Doğru soru 'medya çalışanlarıyla birlikte çalışmayı ulusal uyuşturucu izleme merkezinin iletişim stratejisiyle, izleme merkezinin görev sınırları dahilinde nasıl bütünleştirebiliriz?' olacaktır.

Ülkede uyuşturucu durumu hakkındaki iletişimlerden resmi olarak ulusal uyuşturucu koordinasyon kurulu sorumlu olsa da, UUIM'nin de, medya çalışanlarından gelen talepler de dahil olmak üzere, bilgi taleplerine yanıt verme yükümlülüğü vardır.

Dolayısıyla, ilgili yeterliklerini ve niteliklerini karşılaştırmaktansa, medya ile açık ve verimli bir iletişim temin edecek iyi belirlenmiş kriterler ve mekanizmalar bulunduğundan emin olarak, bu iki kurumun bu alanda nasıl birlikte çalışabileceğini görmek daha yapıcı bir yaklaşım olacaktır.

Yukarıdaki yaklaşım için alınacak tek bir model yoktur: söz gelimi, UUIM'nin bir Ulusal Kamu Sağlık Kurumu gibi daha büyük bir kurum içerisinde küçük bir ekip tarafından işletildiği bir ülkede iletişim stratejisi UUIM personelinin katkısıyla ana kurum tarafından belirlenebilir.

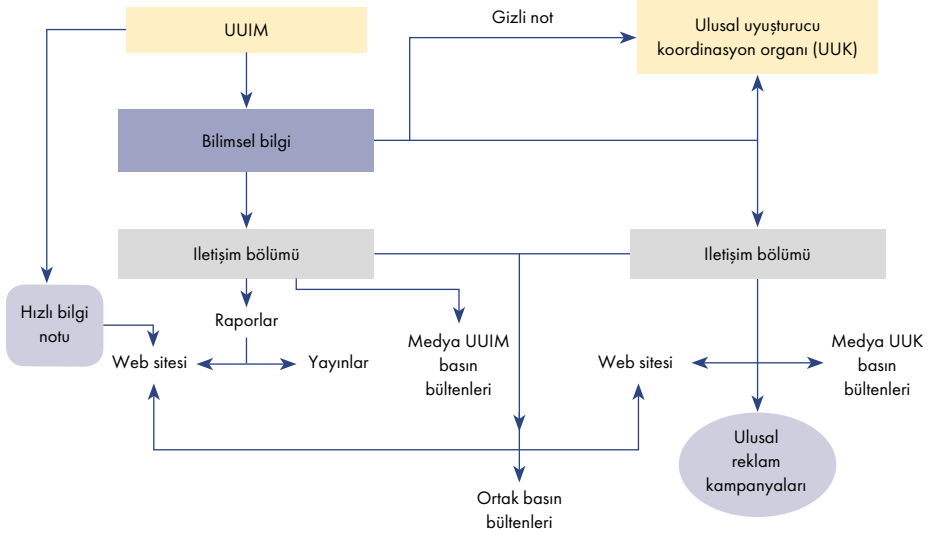
Bu durum UUIM müdürünü gazetecilerden gelecek bilgi taleplerini yanıtlamaktan alıkoymaz ama dahili prosedür ev sahibi kurumun basın ilişkileri memuruyla irtibat kurulmasını gerektirebilir.

UUIM'nin ayrı bir kurum olarak kurulduğu ülkelerde, medya ile iletişim ulusal uyuşturucu koordinasyon organıyla paylaşılan bir sorumluluk olabilir. Bu durum aşağıdaki örnekte gösterilmiştir (bkz. Şekil 7):

1. UUIM yeni çıktı üretmek üzereyken, ya ilgilise ulusal uyuşturucu koordinasyon organına (UUK) gizli bir ilk not gönderir ya da bilgiyi normal kanallar yoluyla aktarır. Buradaki başlıca mesele siyasi güçlerin yeni veya gelecek önemli konular hakkında önceden haberdar edilmesidir.
2. Yeni çıkan bilgiler analiz edilip de rapor (ya da raporlar ve istatistiksel verilerin kombinasyonu) hazır olduğunda, bilgi için raporun çıkarılmasından sorumlu olacak Ulusal Uyuşturucu Koordinasyon (UUK) organına ve UUIM'nin iletişim bölümüne (varsa) gönderilir. UUK raporu genellikle kendi iletişim bölümüne aktarır.
3. Bu aşamada, raporda yer alan bilgilerin iletişimine yönelik strateji raporun içeriğine ve raporun kendisinin olası sonuçlarına bağlıdır: ortak bir basın bülteni olabilir, ulusal uyuşturucu koordinasyon organı siyasi sebeplerle özel bir basın bülteni yayımlamaya karar verebilir ve UUIM raporun bilimsel yönlerine yoğunlaşan kendi basın bültenini yayımlayabilir (söz gelimi halkın geneli arasında uyuşturucu kullanımının yaygınlık oranı hakkındaki özel bir yayın durumunda).

4. Daha sonra basın bülten(ler)ini ve çeşitli bilgi paketleri İnternete ve söz konusu iki kurumun web sitelerine konur.
5. Ulusal uyuşturucu koordinasyon organını, ilgili olduğu durumda, bilgileri ulusal bir reklam kampanyasında kullanmaya karar verebilir.

Şekil 7: Bir AB Üye Devleti’nde bir UUIM’ye yönelik iletişim stratejisi örneği

Kaynak: Adès, J.-E., 'Uyuşturucu hususlarında sorumlu yayın yapmakta karşılaşılan ortak güçlükler', Medyayla ilişkiler hakkında Reitox akademisi, Bükreş, 27-28 Şubat 2008.

Medya çalışanlarıyla birlikte çalışmak

Medya çalışanları arasında aşağıdakiler bulunur: farklı profillere sahip (ulusal, yerel; özel, genel, vs.) ve farklı medya (yazılı basın, radyo-televizyon, çevrimiçi) için çalışan ve gazeteci ve editörler.

Önemi

Karar alıcılar ve halkın geneline doğru bilgi sunmak medya tarafından bilginin kaliteli yaygın bildirimine dayanır: yanlış bilgiler veya herhangi bir duruma ilişkin yanlış bir yorum son derece önemli (olumsuz) sonuçlara yol açabilir.

UUIM'nin itibarını, bilgi sağlayıcıları ve alıcılarını bilgilendirmek ve bir araya getirmek konusunda hem proaktif hem reaktif olarak, bir mükemmeliyet (yani en iyi değere sahip veri ve ilk elden bilgi) ve (her türde talep için) referans merkezi olarak oluşturması gerekmektedir (6).

(6) Deckers, D., 'Uyuşturucu ve medya: günümüzde uyuşturucu hakkında iletişim', Medyayla ilişkiler hakkında Reitox akademisi, Bükreş, 27-28 Şubat 2008 (yayımlanmamıştır).

Dolayısıyla, medya çalışanları son derece önemli müşteriler olduğundan, kendileriyle iletişimi daha etkili kılmak için özel bir dikkat ve teknik bilgi gerekmektedir.

Gereken çıktı türü

Medya çalışanlarının temel olarak iki türde bilgiye ihtiyacı vardır: uyuşturucu durumu ve uyuşturucuyla ilgili yeni ortaya çıkan her türlü husus hakkında düzenli ve kapsamlı bilgi ile uyuşturucu durumu hakkındaki genel tartışmalara ilişkin belirli sorulara yanıtlar ve söz konusu ülkedeki tepkiler.

Uyuşturucu hakkında iletişimde bulunmak, hararetli ve heyecanlı bir konu olduğundan, güç bir iştir. Bunun yanı sıra, medya dünyası inanılmaz baskı altında çalışır: bilginin hızlı bir şekilde verilmesi gerekir; gazeteler ve diğer medya arasında rekabet vardır ve takipçileri ölçmek için de çok büyük baskı bulunur çünkü reklam geliri üzerinde büyük etkileri vardır. Yukarıdakilerin hiçbiri iyi geliştirilmiş ve dengelenmiş makalelere vesile olmaz. En son 'manşet haberi'nin peşindeki çılgınca arayış, aşağıdaki kutuda gösterildiği üzere, hatalara yol açabilir.

Medyada uyuşturucu hakkında en sık görülen hatalar

- Abartma
- Haberi şişirme ve tekrar
- Yanlış yorumlama ve karışıklık
- Rakamları ve dedikoduları kontrol edecek zaman olmaması
- Farkında olmadan uyuşturucuyu teşvik etme

Kaynak: Adès, J.-E., 'Uyuşturucu hususlarında sorumlu yayın yapmakta karşılaşılan ortak güçlükler', Medya ilişkiler hakkında Reitox akademisi, Bükreş, 27-28 Şubat 2008 (yayımlanmamıştır).

Sorunlardan kaçınmak

Belli başlı gazetecileri tanıyın, bunlarla uzun süreli ilişki kurun, basit olun, bilgileri onlara göre formatlayabilmek için sıkıntılarını ve düşünme şekillerini anlamaya çalışın.

Herhangi bir basın bülteni hazırlarken size yardımcı olabilecek iki ilke vardır:

BRAVO (?) (Öztlü, Konuyla İlgili, Dikkat çekici, Görsel, Kişiyeye özel)

ve:

KISS (Kısa ve Basit tutun).

(?) Paul Nathanson, Medya ilişkiler hakkında Reitox akademisi, Haziran 2005 (yayımlanmamıştır).

UUİM’NİN KURULMASI İÇİN İPUÇLARI

Medya ile iletişimde bulunurken ⁽¹⁾:

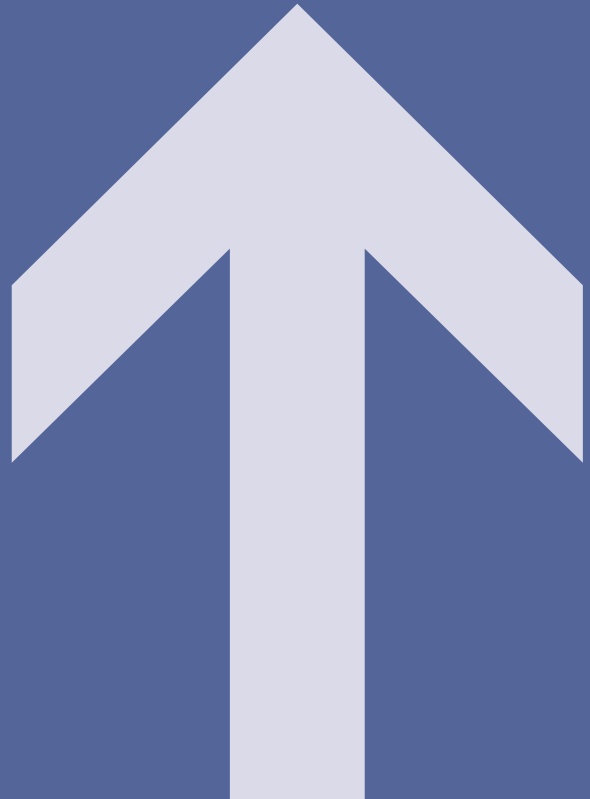
- Bilimsel bilgiler ile politika mesajlarını birbirinden ayrı tutun
- Dahili şeffaflık için bir ‘basın irtibat kişisi’ belirleyin
- Bir gazeteci tarafından irtibata geçilen herkes talebi UUİM’nin iletişim bölümüne aktarmalıdır (ya da böyle bir bölüm yoksa halkla ilişkiler memuruna)
- Kimlerin medyayla konuşma yetkisi olduğuna dair bir politika belirleyin
- İletilen rakamların halkın geneline açıklanmaya uygun olduğundan emin olun

Gazetecilerle çalışırken ⁽²⁾:

- Muadillerinizi tanıyın
- Uyuşturucu konusunda çalışan gazetecilerin güvenini kazanın
- Sahih olun/bir şey bilmediğinizde bunu söyleyin
- Klişelerden kaçının
- Dakik olun
- Kaliteli bilgi ve işbirliğinde ısrarlı olun
- Multimedya günümüzde olmazsa olmaz bir konudur:
  - Özgür basın: güçlü bir yeni ortak
  - İnternet (metinler, podcast’ler, webcast’ler)
  - Kaliteli basına uzun vadeli yatırım.

⁽¹⁾ Adès, J.-E., ‘Uyuşturucu hususlarında sorumlu yayın yapmakta karşılaşılan ortak güçlükler’, Medyayla ilişkiler hakkında Reitox akademi, Bükreş, 27–28 Şubat 2008 (yayımlanmamıştır).

⁽²⁾ Lallemand, A., ‘Medya devrimi’, Medyayla ilişkiler hakkında Reitox akademi, Bükreş, 27–28 Şubat 2008 (yayımlanmamıştır).

6. Bölüm

Uyusturucu izleme merkezinin basari olmasini saglamak

Stratejik tani

Bu bölümde, her durumun benzersiz olduğunu göz önünde bulundurarak, UUIM'nin kurumsal meselelerine referansla stratejik bir tanısının yapılmasına yönelik bazı araçlar ileri sürüyoruz. Yaklaşımımız UUIM'nin sürdürülebilir olması için göz önüne alınması gereken üç temel stratejik faktöre (TSF) odaklanacaktır.

Kurumsal hususlar UUIM'nin karşı karşıya bulunduğu meselelerden sadece bir tanesidir: ulusal uyusturucu izleme merkezi esasını ve meşruiyetini veren yürüttüğü temel operasyonlardır. Bunlar önceki bölümde ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Stratejik bir tanıda bulunmak için, UUIM'nin güçlü ve zayıf yönlerini her TSF için ayrıca tanımlayarak ve çok çeşitli konu/hususları kapsayan özel kriterler kullanmak suretiyle, durumunu analiz etmemiz gerekir. Tani ideal olarak olgu ve rakamlara dayanmalıdır.

Temel stratejik faktörler (TSF'ler)

Tanımı

Temel bir stratejik faktör, örgüt ve çevresinin, amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmek için temel öneme sahip yapısal bir özelliğini tanımlar⁽¹⁾:

''Stratejik faktörler' terimini daha önce ayrı bir başlık olarak belirlenmemiş maddeleri kapsamı için icat ettik. Stratejik faktörler bir örgüt veya iş biriminin kilit paydaşlarla başarılı olmak için doğru yapması gereken birkaç hususu tanımlar'⁽²⁾.

Temel stratejik faktörler ve kamusal hizmetler

Temel stratejik faktörleri belirlemeye başlamak için, her kamusal finansman talebinin beklenen sonuçları (= çıktılar) açık bir şekilde tanımlanması ve aynı zamanda bir takım seçimlerde bulunulması gereken bir zamanda bu gibi bir yatırıma olan ihtiyacın gerekliliğini kanıtlanması (= katma değer) gerektiği gözlemlenmelidir.

UUIM'ler genellikle kamu kurumlarında veya kamu fonlarıyla oluşturulduğu için, yaptığımız analizin amaçları için, kamu hizmetlerinde stratejik yönetimi araştırmak için geliştirilmiş yöntemsel araç ve kavramları kullanacağız.

(1) Bkz.: <http://www.strategicfactors.com/>

(2) Kenny G., 'Paydaşlar ve Stratejik Yönetim', ABD Yönetim Akademisi Konferansı'nda sunulmuştur, Atlanta 11-16 Ağustos, 2006.

Bilhassa 2001 yılında Alford tarafından yayımlanan ve UUIM'lere uygulanabilecek birkaç özelliğin sunulduğu bir araştırmaya atıfta bulunacağız (italikle yazılar):

- Bir ürünün değerinin pazarı tarafından belirlendiği özel sektörde olanların aksine, *kamu sektöründe ürünlerin değeri kısmen müşteriler ve paydaşların algısıyla belirlenmekte olup*, üretimleri için izin (yetki) alınmasını sağlayan da budur (= yetkilendirici kurumlar);
- *müşteriler ve paydaşlar*, hem bütçe hem de örgüte yetkisini gerçekleştirmeye yönelik 'resmi yetki'yi veren yasal merci anlamında, kurumu geliştirmek için gereken *kaynakların tahsis edilmesinde belirleyici bir rol oynar* (= siyasi çevre);
- üretim sürecinde rolü olan örgütsel beceriler *özel olarak tek bir kurum temelli olmayıp*, farklı kurum ve ortaklara bağlıdır (ortak üretim)' (3).

UUIM'nin durumu söz konusu olduğu ölçüde, aşağıdakiler gözlemlenir:

- UUIM üretimi diğer ulusal bilgi ve uzmanlık kaynaklarıyla yaptığı işbirliğine dayanır ve çoğu durumda kendi başına çalışamaz (ortak üretim)
- UUIM kapasitesini ulusal, yerel ve uluslar üstü düzeyde çeşitli kaynak ve ortaklar temelinde geliştirir (birleştirilmiş kaynaklar)
- UUIM'nin, sürdürülebilir olmak için, ek kaynak bulunmasında bir rol oynayan ya da oynayabilecek olan, farklı düzeylerdeki çeşitli hedef kitlelerinin ihtiyaçlarına yanıt vermesi gerekir (algılanan katma değer)
- bu temel faktörler birbiriyle ilişkili ve birbirine bağlıdır.

Yukarıdakilere dayanarak, bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin stratejik tanısına yönelik temel stratejik faktörler olarak aşağıdakileri göz önüne almayı öneriyoruz: algılanan değer, ortak üretim ve birleştirilmiş kaynaklar.

UUIM'nin bu stratejik faktörler bakımından konumu şu durumlarda değerlendirilmelidir:

- mevcut kaynaklar ve araçları belirlemenin yanı sıra kuruluşunun amacını netleştirmek amacıyla, kuruluşunda;
- durumunu değerlendirmek ve sürdürülebilirliğini temin etmek için uygun tedbirlerin alınması amacıyla, UUIM'nin varlığı boyunca herhangi bir zamanda.

TSF 1 – Algılanan katma değer

Bir UUIM kurarken göz önünde bulundurulması gereken ilk faktördür: önemi proje teşvikçileri için çok açık olmayabilir ama hem karar alıcıları hem de potansiyel ortakları ikna etmek için bu yönün tartışılması gerekmektedir.

(3) Alford J. (2001), 'Stratejik yönetim teorisi için "kamusalılığın" getireceği sonuçlar' *Kamusal Stratejiyi Anlama*'da, Johnson, G. ve Scholes, K., Pearson Education 2001, s. 1-16.

UUIM'nin durumunu akılda tutmak kaydıyla, aşağıdakileri söyleyebiliriz:

- çalışmalarının değerini tayin etmek oldukça karmaşık bir iştir zira, raporlama yükümlülükleri de dahil olmak üzere, ülkeyi bir bütün olarak etkileyen bir siyasi karara verilen bir tepkidir;
- UUIM'nin çalışmalarının değeri her daim ölçülebilir değildir — ürünlerini ve çıktılarını alanların algısına bağlıdır;
- UUIM'nin çalışmalarının değeri, ulusal bir ihtiyacın tüm kurumlar ve bireyler tarafından aynı şekilde algılanmayabileceği göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir;
- en önemlisi de, UUIM bazı uluslararası yükümlülükleri yerine getirmek için kurulmuş olsa bile, ulusal ihtiyaçlara yanıt vermezse rolünü başarıyla gerçekleştirmiş olmaz.

Bu noktada, tek boyutlu düşünmemeye çalışın. Söz gelimi, bilim insanı olduğunuz için projeyi anketlerden ve uyuşturucuya ilişkin araştırmalardan elde edilecek yeni bilimsel veriler geleceğini açıklayarak sunarsanız, bunun önemli bir bilimsel değeri olabilir ama diğer paydaşların ihtiyaçlarını ele almadığı takdirde, zayıf bir tez olarak kalır (söz gelimi fon sağlamaları istenen karar alıcılar için).

Sonuç olarak: UUIM'nin algılanan veya potansiyel katma değerini teşvikçilerinden birininkinden ziyade hedef kitlesinin/paydaşlarının görüş açısından belirlemeye ve tanımlamaya çalışın (aşağıdaki kutuya bakınız).

'UUIM nedir? Ne yapıyorsunuz?' sorusunun nasıl sorulacağına bir örnek; bir karar alıcı tarafından sorulduğu zaman:

YAPIN

- ne olduğunun somut bir tanımını yapın
- soruyu soran kişi için nasıl yararlı olabileceğini kısaca anlatın
- daima paydaşların (ifade ettiği ve varsayılan) ihtiyaçlarına yanıt veren terimlere tercüme edin

(ünlü 'asansör konuşması' bu duruma hazırlanmak için iyi bir yol olabilir ya da daha önce bahsettiğimiz 'ee... o halde?' sorusunu düşünün);

YAPMAYIN

- aşağıdakiler gibi belirsiz idari veya bilimsel terimler kullanmayın:

'uyuşturucu hakkında bilgi toplayan ve.....'e rapor gönderen bir kurumdur'

'her üç veya dört yılda bir, okullarda yapılan bir ulusal anket hakkında rapor yayımlıyoruz'

'uyuşturucu durumu hakkında olgusal, nesnel, kıyaslanabilir ve güvenilir bilgi topluyoruz...'

'AB'ye Katılma hazırlık çerçevesinde kurulduk ve bu haliyle parçası olduğumuz...'

'her yıl Lizbon'a bir rapor gönderiyoruz (veya Viyana'ya veya Washington'a veya...)'

Not: 'asansör konuşması' bir ürün, hizmet veya proje fikrine dair genel bir bakıştır. Bu isim bir asansör konuşmasının bir asansöre biniş süresinde yapılabilmesi olgusunun ürünüdür (söz gelimi otuz saniye ve 50-100 kelime). Kaynak: Wikipedia.

UUIM'nin algılanan değerini desteklemek üzere, ek eylemler/tedbirler belirlemek için üç kriter kategorisi öneriyoruz: UUIM ürünlerinin katma değeri, inanılrlık ve hedef kitlesi ile paydaşlarla ilişkiler.

Şekil 8: TSF 1 — Algılanan katma değer

Kriterler	Tanım (ana unsurlar)
UUIM ürünlerinin katma değeri	
Inanılrlık	
Hedef kitleler ve paydaşlarla ilişkiler	

UUIM'nin ürünlerinin katma değeri

Çıktılar: UUIM yılda sadece bir rapor mu üretiyor? Bunun içeriği ve formatı nedir? Bu rapor ulusal dil(ler)de yayımlanıyor mu ve ulusal düzeyde yaygın bildiriliyor mu? UUIM iyi belirlenmiş 'müşteri' grupları veya alt grupları için daha hedefli ürünler üretiyor mu? UUIM'nin ürünleri sadece özel bir amaç için mi yayımlanıyor yoksa uzman olmayan hedef kitleleri de hedef alan tamamlayıcı nitelikte yayınlar var mı?

Kalite: UUIM'nin raporları kaliteli kabul ediliyor mu? UUIM'nin ürünlerinin karar alıcılar ve halkın geneli tarafından kolay anlaşılır olduğu düşünülüyor mu? UUIM'nin yayınlarına ilişkin genel imaj daha ziyade bilimsel bir otoriteye mi dair yoksa siyasi veya ideolojik endişelerden etkilendiği mi düşünülüyor?

İnanılrlık

Görünürlük: UUIM'nin görünürlüğünü nasıl değerlendirirsiniz? Başlıca mevcut veya potansiyel paydaşlar varlığından haberdar mı ve UUIM'den ne isteyebileceklerini biliyorlar mı? UUIM ülkede uyuşturucuya ilişkin bilgi bakımından temel kaynak veya temel referans kaynaklarından biri kabul ediliyor mu?

Genel ve özel amaçlı talepler: UUIM'den standart veya özel amaçlı taleplerde bulunan oluyor mu? UUIM kendini bilgiyi müşterilerinin ihtiyaçlarına göre yapılandırabilen referans bir örgüt olarak tanıtıyor mu?

Hedef kitle(ler) ve paydaş(lar) ile ilişkiler

Promosyon: UUIM'nin hedef kitlesi/ paydaşlarla yerleşik resmi/gayri resmi ilişkileri var mı? UUIM, başlıca amacı uluslararası bir örgüt için ulusal bir rapor üretmek olsa da, ulusal 'müşterilerin' ihtiyaçlarını yanıtlamaya çalışıyor mu? UUIM içerisinde hedef kitleleri ve paydaşlar arasında uyuşturucuya ilişkin bilgilere yönelik mevcut veya potansiyel ihtiyaçları saptamaya yönelik bir politika bulunuyor mu?

Medya ilişkileri: UUIM'nin medya ile ilişkilerini nasıl nitelersiniz? UUIM'nin bir halkla ilişkiler (Hİ) politikası ve bir Hİ memuru var mı? UUIM medyayla doğrudan iletişim kurabiliyor mu? Gazeteler ve gazeteciler UUIM'nin varlığından haberdar mı ve raporları ile yayınlarına atıfta bulunuyorlar mı? Ülkede veya yurt dışında uyuşturucu hususu hakkında bir bilgiye ihtiyaç duyduklarında UUIM ile kendiliğinden irtibat kuruyorlar mı?

TSF 2 – Ortak üretim

Ortak üretim veya 'işbirlikçi üretim' bir UUIM için ne anlama gelir? UUIM'nin genellikle kendi çıktılarını üretmek için ülkede mevcut bulunan bilgi kaynaklarına ve uzmanlığa bağlı olduğu anlamına gelir. Aslında, pek çok durumda UUIM ürünlerinin çoğu, ortaklık ve işbirliğinin sonucu olup, analiz ve raporlarını doğrulamak için dışarıdan uzmanlık da gerekebilir.

Neredeyse kalıcı olarak ortak üretim sürecine dahil olmak UUIM'nin çalışmalarının organize edilmesine yönelik olarak önemli sonuçlar doğurur. Yapılması gerekenler:

- hem veri toplama amaçları hem de raporlama kalitesinin geliştirilmesi için, mevcut bilgi kaynakları ve ulusal uzmanlarla ortaklık oluşturmak;
- ortaklarının veri toplama ve raporlama sisteminden karşılıklı fayda elde etmesini sağlamak: toplanan veri üzerinde etkisi olduğundan, ortakların veri sunmak için yeterli motivasyona sahip olması önemlidir;
- ulusal izleme kapasitesinin farklı kaynakların bir noktada yoğunlaştırılmasından ziyade bunların kombinasyonu olduğunu idrak etmek;
- yeterlilik ve sorumlulukların pek çok ülkede giderek merkezi düzeyden bölgesel veya yerel düzeye aktarılmakta olduğu gerçeğini göz önüne almak. Bu durum ortak üretim faaliyetleri arasında yakınsamaya yönelik ihtiyacı arttırmaktadır.

UUIM'nin durumunun ortak üretim anlamında değerlendirilmesini desteklemek amacıyla, tanı için üç kriter kategorisinin göz önünde bulundurulmasını öneriyoruz: işletim çerçevesi, raporlama usulleri ve çıktılar.

Şekil 9: TSF 2 — Ortak üretim

Kriterler	Tanım (ana unsurlar)
İşletim çerçevesi	
Raporlama usulleri	
Çıktılar	

İşletim çerçevesi

Bilgi haritası: ülkedeki her türlü uzmanlık ve bilgi kaynağını belirlemek için hazırlanan ve sürekli güncellenen bir bilgi haritasıdır. Stratejik ortaklara yöneltilmiş herhangi bir iletişim politikası var mıdır?

Yerleşmiş ortaklıklar: UUIM'nin ülkedeki temel uzmanlık ve bilgi kaynaklarıyla işletim çerçevesini tanımlar. Ana veri sağlayıcılar ile UUIM arasında resmi bir ortaklık anlaşması bulunuyor mu?

Veri sağlayıcılar ile ilişkiler: UUIM veri sağlayıcıları ile düzenli olarak toplantılar yapıyor mu? Veri sağlayıcılar UUIM'nin ulusal veya uluslar üstü düzeyde düzenlediği etkinlikler/kararlar/faaliyetler hakkında bilgilendiriliyor mu? İşbirliğinin ürünlerini paylaşmaya yönelik hükümler var mı?

Raporlama usulleri

Ulusal raporlar: UUIM raporunu (raporlarını) tek başına mı yoksa ulusal uzmanlara danışarak/bunlarla işbirliği içinde mi hazırlıyor? Raporlar, sonuçların niteliğini teyit etmek ve veri analizlerinin sonuçlarının alanda çalışan uzmanların deneyimiyle karşılaştırılmasını sağlamak için ulusal uzmanlara ve ulusal veri sağlayıcılara sunuluyor mu?

Ulusal çalışma grupları: İlgili gösterge grupları ve ulusal raporlama için uzmanlardan oluşan ulusal çalışma grupları oluşturuldu mu? Bu çalışma grupları düzenli olarak buluşup enstrümanları ve aynı zamanda veri kesinliğini iyileştirmeye çalışıyor mu? Alanda bilgi toplayan kurum ve profesyonellere herhangi bir geri bildirim veriliyor mu?

Çıktılar

İçerik: Rapor ve diğer yayınların içeriği uyuşturucu olgusuna ilişkin olarak çok disiplinli ve çok yönlü bir yaklaşıma yönelik ihtiyacı yansıtıyor mu yoksa çoğu durumda sorunun bir bölümüne mi odaklanıyor? UUIM'nin projeleri ve çıktıları uyuşturucu olgusuna ilişkin olarak, hem talep hem de arz hususlarının ele alındığı dengeli bir bakış sunuyor mu?

Kalite güvencesi: Kalite güvencesi ve kalite kontrolüne yönelik sorumluluk paylaşılıyor mu? Bir rapor yayımlanmadan önce uygulanan kalite kontrol usulleri var mı? UUIM, diğer ülkeler ve/veya uluslar üstü örgütlerle deneyim ve bilgi paylaşımı ve yaygın bildirim yoluyla kalite kontrolü için en iyi uygulamaların benimsenmesini teşvik ediyor mu?

Karşılıklı faydalar: UUIM tamamen kendi başına mı? Meşruiyetini sorgulayan ve hatta karşı çıkan kurumlar var mı? UUIM hali hazırda bu alanda çalışmakta olan diğer kurumların değerini ve yeterliliklerini takdir ediyor mu? Ortaklıklar söz konusu kurumlar için karşılıklı yararlar sunuyor mu? UUIM yerel ve ulusal düzeyde mevcut bulunan kaynaklardan faydalanılmasında ve bunların teşvik edilmesinde rol oynuyor mu? UUIM, ortaklarına verileri ve/veya uzmanlıkları karşılığında işe yarar bir şey sunabiliyor mu?

TSF 3 – Birleştirilmiş kaynaklar

İnsan kaynakları ve mali kaynaklar sıklıkla her tür proje için başlangıç noktası olarak sunulur.

Ancak biz, kaynak bulmanın TSF 1 (algılanan değer) ve TSF 2'yi (ortak üretim) de hedef alan birleşik çabaların ürünü olduğu takdirde daha başarılı olacağı ilkesine dayanarak, farklı bir yaklaşım öneriyoruz.

Burada da yine daha az kendine odaklı olmak gerektiğini düşünüyoruz. UUIM'yi teşvik eden kişi veya müdürün başlıca önceliği kuşkusuz fon ve insan kaynaklarıdır. Bu, söz konusu kişinin olasılıkla 'kurumu' tanıma yoluna gideceği anlamına gelir. Ancak, fon için iletişime geçilen kişilerin neden başka bir şey yerine bir UUIM'ye para vereceklerini anlamaları gerekir. Bu, her türlü yazılı veya sözlü teklifte 'beklenen sonuç ve faydaların' tanıtılması anlamına gelir.

Bu yaklaşımın bir de daha deneyici bir gerekçesi vardır. UUIM'ler bir vakum içerisinde hiç yoktan var olmazlar. Sahada uyuşturucu olgusu hakkında bilgi, veri ve/veya uzmanlığa sahip en azından bazı kurum ve profesyoneller hali hazırda zaten bulunmaktadır.

Bir UUIM kurma projesi hazırlarken atılacak ilk adım, nelerin mevcut bulunduğunu ve eldeki kaynaklarla hali hazırda neler yapılabileceğini görmek için, söz konusu aktörlerin tespit edilmesi ve bunlarla bir araya gelmektir (bilgi haritası hakkındaki Bölüme bakınız).

Bu yaklaşımı destekleyen üç temel ilke bulunur:

- kaynaklar bir araya getirildiğinde daima daha fazlasını başarmak mümkündür;

- bir fon toplama veya bilinçlendirme faaliyetinin parçası olarak karar alıcılarla buluşurken, o ana kadar yapılanları ve talep edilen ek kaynaklarla neler yapılması gerektiğini/ yapılabileceğini gösterebilmek son derece önemlidir;
- operasyon düzeyinde, hazırlık aşamasında potansiyel ortakların en azından bazılarının belirlenmiş ve bunlarla işbirliği yapılmış olması UUIM'nin istenen ortak üretim sürecini teşvik etme ve yönetme kapasitesine dair olumlu bir göstergedir.

Diğer ikisi için olduğu gibi, bu temel stratejik faktör için de çok yönlü ve sistemik bir yaklaşıma öncelik verdiğimizizi vurgulamamız gerekir: kaynaklardan bahsetmek ancak herkes kaynak olma ihtiyacını paylaştığı takdirde bir anlam ifade eder. UUIM ancak kendisini de onlar için bir kaynağa dönüştürürse diğer ortaklardan kaynak alabilir veya bunlardan faydalanabilir.

Bu TSF'yi açıklamak için, salt UUIM'nin bütçesinden başka konuların da göz önüne alınması gerekir. Bundan dolayıdır ki üç kategori ileri sürüyoruz: kurumsal destek, operasyon kapasitesi, bilimsel kapasite.

Şekil 10: TSF 3 — Birleştirilmiş kaynaklar

Kriterler	Tanım (ana unsurlar)
Kurumsal destek	
Operasyon kapasitesi	
Bilimsel kapasite	

Kurumsal destek

UUIM yetki alanı ve statüsü: politikacılar ve diğer karar alıcılar bir UUIM kurma projesini tam anlamıyla destekliyor mu? UUIM'nin net bir örgütsel statüsü var mı, özel bir kuruluş olarak kabul ediliyor mu ve diğer kurum ve örgütlerden veri ve bilgi talep etmek ve bunları paylaşmaya yönelik açıkça belirlenmiş bir yetki alanı var mı? Kendi başlarına yetkili ulusal makamlardan gelen veya UUIM ve ulusal veri toplama ağının kurulmasını destekleyen herhangi bir uluslar üstü örgüt ile ilişkili olarak bağlayıcı bir ilke kararı var mı?

Raporlama ve UUIM ürünlerinin statüsü: UUIM'nin çalışmaları ve çıktılarını değerlendirmeye yönelik bir mekanizma öngörülüyor mü? UUIM'nin karar alıcılara yıllık olarak uyuşturucu durumu hakkında genel bir değerlendirme sunması bekleniyor mu? UUIM'nin çalışmaları ulusal

raporlama yükümlülüklerine katkıda bulunuyor mu? UUIM'nin bu ulusal stratejinin uygulanması ve değerlendirilmesi için gereken kanıtların sunulmasına yönelik ulusal strateji belgesinde özel ve açık bir rolü var mı?

Operasyon kapasitesi

Personel ve bütçe: yıllık olarak kabul edilen belirli bir bütçe mi yoksa özel faaliyetler için tekrarlanmayan tek seferlik bir finansman faaliyeti mi var? UUIM'nin görevi ve çalışmaları, tam zamanlı olarak sadece UUIM'ye tahsis edilmiş personelle, yıllık bir çalışma programında anlatılıyor mu? İş profilleri ve verilen maaşlar istenen niteliklere uygun mu ve UUIM görevlerini ifa etmek için gereken ekipmana (PC'ler, iletişim altyapısı, belgeler) sahip mi? UUIM'nin uyuşturucuya ilişkin veri toplama sistemine yapılan yatırım düzeyini korumak veya arttırmak için yetkili ulusal makamlarla irtibat kurmaya yönelik bir stratejisi var mı?

Ağ oluşturma ve ortaklıklar: UUIM'de hali hazırda mevcut bulunan uzmanlığı tamamlayabilecek bir ulusal uzmanlık bulunuyor mu ve bulunuyorsa, ilgili uzmanlarla işbirliğini kolaylaştıracak resmi bir mekanizma veya proje var mı?

Rutin ve tek seferlik veri toplamaya yönelik bütçe: diğer kurum ve bakanlıklarda rutin veri toplamaya yönelik bütçeler mevcut mu? Devlet düzeyinde tek seferlik çalışmalar, araştırmalar veya anketler yaptırmaya yönelik bir hükmü içeren ve UUIM'nin başvurabileceği özel veya genel bir program var mı? Ülke AB, UNODC, WHO, OAS, CARICOM veya Küresel Fon gibi uluslararası veya uluslar üstü örgütlerle işbirliği yapıyor mu ve bunlara erişimi var mı?

Bilimsel kapasite

Veri ve bilgi: Uyuşturucuya ilişkin ulusal veya yerel düzeyde rutin olarak toplanan veriler var mıdır? Uluslararası standartları bütünüyle veya kısmen karşılayan yeni rutin veri toplama çalışmalarına yönelik planlar var mı? Rutin veri toplamaya yönelik yeni projeler hazırlama ve sunmanın olasılığı ve uygulanabilirliği nedir? Bunun önündeki engeller ve olası (mali, yöntembilimsel, vs.) çözümler nelerdir? Ana göstergeler grubu ve diğer temel veri setleri ülkede mevcut mudur? Durumun iyileşmesine ilişkin gerçekçi perspektifler nelerdir? Bunların uygulanmasına hazırlık yapmak için makul bir maliyete yapılabilecek bir şey var mıdır? Daha fazla destek için uluslar üstü veya uluslararası örgütlere (WHO, UNODC, Dünya Bankası, Küresel Fon, vs.) sunulabilecek hazır ve kabul edilmiş bir protokol bulunuyor mu?

Bilimsel ve profesyonel uzmanlık: Ülkede uyuşturucu durumu hakkında bilgi sunabilecek veya UUIM'nin desteği ve UUIM ile işbirliğinden fayda sağlayabilecek uyuşturucuya ilişkin araştırma faaliyetleri var mı? Bilimsel uzmanlık sağlanması veya öğrencilerin staj için UUIM'ye gönderilmesinden, toplanan verilerin üniversitenin bir doktora araştırmasını desteklemesine olanak verecek şekilde paylaşımına kadar değişen hususlarda, ortaklıkla ilgilenen veya ilgilenebilecek üniversiteler var mı? Alanda çalışan STK'lar müşterilerinden durumun anlaşılması için faydalı olabilecek takip çalışmaları, ihtiyaç değerlendirmeleri veya program/proje değerlendirmeleri geliştiriyor mu?

Temel stratejik faktörler: interaktif ve dinamik bir model

Temel stratejik faktörler ayrı olarak sunulmuş olmakla beraber, bunların interaktif ve dinamik bir modelin parçası olduğu ve her türlü UUIM'nin kurulması ve güçlendirilmesine yönelik stratejik fırsatlar belirlenmesi için kullanılacakları unutulmamalıdır.

Bir UUIM kurmaya veya değerlendirmeye başlarken, bu kriterlerin kullanılmasını ve toplanan bilgilerin her kriter için hedefi, güncel durumu ve alınması gereken önlemleri belirten bir özet tablosunda gruplandırılmasını öneriyoruz. Bu, ulusal uyuşturucu izleme merkezinin gelişimine yönelik stratejik bir plan hazırlanması için sağlam bir temel oluşturur.

Stratejik bir plan UUIM'nin durumunu güçlendirip iyileştireceğinden ve üç temel stratejik faktöre ilişkin olarak konumunu maksimize edeceğinden emin olmayı amaçlamakta olup, bu durum aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- ulusal ve yerel düzeydeki paydaşlar tarafından algılanan katma değer artırılması;
- ortak üretim planının farklı müşteri gruplarının ihtiyaçlarına göre hazırlanmış daha iyi ürünler oluşturmak üzere geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi;
- ulusal ve yerel düzeyden kaynakların, hem veri hem de uzmanlık anlamında, daha iyi birleştirilerek ortak üretim süreçlerinin ve yayınlar ile diğer çıktıların kalitesinin pekiştirilmesi.

Önerilen analitik çerçeve dinamik ve esnek: UUIM'ler için ayırım yapmaksızın her ülkeye ve her duruma uygulanabilecek tek bir model yoktur. Önemli olan uygun bir maliyete ve makul bir zaman çerçevesi içinde, müşteriler tarafından anlaşılması kolay bir dilde ve sonuçlarla, kaliteli raporlar üretebilen bir sistem oluşturulmasıdır.

Mevcut sosyo-ekonomik sıkıntılar bağlamında, finansman için abartılı hedefler sunmak ve aşırı taleplerde bulunmaktan kaçınmak gerekir. Bunlar sadece karar alıcılar tarafından reddedilmekle kalmayıp, aynı zamanda UUIM ve teşvikçileri için örgütün varlığını sürdürmesi bakımından ölümcül olabilecek olumsuz bir imaj oluşturur.

Temel stratejik faktörleri açıklayan çeşitli kriter kategorilerini sunarken, mevcut durumu (neredeyiz), hedeflerin neler olabileceğini (nerede olmak istiyoruz) ve hangi eylemlerde bulunulması gerektiğini (ne yapmamız gerekiyor) ortaya koyduk. Ne var ki, stratejik plan hazırlanırken, yapılacak seçimler için kritik olan bilgilerin hedefler ve yapılması gereken eylemler ile sınırlandırılmasını öneriyoruz.

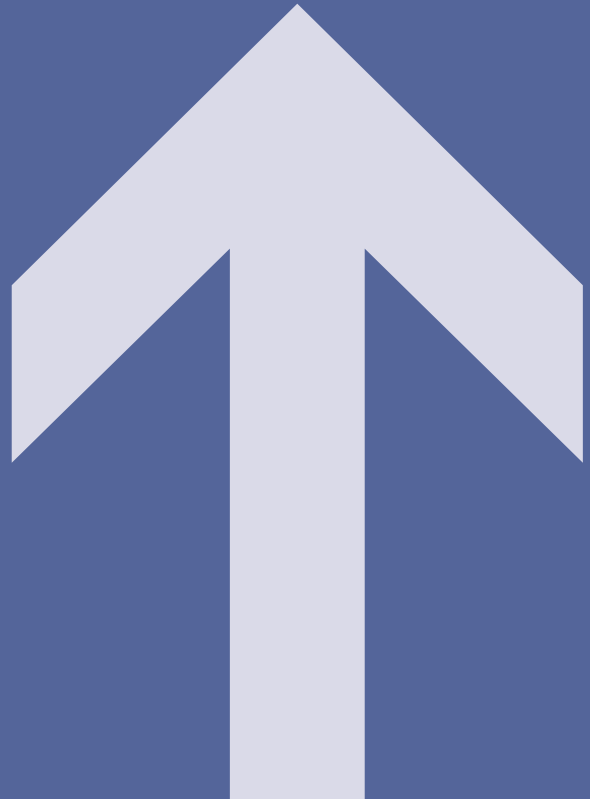
Kuşkusuz, stratejik tanı ile stratejik plan UUIM ve paydaş düzeyinde karar alıcılığı destekleyen araçlardır: bilgi ne kadar iyi olursa, karar alma süreci de o kadar kolaylaşır. Ancak bu araçlar bir önkoşulun yerine getirilmesine bağlıdır: siz ve ortaklarınızın hali hazırda sahip olduklarınızla neler yapabileceğinizi DÜŞÜNÜN, 'daha fazlasını alana kadar bir şey yapamam' DEMEYİN.

Şekil 11: UUIM'ler ve ulusal uyuşturucu bilgi ağları için ana hedefler

Stratejik tanı	Durum 'neredeyiz'	Hedef 'nerede olmak istiyoruz'	Eylem 'ne yapmamız gerekiyor'
Algılanan değer	UUIM ürünlerinin katma değeri		
	İnanılabilirlik		
	Hedef kitle ve paydaşlarla ilişkiler		
Ortak üretim	İşletim çerçevesi		
	Raporlama usulleri		
	Çıktılar		
Birleştirilmiş kaynaklar	Kurumsal destek		
	Operasyon kapasitesi		
	Bilimsel kapasite		

Yukarıdaki tabloda UUIM ile ulusal uyuşturucu bilgi ağının ana hedeflerine ilişkin genel bir bakış sunulmuştur. Bunlar nesnel ve güvenilir bilgilere dayanarak, üç temel stratejik faktör arasında bağlantılar sunarak ve dengeli bir şekilde hazırlanmalıdır.

7. Bölüm

Merak edilen sorular

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi nerede kurulmalıdır? Hangi hukuki statüye sahip olmalıdır? Yetki alanının kapsamı ne olmalıdır?

Bu bölümde ulusal uyuşturucu izleme merkezleri hakkında sıkça sorulan ve genellikle tek bir yanıt bulunmayan yaygın sorulara bazı yanıt unsurları sunacağız. Daha başka sorularınız varsa, lütfen bunları e-posta ile EMCDDA veya CICAD'a gönderin: info@emcdda.europa.eu ve OID_CICAD@oas.org.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi nerede kurulmalıdır?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Bu, karar alma sürecinin ülkenizde nasıl organize edildiğine bağlıdır. Aşağıda mevcut durumlara örnekler verilmiştir:

- uyuşturucu koordinasyon organları içerisinde veya devlet daireleri kapsamında;
- Sağlık Bakanlığı veya Ulusal Kamu Sağlık Kurumu içerisinde;
- İçişleri, Adalet veya Ulusal Güvenlik Bakanlığı içerisinde;
- bir üniversite veya sivil toplum kuruluşu içerisinde.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUIM ulusal uyuşturucu koordinasyon organı veya bir devlet dairesi yetkisi altına alındığında, bu UUIM'nin tüm kurumlardan, hem arz hem de talebi kapsayan tüm veri yelpazesini kapsayan bilgileri toplama şansını artırır. Bununla beraber, siyasi otoriteye çok yakın olursa, UUIM'nin bilimsel inanılabilirliği ve nesnelliliği ve hatta uzun vadeli istikrarı tehlikeye girebilir.

UUIM Sağlık Bakanlığı içerisinde veya altında yer alırsa, bu durum genellikle sağlığa ilişkin ve sosyal hususlarda veri toplarken son derece faydalıdır ama arz ve arz azaltma verileri için o kadar etkili değildir. Uyuşturucu durumuna ilişkin kapsamlı bir analiz geliştirme kapasitesi (= belirli kamu sağlığı hususları) her daim garanti edilmiş değildir. Arz tarafından veri ve uzmanlık kaynakları arasındaki uçurumun kapatılmasına yönelik işbirliği mekanizmaları bulunmasını sağlamak önemlidir.

UUIM İçişleri, Adalet veya Ulusal Güvenlik Bakanlığı içerisinde veya altında yer alıyorsa, bu durum uyuşturucu arzı ve arz azaltmaya ilişkin olarak daha fazla ama sosyal ve sağlığa ilişkin

hususlarda daha az veri toplama olanağı sunar. Uyuşturucu durumuna ilişkin kapsamlı bir analiz geliştirme kapasitesi (=belirli kanuni yaptırım yetkisinin ötesinde) her zaman garanti edilmiş değildir. Talep tarafından veri ve uzmanlık kaynakları arasındaki uçurumun kapatılmasına yönelik işbirliği mekanizmaları bulunmasını sağlamak önemlidir.

Bir üniversite veya STK içerisinde yer alan bir UUİM, bilimsel ęalıřmalar için, derlenen bilgilerin yansızlığını ve nesnelliliğini garanti etmek anlamında iyi bir seçenek olabilir ve son derece faydalı olabilecek birtakım çok disiplinli ek girdi sağlayabilir. Ne var ki bu durumda UUİM bazen karar alıcılardan fazla uzak kalır ve görünürlüğü eksik olup, rolüne dair ulusal düzeyde kurumsal destek alamayabilir.

Uyarı

Deneyimler sağlık sektörü ile kanuni yaptırım alanından kurumlar arasında sıkıntılar bulunduğu ve işbirliği olmadığı zaman kurumlar arası işbirliğini teşvik eden ve arttıran bir ęözümün uzun vadede UUİM'nin bir 'sağlık gözlemevi' ile bir 'kanuni yaptırım gözlemevi'ne bölünmesini gerektiren bir ęözümden daha etkili olacağını göstermektedir.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin hukuki temeli ne olmalıdır?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Mevcut ulusal uyuşturucu izleme merkezlerinin çoğu aşağıdaki ortak noktalara sahiptir:

- bunlar kendilerini ya (ulusal amaçlara yönelik) ulusal izleme merkezi ya da uluslar üstü veya uluslararası örgütler için ulusal muhabir ya da (asgari olarak) ulusal temas noktası olarak atayan bir bakanlık kararına dayanılarak kurulmuştur;
- ęalıřmaları, belli bir görev tanımına göre, ya başlı başına bir kuruluş ya da daha büyük bir kurum içerisindeki bir birim/bölüm olarak tanımlanmıştır.

UUİM'lerin hukuki statüleri son derece ęeřitli olup, bunlar temelde mevcut bir kurumun statüsünün basitçe genişletilmesinden ulusal Resmi Gazete'de yayımlanan bir karar üzerine yeni bir kurum, yani kendi kimliğine sahip yeni bir hukuki kuruluş oluşturulmasına kadar değişir.

Burada şunu da belirtmek gerekir ki, ulusal uyuşturucu izleme merkezine ev sahipliği yapan veya izleme merkezine dönüşen organizasyon türüne ilişkin olarak da farklı seçenekler bulunmaktadır: bu bir kamu kuruluşu ya da yarı kamu kuruluşu ya da bazı durumlarda bir STK olabilir.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUİM'nin kuruluşu belirli bir hukuki statü olmaksızın bir bakanlık kararına dayandığı zaman, bu durum sıklıkla UUİM'nin yetkisini geręekleřtirmek ve diğer kurumlardan, bilhassa da farklı bir alanda (genellikle kanuni yaptırıma karşı sağlığa ilişkin/sosyal hususlar) ęalıřan bakanlıklar ve örgütlerden işbirliği elde etmesine olanak vermeye yetmeyecek kadar zayıf bir statü sağlar.

UUIM mevcut bir kurum içerisinde çok düşük bir yapısal veya hiyerarşik düzeyde kurulursa, bu durum aynı dezavantajları getirir ve UUIM ile ürünlerine görünürlük sağlamaz. Böylelikle UUIM'nin yetkisini gerçekleştirme ve ulusal düzeydeki paydaşların ihtiyaçlarına yanıt vermesi oldukça güçleşir.

UUIM'nin kuruluşu çok yıllık (üç ila beş yıllık) bir çerçeve sözleşme yoluyla resmileştirilirse, bu durum UUIM'nin konumunu yeterince uzun bir zaman için sağlamlaştırmak suretiyle işbirliğini teşvik ederek diğer kurumlarla rekabeti azaltırken UUIM'nin görevini ve beklenen sonuçları açık bir şekilde tanımlamaya yönelik olarak çifte avantaj sağlar. Bu da dönem sonunda UUIM'nin performansını değerlendirmek için zemin işlevi görebilir.

UUIM'nin kuruluşu resmîyete dökülmez ya da sınırsız kabul edilirse, bu durum UUIM'yi ve müşterilerini ya kalıcı istikrarsızlık riskine, (söz gelimi ülkede siyasi bir değişim meydana geldiğinde) ya da teşvik yokluğundan dolayı yetersiz uzun vadeli gelişim riskine maruz bırakır. Bu sonucunu bazı profesyonellerin çıkarının kurumun performansından ziyade kurumun konumunda yattığı durumlarda gözlemlenebilir.

UUIM'nin çalışmalarının gelişimi için net bir hukuki statüye sahip olmak gerek koşuldur ama bu, potansiyel ortakların katılımı ve işbirliğini temin etmek için yeterli değildir: burada farkı yaratan, UUIM'nin ortaklarını ağ oluşturma yoluyla işbirliğine dayalı bir çalışma sürecine dahil ve motive etme kapasitesidir (diğer bir deyişle: işbirliği karar yoluyla elde edilmez). Hukuki statü, üçüncü şahısları UUIM'nin rolüne saygı duymaya ve tanımaya 'zorladığından', kurumlar arası ve ajanslar arası işbirliğini resmileştirmek için son derece faydalı olabilir.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezinin yetkisinin kapsamı ne olmalıdır?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Aşağıdaki iki seçenek göz önüne alınmalıdır:

- UUIM'nin çalışmalarının kapsamını, söz gelimi EMCDDA ve UNODC gibi uluslar üstü ve uluslararası örgütlerin çalışmalarının kapsamıyla tutarlı olması için, yasadışı uyuşturucularla sınırlandırmak;
- bu hususları birlikte ele alan kapsamlı bir ulusal stratejiye sahip ülkelerde olduğu gibi ve CICAD-OAS, Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve ESPAD gibi uluslararası anketler geliştiren bazı araştırma gruplarının çalışmalarıyla tutarlı olacak şekilde, kapsamı yasal ve yasadışı uyuşturucuları (yasadışı uyuşturucular, alkol, tütün, yasal uyuşturucular) içerecek şekilde genişletmek.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUIM'nin kapsamı yasal maddeleri içerecek şekilde genişletilecek olursa, bu durum bağımlılıkla ilişkili karmaşık sosyal ve bireysel davranışlara ilişkin kapsamlı bir tablo oluşturmak için mükemmel bir fırsat sağlar. Ayrıca kullanım eğilimleri arasındaki olası ilintileri gözlemlemek

ve analiz etmek için de olanak sağlayabilir. Ne var ki bu, UUIM'nin işini de hem örgütsel hem de bilimsel açıdan daha karmaşık hale getirir.

Hedefler ve beklenen sonuçlar gerçekçi ve açık bir şekilde tanımlanırsa, UUIM'nin yetki kapsamı ne olursa olsun, tüm çalışmaların verimli ve dikkate değer olması beklenir. Tüm durumlarda, UUIM'ye işini yapması için tahsis edilen kaynakların UUIM'nin yetkisinin kapsamıyla tutarlı olması gerekir.

Ulusal uyuşturucu izleme merkezinde kaç kişinin çalışması ve bunların ne gibi bir eğitime/deneyime sahip olması gerekir?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Bu hususu ele almak için aşağıdakilerin göz önünde bulundurulması gerekir:

- Ulusal uyuşturucu izleme merkezinin teknik yeterliği ideal olarak kapsamı ve yetkisi altına giren çok çeşitli konuları yansıtmalıdır;
- UUIM ve ortaklarının teknik ve bilimsel bilgisi bilimsel kapasitesini sürekli iyileştirme çalışmalarının parçası olarak geliştirilmelidir;
- Bilimsel geçmiş: UUIM'deki ekibin izleme ve raporlama çerçevesini tüm yönleriyle kapsayacak gerekli becerilere sahip olması gerekir. Dolayısıyla ana profiller arasında aşağıdakiler yer alabilir: epidemiyolog, sosyolog, psikolog ve diğer sosyal bilim insanları, toksikolog, istatistikçi, kriminolog ve politika analisti;
- Yönetimsel beceriler ve iletişim becerileri: genel yönetim, iletişim ve ağ oluşturma; düzenleme ve yaymanın yanı sıra sekreterlik desteği gibi niteliklerin tümüne ihtiyaç olması muhtemeldir;
- Personelin en azından yarısının belli ölçüde mesleki deneyime ve tercihen iyi belirli bilimsel niteliklere sahip olması gerekir. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği'nde tüm personelin çalışma lisansı olarak ideal olarak akıcı bir İngilizceye sahip olması gerekir (bilhassa uluslararası standart ve protokoller, farklı ülkeler ve dünyanın farklı bölgeleri ile bilimsel bilgi ve uzmanlık alışverişleri için);
- UUIM'nin yetkin personeli kendine çekmesi ve tutması gerekmekte ve hem bilimsel kapasitesi hem de süreçleri ve çıktılarının kalitesinden emin olmak için istikrarlı olması gerekmektedir;
- Her ülke uluslar üstü ve uluslararası raporlama işleri ile ulusal bağlama en uygun düşen yapı ve örgütlenme biçimini bulmalıdır;
- Çok sınırlı kaynağa sahip bazı ülkelerin tek kişiyle başlamaktan başka seçim şansı yoktur. Bu gibi koşullarda bir izleme merkezinin çalışması, dışsallaştırılmış süreçlerin UUIM tarafından koordine edildiği bir ortamda, temel işlevlerin bir bölümü anahtar dış ortaklar (örneğin, bir üniversite) tarafından üstlenilirse mümkün olabilir.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUIM daha ziyade küçük bir birim ise, bu durum eksik bilimsel kaynakların geçici olarak görevlendirilmesine yönelik resmi anlaşmalarla telafi edilmelidir. Bununla beraber, deneyimler

göstermektedir ki personel sayısı tam zamanlı üç iş pozisyonu veya denginin ⁽¹⁾ altına düşerse, UUIM görevlerini yerine getiremez.

UUIM küçük bir birim olarak kurulmuşsa, genellikle dış uzmanlıklar ve bazen yetersiz örgütlenmiş ulusal ağlara fazlasıyla bağımlı olur. Ekip fazla küçük olursa, UUIM için kritik önem taşıyan yönetim ve ağ oluşturma faaliyetleri gerçek bir sorun haline gelir.

UUIM'ye ulusal bir yetki verilirse, bu durum gereken yeterliklerin 3. ve 5. Bölümde anlatıldığı gibi temel işlevlerin tümünü kapsamaması gerektiği anlamına gelir. Durum buysa, kurumsal ilişkiler ve işbirliği ile iletişim ve halka ilişkilere özellikle önem verilmelidir.

Bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurmanın maliyeti nedir?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Politika yapıcılara bir UUIM'nin kurulmasında söz konusu olan bütçeye ilişkin ve finansal gereksinimlerin kapsamlı bir tablosunu sunmak için, ulusal uyuşturucu izleme merkezi ve ulusal uyuşturucu bilgi ağının birlikte ele alınması gerekir.

Tahmini maliyet hesabı aşağıdaki kriterlerin değerlendirilmesini temel almalıdır:

- UUIM'nin, ulusal ve uluslararası ortaklarla toplantılar da dahil olmak üzere, personel ve operasyonlar anlamındaki işletme masrafları;
- UUIM'nin görevi ve işleriyle ilişkili özel maliyetler. Bunlar üç temel işletim sürecine yayılmıştır: veri toplama, analiz ve yorumlama, raporlar ve yayınlar;
- Bazı durumlarda ulusal ve uluslararası yükümlülüklerle ilişkin maliyetler arasında bir ayırım yapmak gerekebilir;
- Yıllık işletme masrafları belirleyen mali planların taslağını hazırlamak gerekebilir. Bununla beraber, başlangıçta, ulusal uyuşturucu bilgi ağının tahmini maliyeti bilinmeyecek ve UUIM genellikle ulusal bir anket yapmak suretiyle derhal veri toplamaya başlamayacaktır. Bu, bütçenin ilk faaliyet yılı için daha sınırlı olabileceği anlamına gelir. Ancak, iki ve üçüncü yıllara ilişkin bütçe hedefleri, en azından makul bir perspektif olarak, değerlendirmeye alınmalıdır ⁽²⁾;
- Finansman hususu başarılı bütçe arayışlarıyla sona ermez. UUIM'nin çıktı üretme ve fonların kullanımdan sorumlu olma kapasitesiyle yakından alakalıdır. Bu, UUIM veya ev sahibi kurumda sağlam idari ve finansal yönetim becerilerine sahip biri olması gerektiği anlamına gelir;
- Ayrıca AB Üye Devletleri için geçerli, Reitox ortak finansman sistemine bağlı, özel kriter ve şartlar da bulunur.

⁽¹⁾ Bu, bazılarının farklı kurumlarda çalışıyor ve UUIM'de geçici olarak görevlendirilmiş olabileceği anlamına gelir.

⁽²⁾ UUIM bir kamu kuruluşu merkezliyse, bütçeye ilişkin perspektif ve hedefler genellikle bir yılı aşamaz.

Güçlü ve zayıf yönleri

Bir faaliyet yılı boyunca UUIM' nin mali durumunda meydana gelecek ani bir değişiklik veya dengesizlik hem UUIM hem de ağı için son derece zararlıdır. Bu aynı zamanda uluslar üstü ve uluslararası örgütlere sunulacak çıktıların gönderimini de etkileyebileceğinden, ülkenin itibarı için olumsuz etkileri olabilir.

Mevcut bütçe sınırlı ama biliniyorsa ve istikrarlıysa, bu durum UUIM' nin diğer ulusal veya uluslararası baęıŐıcılardan ek fonlara baŐvurmak için bir strateji hazırlamasına olanak verebilir: söz gelimi, AB'ye adaylıkları daha eski olan bazı ülkeler yeni veri toplama çalışmalarını finanse etmek için Küresel Fon' dan ek kaynaklar almayı baŐarmıŐtır.

UUIM uy sturucu bilgi ağı için bir ulusal eylem planı oluŐturmayı baŐarır ve gerçek maliyet tahminleri için beklenen sonuçların neler olacağını net bir Şekilde gösterebilirse, ciddiye alınma Şansı daha fazla olacaktır.

Bazen uluslar üstü veya uluslararası bir  rg t UUIM' nin iŐletimi için fon sağlar ve veri toplama çalışmaları ancak yetkili ulusal makamlardan belli bir yapısal muadil istenir (ve alınırsa) sürdürülebilir sonuçlar sunabilir.

Bir ulusal uy sturucu izleme merkezinin bilimsel bağımsızlığı nasıl garanti edilir?

G z önüne alınması gereken seçenekler

Bu husus tartıŐılırken, farklı Őeyler olan 'bilimsel kalite' ve 'kurumsal özerklik' terimlerinin birbiriyle karıŐtırılmasından kaçının.

- Bilimsel kalite, verilerin doğru bir Şekilde sunulup yorumlandığından ve doğru ve güvenilir olduğundan emin olmanın yanı sıra uluslararası standartları karşıladığından da emin olmak için son derece önemlidir. Bu, UUIM' ye bağlı bir bilimsel komite oluşturmak yoluyla veya yayımlanmadan önce  ıktıları gözden geçirmesi gereken kilit paydaşlar arasında bir danıŐma/son okuma usulü belirlemek suretiyle garanti edilebilir. Bu gözden geçirmenin amacı verilerde yanlıŐlık olmadığından veya yanlış bir yorumlama yapılmadığından emin olmak ve yayını onaylamaktır. Bu da, sırası geldiğinde, UUIM' nin meşruiyetini güçlendirir. UUIM' nin çıktılarının kalitesi hususunda ödün verilmemelidir.
- Kurumsal  zerklik başka bir Şeyi ifade eder: UUIM' nin verileri deęiŐirme, yanlış bilgilendirme, propaganda veya siyaseten doğruluğu teşvik etmeye yönelik dışarıdan gelen teŐebbüslerden korunması gerekir. UUIM  ncelikli olarak bilgi alanında faaliyet gösterir ve siyasete karıŐmaz. UUIM' nin, aynı zamanda, ülkedeki diğer kurum veya kilit aktörlerle ilişkili bir konum belirlemesi ve bunu koruması gerekir.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUIM'nin çalışmalarının bilimsel kalitesinin lekelendiği bir durum kabul edilemez. Müdahale girişimlerini gizlemeye yönelik olası girişimlere rağmen, bunlar genellikle uluslararası örgütler tarafından tespit edilir. Bu, ilgili ülkenin itibarı için zararlıdır.

Yayınları için kanuni bir kuruluş veya kalite kontrol usulü olmaksızın çalışan bir UUIM tehlikeli bir durumdadır: geçmişte bazı UUIM'ler kilit paydaşlar tarafından doğrulanmamış ve onaylanmamış bilgiler sundukları için zor durumlarda kalmıştır.

UUIM yetkili ulusal makamlar veya politikacılarla fazla yakın olursa, bu durum özerkliği, itibarı, inanılabilirliği ve istikrarına halel getirebilir (her siyasi değişiklik olduğunda, personel işten alınabilir ve uzmanlık kaybedilebilir).

UUIM fazla bağımsız ise veya olmaya çalışırsa da, tamamıyla tek başına kaldığı ve görevlerini gerçekleştirmek için gereken kurumsal ve finansal desteği alamadığı bir duruma düşebilir. Daha önce de belirtildiği gibi, UUIM'nin kurumsal ve yetkinlik sınırlarını aşmaktan kaçınmaya özellikle dikkat etmesi gerekmektedir.

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi ulusal uyuşturucu politikalarının değerlendirilmesinde rol almalı mıdır?

Göz önüne alınması gereken seçenekler

Ulusal uyuşturucu izleme merkezleri, yetkili ulusal makamların talebi üzerine, ulusal uyuşturucu politikalarının veya ulusal stratejilerin belirli yönlerinin değerlendirilmesine katkıda bulunabilir.

Ancak, bunun olanaklı ve konu ile ilgili olması için riayet edilmesi gereken birkaç ilke vardır:

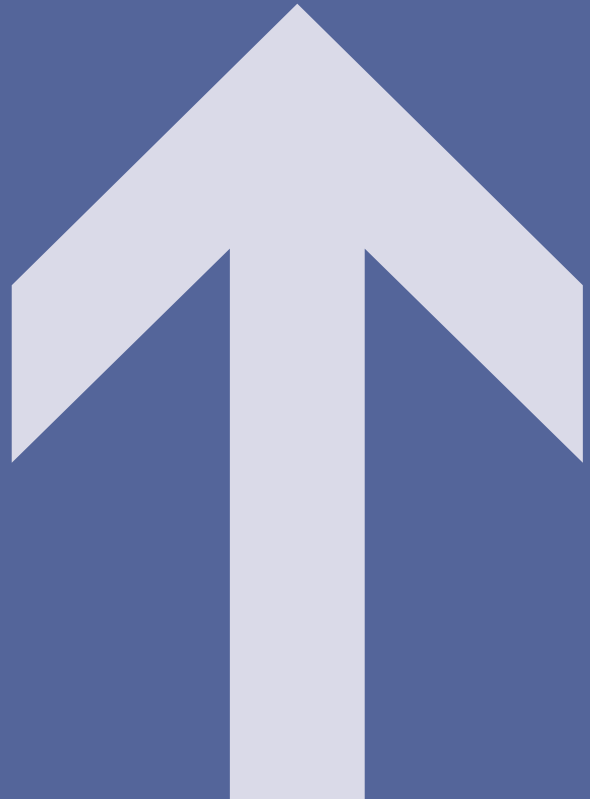
- yetkili ulusal makam tarafından UUIM'ye sunulan ve değerlendirmenin kapsamı ile hedeflerini belirten resmi bir talep olması gerekir;
- UUIM, gerekecek bilgileri saptamak ve (bazı veriler eksikse, maliyetleri tahmin ederek) bu bilgilerin hali hazırda mevcut bulunup bulunmadığını değerlendirebilmek için, bu alandaki en iyi uygulamaya uygun olarak, bir yöntembilim önerebilmeli ve tanımlayabilmelidir. Aynıısı değerlendirmeyi gerçekleştirmek için gereken uzmanlık için de geçerlidir;
- UUIM değerlendirmeyi gerçekleştirmeyi kabul etme veya kabul etmek için teknik bir değişiklik önerme hakkını saklı tutmalıdır;
- UUIM'nin değerlendirmeye katkısı bilimsel temellere (olgusal, yansız, nesnel, güvenilir) dayanmalı ve yetkili ulusal makamların görev alanına giren siyasi sonuçlar çıkarmaktan kaçınmalıdır;
- UUIM kanıt bulunmayan değerlendirmenin sorularının ne olduğunu açıklığa kavuşturmalıdır.

Güçlü ve zayıf yönleri

UUIM tarafından değerlendirme içinde gerçekleştirilen çalışmaların kapsamı açıkça sınırlı olduğunda, bu durum sonuçların UUIM'ye zarar gelmeden kabul edilmesi şansını artırır. Ancak, bu önlemlere rağmen, bazı siyasi aktörlerin UUIM'yi nesnel olmamakla ve 'siyasi yönelimli' olmakla ya da 'sahte' veri sunmakla suçladığı durumlar olmuştur. Bundan dolayıdır ki UUIM'nin herhangi bir değerlendirmeyle ilişkili tüm eylemleri bilimsel açıdan sağlam ve iyi belgelendirilmiş olmalıdır. Değerlendirme sırasında, söz gelimi bir bilimsel yürütme komitesinde veya bir emsal değerlendirmesi için sunulan uluslararası destek de bu tür potansiyel olumsuz reaksiyonlara karşı gelmeye yardımcı olabilir.

UUIM'nin çalışmalarının ve yetki alanının kapsamı ulusal uyuşturucu koordinasyon organı ve UUIM'nin ana paydaşlarıyla yakın işbirliği içinde ve bunların katılımıyla birlikte iyi belirlenirse, bu durum ülkeye gerçek bir katma değer getirebilir ve karar alıcıların desteklenmesi ile hizmetlerin planlanmasına yardımcı olabilir. Çoğunlukla hedeflerin daha net bir şekilde tanımlanmasına ve bazı tedbirlerin performansı ile etkisini ölçmek için gereken mevcut veya yeni verilerin daha iyi tespit edilmesine yardımcı olur.

8. Bölüm

Sonuçlar

Sırada ne var? Teoriyi nasıl pratiğe çevirebiliriz?

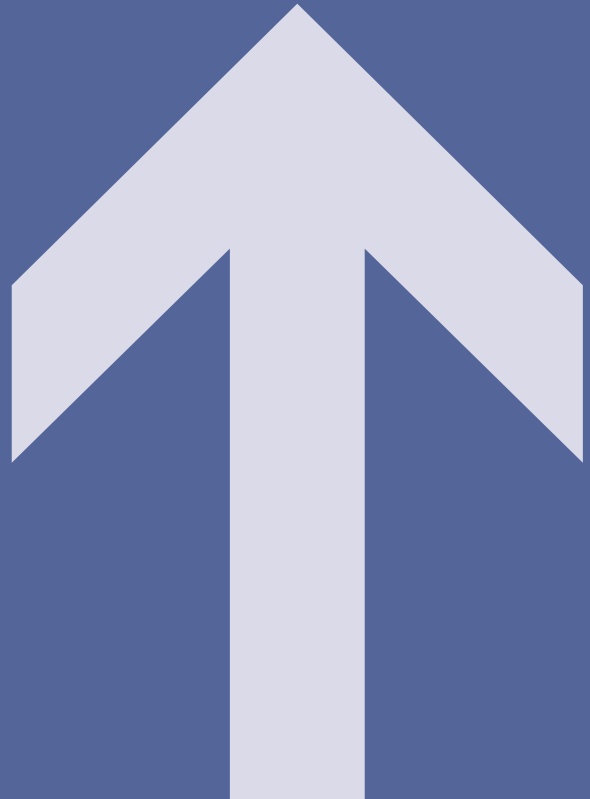
Bu el kitabının farklı bölümleri ve alt başlıklarında okura ulusal uyuşturucu izleme merkezlerine ilişkin kapsamlı bir sunum yapılmış olup, bilhassa aşağıdakiler ele alınmıştır:

- İzleme merkezi, görevi ve hedeflerinin ne olduğuna dair net bir tanım;
- Üç temel işlevine ilişkin ayrıntılı bir sunum. Bu üç işlev: veri toplama ve izleme; veri analizi ve yorumlama; raporlama ve yaymadır;
- Üç temel stratejik faktöre (TSF'ler) ve bunlarla ilişkili kriterlere dayanan stratejik tanıya ilişkin tanıtıcı sunum — algılanan katma değer, ortak üretim ve birleştirilmiş kaynaklar;
- Son olarak da, bir ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurarken göz önüne alınması gereken bazı seçeneklere ilişkin öneriler ve her seçeneğin güçlü ve zayıf yönleri.

Artık kendi vizyonunuzu geliştirmenin ve bunları pratiğe dökmenin vakti geldi.

Sizi, bu sürece başlarken, çalıştığınız ve yaşadığınız bağlama farklı bir gözle bakmaya çağırıyoruz. Şimdi bu el kitabında sizinle paylaşılan fikirleri, kavramları ve deneyimleri göz önünde bulundurarak, kendi ulusal uyuşturucu izleme merkezinizin nasıl olması gerektiğine dair kendi vizyonunuzu oluşturmalsınız. Her ulusal izleme merkezi yeterlilikler, kaynaklar, ortaklıklar ve hepsinden önemlisi de insanların benzersiz bir kombinasyonu olduğundan, kaynakları ve karşı karşıya olduğunuz kısıtlamaları da dikkate alarak, ihtiyaçlarınızı ve planlarınızı kendi kelimelerinizle anlatmanız son derece önemlidir.

Son bir öneri: süreçleri ve beklenen çıktıları başlangıç noktası olarak kullanarak, sistemi ve ağı bunların etrafında oluşturun. Bire bir kopyalanması gereken kurumsal bir model yoktur. Bütün mesele insanları bir araya getirerek aynı amaç doğrultusunda çalışmalarını sağlamaktır.

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi

Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu

Ulusal uyuşturucu izleme merkezi kurulması: ortak el kitabı

Lüksemburg: Avrupa Toplulukları Resmi Yayınlar Ofisi

2010 – 109 s. – 16 x 24 cm

ISBN 978-92-9168-452-6

doi 10.2810/39454

AB yayınları nasıl temin edilebilir?

Bedelli yayınlarımız AB kitapçısında mevcuttur (<http://bookshop.europa.eu>). Buradan seçeceğiniz satış temsilcisine sipariş verebilirsiniz.

Yayınlar Ofisinin dünya çapında bir satış temsilcileri ağı mevcuttur. İrtibat bilgilerine +352 29242758'e faks göndererek ulaşabilirsiniz.

Ulusal uyuşturucu izleme merkezleri, hem Avrupa Birliği hem de Amerika kıtasında bölgesel uyuşturucu izleme sistemleri oluşturmak için alınan kararların doğrudan bir sonucu olarak, son yirmi yıldır hızla gelişmiştir. Başlangıçta bir referans çerçevesi bulunmuyordu – izleme merkezleri, farklı ulusal ihtiyaç ve kaynaklar göz önünde bulundurularak deneme yanılma yöntemiyle kuruluyordu. Bugün bu izleme merkezlerini kuran ülkelere kadar izleme merkezi modeli bulunmasının sebebi budur.

Bu uzun gelişme sürecine bakarak, alandaki deneyimlerin resmileştirilmesi ve ülke veya bölgeden bağımsız olarak bazı kilit kavram ve ilkeler belirlenmesine yönelik bir ihtiyaç bulunduğu görülmüştür. Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) ve Amerika Kıtası Devletleri Organizasyonu Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu (CICAD-OAS) tarafından ortaklaşa olarak üretilen bu el kitabı tüm ulusal uyuşturucu izleme merkezlerinde ortak olan temel süreçleri ve başlıca stratejik faktörleri açık seçik ve bilgilendirici bir şekilde sunmakta ve betimlemektedir.

Bu el kitabı İngilizce, Fransızca ve İspanyolca olarak bulunmaktadır. 2011 yılı için diğer dillerde de hazırlanması planlanmaktadır.

EMCDDA hakkında

Avrupa Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (EMCDDA) Avrupa’da uyuşturucuya ilişkin bilgilerin merkezidir. Görevi AB ve Üye Devletleri’ne uyuşturucular, uyuşturucu bağımlılığı ve bunların sonuçları hakkında ‘olgusal, nesnel, güvenilir ve kıyaslanabilir bilgi’ sunmaktır. 1993 yılında kurulan merkez, kapılarını 1995’te Lizbon’da açmış olup, AB’nin merkezleştirilmiş temsilciliklerinden biridir. Ajans, 100 kişilik güçlü çok disiplinli ekibiyle, politika geliştirenlere uyuşturucu kanunları ve stratejileri hazırlama konusunda gereksinim duydukları kanıt tabanını sunmaktadır. Ayrıca profesyoneller ve araştırmacılara da en iyi uygulama ve analiz alanlarını belirlemekte yardımcı olmaktadır. Temsilcilik, uyuşturucu talebi ve talebin azaltılmasına ilişkin bilgi toplamanın yanı sıra son yıllarda uyuşturucu arzı, arz azaltma ve yasadışı uyuşturucu pazarlarına ilişkin izleme ve raporlama çalışmalarının da kapsamını genişletmiştir.

www.emcdda.europa.eu

CICAD-OAS hakkında

Amerika Kıtası Uyuşturucu Bağımlılığı Kontrol Komisyonu (CICAD) 1986 yılında batı yarıkürenin uyuşturucu sorununun tüm yönleri hakkındaki politika forumu olarak Amerika Devletleri Teşkilatı (OAS) Genel Kurulu tarafından kurulmuştur. CICAD’ın başlıca görevi yasadışı uyuşturucuların üretimi, ticareti ve kullanımını azaltmak amacıyla Üye Devletlerinin beşeri ve kurumsal kapasitesini arttırmak ve uyuşturucu ticaretinin sağlığa ilişkin, sosyal ve suça ilişkin sonuçlarını ele almaktır.

CICAD sisteminde veri toplama işleri Amerika Kıtası Uyuşturucu İzleme merkezi (OID) bağlamında gerçekleştirilmektedir. İzleme merkezi ülkelerin uyuşturucuya ilişkin veri toplama ve analiz çalışmalarını iyileştirmeye yardımcı olmaktadır. Bunu ulusal uyuşturucu politikası ve ilgili eylemlere bilgi sağlamak amacıyla ulusal gözlemleri kurulmasını ve standartlaştırılmış yöntem ve verilerin kullanımını teşvik etmek ve uyuşturucu hususunda çalışan profesyonellere bilimsel ve teknik eğitim sunmak ve aralarında deneyim alışverişi sağlamak yoluyla gerçekleştirmektedir.

www.cicad.oas.org

Avrupa Birliği Yayınlar Ofisi

ISBN 978-92-9168-452-6

